

***РІК «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ»  
2006-2007***

## **ВСТУПНЕ СЛОВО**

Демократичний шлях розвитку України – складний і тернистий. Але він не має альтернативи, адже незалежну державу можуть відбудувати лише незалежні, вільні громадяни. Еволюція української держави в напрямку більш досконалих демократичних процедур, інститутів і системи влади у новітній час пройшла через 4 президентські виборчі кампанії, 6 парламентських, 2 референдуми і одну «оксамитову революцію». Зазнали змін й виборча модель, й конституційний устрій. Але чому, незважаючи на такий ґрунтовний політико-правовий тюнінг, який має майже безперервний характер, демократичний фундамент поки залишається надто хитким для того, щоб забезпечити високі темпи економічного зростання і відчутне підвищення гуманітарних стандартів, а державна політика в'язне у жорстокій боротьбі за владу, корпоративних і вузькопартійних зисках, корупційних ризиках? Чому, скільки б і яких виборів не відбувалося, їхнім результатом завжди є профанація політичних зобов'язань та систематичне ігнорування суспільних потреб?

Ці питання хоча б одного разу ставив перед собою кожен громадянин, незалежно від його партійних уподобань та політичної заангажованості. На наше глибоке переконання, якість демократії визначається не кількістю виборів, а тією мірою, якою громадяни впливають на перебіг політичних подій у *міжвиборчий* період. І для України найактуальнішими проблемами сьогодні є не стільки недосконалість системи влади, очевидні вади судочинства і принципів формування представницьких органів, скільки зруйновані або так й несформовані канали вертикальної суспільної комунікації. Влада і суспільство більш нагадують автономні системи життєзабезпечення, ніж єдину націю, мобілізовану для досягнення спільних цілей.

Абсолютно зрозуміло, що вплинути на темпи і напрями розвитку громадянського суспільства за допомогою законів, урядових рішень та інших нормативних актів набагато складніше, ніж впорядкувати партійний простір та врегулювати процедури формування органів влади. Більш того, це практично неможливо. Єдиний шлях до оздоровлення державної політики і суспільно-політичного життя в Україні – це тотальне поширення культури комунікації. Між непримиренними опонентами, які досі не можуть почути один одного. Між «великими» та «маленькими» українцями, які живуть наче в різних світах. Між мешканцями обох берегів Дніпра, які шанують різне минуле і мріють про різне майбутнє.

«Український форум» від початку своєї діяльності поставив собі за мету створити своєрідний єдиний дискусійний простір, в якому точка зору кожного громадянина, незалежно від його рангу і політичних уподобань, матиме цінність і буде почутою; де вільно обговорюватимуться найважливіші проблеми суспільного життя; де політичні крайнощі і протилежності синтезуватимуться в оптимальні моделі вирішення гострих питань державного порядку денного. За рік «Українським форумом» проведено понад два десятки акцій і заходів. Нашими гостями стали чимало впливових постатей вітчизняного і міжнародного життя – високопосадовців, дипломатів, вчених та митців зі світовим ім'ям. Нам вдалося акумулювати вагомий експертний потенціал. Тому не дивно, що доповіді, заяви, рекомендації та пропозиції, розроблені в «Українському форумі», не лише отримали масштабний резонанс і підтримку, а й лягли в основу низки важливих політичних рішень на державному рівні. У тому числі – з цивілізованого врегулювання гострої політичної кризи 2007 року.

Ми щиро вдячні усім, хто підтримав ініціативи «Українського форуму», приєднався до реалізації його проектів з вірою у власні сили та творчий потенціал українського суспільства. Впевнені: рік, який відбувся під знаком «Українського форуму», залишить помітний слід в історії нашої держави. Адже «Український форум» - це ідея, що об'єднує українців і Україну!

*Володимир Семиноженко*  
*Голова «Українського форуму»*

## **«УКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ»: ЯК ВСЕ ПОЧИНАЛОСЯ**

Громадсько-політичне об'єднання «Український форум» виникло влітку 2006 року. Тоді, у розпалі коаліційної кризи в новообраній Верховній Раді V скликання, чітко проявилися системні вади української політики: незавершеність конституційних перетворень, недосконалість виборчої системи, неспроможність парламентських партій дійти компромісу і сформулювати консолідуючу стратегію національного розвитку.

Тож не дивно, що ідея створення громадсько-політичного об'єднання, рівновіддаленого від партійних і корпоративних інтересів, не заангажованого штучним політичним протистоянням, націленого на розробку цілісних моделей випереджального розвитку національної економіки, розв'язання гострих застарілих соціальних проблем, буквально витала у повітрі.

У червні 2006 року під час неформальної зустрічі відомих державних і громадських діячів, з'явилися перші обриси «Українського форуму». Критичне ставлення до того, що відбувається на вищому політичному рівні, незадоволення низькою якістю (а часто і повною відсутністю) рішень стосовно врегулювання гострих проблем держави і суспільства, стурбованість наявністю низки небезпечних тенденцій, які все виразніше проявлялися у політичному житті, об'єднали таких різних за поглядами, ідеологічними уподобаннями, фахом і віком людей, як Міністр закордонних справ України (1990-1994, 2000-2003 рр.) **Анатолій Зленко**, директор Національного Інституту серцево-судинної хірургії ім. М. Амосова, академік НАНУ **Геннадій Книшов**, народний депутат України III-IV скликань, голова Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони **Георгій Крючков**, віце-спікер Верховної Ради України III скликання **Віктор Мусіяка**, голова Українського фонду культури, академік НАНУ **Борис Олійник**, віце-прем'єр-міністр України (1999, 2001-2002 рр.), академік НАНУ **Володимир Семиноженко**, голова Рахункової палати **Валентин Симоненко**, керівник Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з доопрацювання та прийняття проекту Конституції України (1995-1996 рр.) **Михайло Сирота**, голова Ради директорів корпорації „Індустріальний союз Донбасу” **Сергій Тарута**, директор Інституту археології НАНУ, академік НАНУ **Петро Толочко**, Надзвичайний та Повноважний Посол України, нині заступник Голови Секретаріату Президента України **Олександр Чалий**. В ході жвавих дискусій виникла ідея створити «Український форум» як «громадсько-політичне об'єднання, спрямоване на задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих, національно-культурних та інших інтересів громадян України, сприяння поширенню цінностей громадянського суспільства як основи для консолідації нації і поступального розвитку України».

### *ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ „ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ “УКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ” ВІД 10 ЧЕРВНЯ 2006 Р.*

*«2. Заснувати громадську організацію „Громадсько-політичне об'єднання  
“Український форум”.*

*3. Затвердити статут громадської організації „Громадсько-політичне  
об'єднання “Український форум”.*

*4. Обрати головою громадської організації „Громадсько-політичне об'єднання  
“Український форум” - Семиноженка В.П., заступниками голови - Зленка А.М.,  
Симоненка В.К., виконавчим секретарем – Крючкова Г.К.»*

7 серпня була оприлюднена перша Заява «Українського форуму», якою була проголошена головна програмна теза об'єднання: «СУСПІЛЬСТВО МАЄ НАРЕШТІ СТАТИ АКТИВНИМ СУБ'ЄКТОМ У ВИЗНАЧЕННІ ДОЛІ ДЕРЖАВИ». Заява набула суспільного звучання, отримала широкий резонанс. Відтоді «Форум» веде літопис своєї активності, яка поступально розгорталася і залучала на свою орбіту все більшу кількість небайдужих до долі держави громадян.

Протягом року до «Українського форуму» приєдналися такі знакові для незалежної України постаті, як директор Інституту економіки та прогнозування НАНУ, академік НАНУ **Валерій Гесць** і відомий письменник **Андрій Курков**, Президент відкритого акціонерного товариства «Мотор-Січ» **В'ячеслав Богуслав**, голова Верховного Суду України (1995-2002 рр.) **Віталій Бойко**, Секретар РНБОУ (1994-1999 рр.), директор Інституту проблем національної безпеки **Володимир Горбулін**, голова правління ВАТ «Концерн «Стирол» **Микола Яновський**, Міністр фінансів України (1997-2001 рр.), Генеральний директор Інституту фінансової політики **Ігор Мітюков**, заступник Секретаря РНБОУ **Василь Роговий**, генеральний директор Національного космічного агентства України **Юрій Алексєєв**, голова Одеської обласної держадміністрації (1998-2000 рр.), депутат Одеської обласної ради **Сергій Гриневецький**, Міністр охорони України (2000-2002 рр.), ректор Національного медичного університету імені О.О. Богомольця **Віталій Москаленко**, Голова Верховного Суду України (2002-2006 рр.) **Василь Маляренко** та багато інших відомих політиків і громадських діячів. До складу Форуму також увійшли Президент України (1991-1994 рр.) **Леонід Кравчук** та Президент України (1994-2005 рр.) **Леонід Кучма**. Почесним членом «Українського форуму» обрано Президента НАН України **Бориса Патона**. І це далеко не повний перелік авторитетних, визнаних громадських діячів, політиків, науковців, залучених до діяльності «Форуму», лави якого постійно поповнюються.

**З «ОСНОВОПОЛОЖНИХ ЗАСАД ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ „УКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ», ЗАТВЕРДЖЕНИХ НА ЗАСІДАННІ РАДИ «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ» 24 ЖОВТНЯ 2006 РОКУ**

*«Ми є представниками різних політичних поглядів, але бажання бути корисними своїй державі, суспільству, вносити свій вклад у піднесення могутності та авторитету нашої Вітчизни об'єднує нас сильніше за будь-які ідеології. Як державники ми є одностайними. Досвід нашої співпраці має стати прецедентом дієвого політико-суспільного консенсусу в Україні.*

*Ми прагнемо:*

- національної консолідації;
- розширення можливостей для реалізації потенціалу людини, суспільства, влади, держави;
- наближення майбутнього.

Визначальними для нас є такі принципи:

**Креативність у соціальному житті**

*Розвиток України повинен базуватися на ініціативі та активній позиції кожного українця. В умовах дефіциту енергоресурсів і інших способів отримання природної ренти, потужним джерелом економічного зростання держави є наполеглива праця та ініціативність її громадян.*

**Прихильність до економіки знань**

*Економічне зростання України можливе лише за інноваційною моделлю розвитку. Економіка знань може і має бути побудована в Україні найближчим часом. Іншої альтернативи забезпечити власну конкурентоспроможність у сучасному світі нині не існує.*

**Загальнонаціональна згода у внутрішній політиці**

*Як патріоти ми виступаємо проти однобічного сприйняття ідентичності України. Перспективи нашої держави пов'язані не з перемогою однієї з інтерпретацій її минулого. Лише загальнонаціональна згода щодо майбутнього держави здатна*

*об'єднати і суспільство, і політичну еліту. Тільки у цьому випадку влада в Україні зможе бути дійсно ефективною.*

***Еволюційність у зовнішній політиці***

*Зовнішньополітичний курс України має визначатися еволюційним шляхом, уникаючи загроз поглиблення суспільних конфліктів. Рішення щодо вступу у зовнішні військово-політичні союзи мають спиратися на чітке бачення інтересів держави і громадян, волю народу, а не окремих політичних сил».*

При «Українському форумі» створені Громадські ради з актуальних напрямків державного розвитку – зовнішньої політики і міжнародного співробітництва, національної безпеки та оборони, реформування системи влади і вдосконалення місцевого самоврядування, економічної, бюджетної, промислової, аграрної та соціальної політики, культури і духовності та інших. До їх діяльності сьогодні залучаються кращі експертні і фахові сили суспільства – керівники та співробітники наукових і науково-дослідних інститутів, вузів, дипломати, незалежні експерти. «Український форум» має офіційних представників у Львівській (**Фурдичко Орест Іванович.**) і Черкаській (**Лега Юрій Григорович**) областях, а також в Австрійській Республіці (**Гук Ігор Іванович**) і США (**Кучинський Валерій Павлович**).

# **МАТЕРІАЛИ КРУГЛИХ СТОЛІВ, ВІДКРИТИХ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ, РОЗШИРЕНИХ ЗАСІДАНЬ**

## **Круглий стіл „КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: ЩО ДАЛІ?”**

*Готель „Національний”, м. Київ, вул. Липська, 5  
30 листопада 2006 року*

### **Постановка проблеми**

Проблема пошуку оптимальної моделі влади залишається однією з ключових для України з часів набуття державної незалежності. Інституційна конкуренція, дисбаланс повноважень, численні політичні кризи - ось класичні „симптоми” політичного процесу в Україні, які істотно знижують якість державного управління і демократії. Зрештою стало очевидним: **держава з неефективною системою управління не може претендувати на гідне майбутнє у сучасному висококонкурентному світовому середовищі.** Однак ця істина, на жаль, не стала підґрунтям загальнополітичного консенсусу щодо змісту і напрямів конституційної реформи. Прагнення оптимізувати систему державного управління у підсумку вилилося у боротьбу за перерозподіл владних повноважень на користь певних груп впливу.

Зміни до Конституції України, що набули чинності 1 січня 2006 року, розроблялися та приймалися у надзвичайних умовах. *В результаті було сформовано політичний режим з системними дефектами: мозаїчністю, незбалансованістю, двозначністю та нечіткістю інституційної взаємодії. Замість відлагодженої парламентсько-президентської моделі влади держава отримала конституційного „франкенштейна”, а замість європейських стандартів демократії – візантійські інтриги і постійну боротьбу за владу.* Конфлікт між суб'єктами влади, який спостерігався від початку роботи парламентської коаліції й Уряду, загострюється. *За таких умов держава не лише стагнуватиме у своєму розвитку, а постане перед загрозою втрати цілісності і суверенітету. Систему влади в Україні необхідно корегувати або кардинально змінювати.*

**Хто має стати рушійною силою нового етапу конституційно-правової реформи?** Враховуючи специфіку сьогоденного політичного контексту, а саме накладення інституційного конфлікту на партійно-корпоративний, влада за визначенням не здатна стати автором реформи самої себе. Існування принаймні трьох рівнозначних центрів влади – парламентського, урядового, президентського – може спричинити три автономних реформи. Вже сьогодні в Україні заявлено про створення двох Конституційних комісій, які будуть працювати на взаємовиключні сценарії конституційних змін.

**Ми стверджуємо, що ініціатором та ідеологом конституційно-правової реформи в Україні має стати громадянське суспільство.** Тільки у відкритому діалозі незалежних експертних центрів, громадських організацій, політичних партій, за участю державних наукових і дослідних установ Україна зможе віднайти шлях до збалансованої ефективної моделі демократії. *Форми мобілізації експертного ресурсу і залучення широкої громадськості до обговорення напрямків реформи Конституції можуть бути різними: від фронтального експертного опитування до всенародного референдуму.*

**„Український форум” виступає з ініціативою створення Громадянської Конституційної Асамблеї, яка має стати майданчиком для загальнонаціональної дискусії щодо реформування системи влади в Україні.** Звісно, ця дискусія не буде продуктивною без участі державних діячів, посадовців, лідерів парламентських і непарламентських політичних, провідних експертів і науково-дослідних установ, і,

головне, політиків, що у різні роки державної незалежності обіймали найвищі державні посади. *Першим кроком до створення Громадянської Конституційної Асамблеї має стати круглий стіл „Конституційний процес в Україні: що далі?“*.

Сьогодні пропонуються до дискусії такі питання:

1. У чому полягають основні вади діючої конституційної моделі?
2. Яким має бути оптимальний алгоритм виходу з сьогоднішньої конституційно-політичної кризи?
3. Яка модель державної влади потрібна Україні?

**Впевнені: відкритість і продуктивність дискусії стане прецедентом фундаментального, фахового обговорення перспектив і напрямів оптимізації системи державного управління в Україні за участю широкого кола громадськості.**

### Тези до дискусії

1. Незавершеність конституційної реформи в умовах, коли чинна модель влади потребує суттєвого корегування і оптимізації, провокує виникнення нової політичної кризи.

2. Головна проблема системи влади, яка формується внаслідок уже ухвалених рішень в рамках конституційної реформи, полягає в наявності системних неузгодженостей в розподілі повноважень між суб'єктами влади, не властивому для демократичної правової держави порядку формування Уряду. В умовах протистояння між Президентом, Урядом і Парламентом, боротьби за контроль над вертикаллю виконавчої влади це може призвести до “безвладдя”, взаємного блокування дій вищих державних інституцій, паралічу системи державного управління.

3. Поза межами процесу системних конституційних змін все ще залишається сфера місцевої влади і самоврядування, внаслідок чого посилюється напруга у відносинах між вищими державними інституціями, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

4. Спроба скасування конституційної реформи неминуче призведе до виникнення низки складних правових колізій і непрогнозованого загострення політичної ситуації. Тому потрібна не ревізія конституційної реформи в інтересах тієї чи іншої політичної сили, а оптимізація системи державної влади у напрямку її демократизації та посилення ефективності політичного адміністрування.

5. На нинішньому етапі політичного розвитку українського суспільства існують різні варіанти подальшої трансформації та оптимізації системи влади:

- вдосконалення чинної (парламентсько-президентської) моделі влади;
- перехід до парламентської республіки, коли вся виконавча влада підпорядковується Уряду, який формується коаліцією парламентської більшості;
- формування оновленої, збалансованої президентсько-парламентської моделі влади з одночасним розширенням повноважень місцевого самоврядування.

6. Вдосконалення чинної (парламентсько-президентської) моделі влади потребує внесення змін до Конституції, які мають усунути наявні протиріччя і неузгодженості між повноваженнями суб'єктів влади, допущеними на першому етапі конституційної реформи. Необхідно удосконалити положення Конституції, які стосуються повноважень місцевого самоврядування та відносин між центральною і місцевою владою. Цей процес має бути закріплено прийняттям низки законів: про Президента України, Кабінет міністрів України, про центральні і місцеві органи виконавчої влади, про державну службу тощо. Парламентсько-президентська модель влади зможе ефективно працювати лише в умовах чіткого розмежування повноважень і сфер компетенції інститутів державної влади і місцевого самоврядування, готовності провідних політичних сил до гнучких і відповідальних компромісів. Створення на



високому рівні двох паралельних структур для підготовки пропозицій стосовно внесення змін до Конституції може тільки ускладнити цей процес.

7. Прийняття рішення про перехід до парламентської республіки або до оновленої, збалансованої президентсько-парламентської моделі влади потребує конституційної більшості у Верховній Раді України. При нинішній політичній структурі українського парламенту це навряд чи можливо.

Тому в разі політичної неспроможності вдосконалити чинну модель влади для подальшої трансформації системи державного управління залишається єдиний шлях – апеляція до громадської думки, проведення всеукраїнського референдуму з цього питання.

8. Будь-які дострокові вибори можна проводити лише після завершення процесу корегування існуючої конституційної моделі державної влади і місцевого самоврядування.

9. Нові конституційні зміни доцільно ввести в дію після оновлення суб'єктного складу всієї системи влади і місцевого самоврядування через вибори.

## Круглий стіл «БЕЗПЕКА УКРАЇНИ У ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ»

Готель «Національний», м. Київ, вул. Липська, 5  
18 грудня 2006 року

### Тези Доповіді «Українського Форуму» «БЕЗПЕКА – 2010»

За 15 років, що минули після набуття Україною незалежності, навколишній світ істотно змінився й готується до ще більш масштабних змін. Специфічні ефекти глобалізації у сфері економіки, міжнародних відносин, екології, гуманітарного розвитку є однаково відчутними та небезпечними як для традиційно слабких, уразливих держав, так і для благополучних країн “золотого мільярду”.

Основними ризиками сьогодні є:

#### **Формування нової політичної географії**

Державні кордони поступово втрачають своє традиційне значення і виконують, здебільшого, функції сполучення територій з різними митними та політичними режимами. Зростаюча умовність державних кордонів може посилити процеси фрагментації національних держав, активізувати етнічний націоналізм і сепаратизм, спричинити масову міграцію з бідних країн до “ельдорадо” західного світу.

#### **Поглиблення світового розколу**

Одним з найбільш очевидних конфліктів світового масштабу сьогодні є цивілізаційне протистояння ісламського та західного світів. Найсерйозніші загрози для міжнародної системи безпеки і стабільності окремих держав створює глобальна терористична мережа та неконтрольоване поширення ядерних технологій, зброї масового знищення і засобів її доставки. Крім цивілізаційного розколу, у світі стрімко поглиблюється прірва між багатими і бідними країнами. Фактично відбувається процес “пролетаризації” країн “третього світу” внаслідок переносу туди важкої промисловості з країн “першого світу”. Перетворення “країн-націй” у “держави-класи” здатна викликати новий сплеск протесту проти західних суспільств.

#### **Зростання ресурсного й енергетичного дефіциту**

Зростаюча нестача енергоресурсів і, відповідно, їхнє подорожчання призводить до формування глобального енергетичного ринку, що функціонуватиме за принципом конкуренції споживачів, а не виробників. Країни-донори енергоресурсів, а це насамперед – Росія, Венесуела, Іран, прагнуть освоїти якомога більші ринки збуту нафти і газу у світі та використовувати власні економічні переваги як важелі політичного тиску.

#### **Оформлення нових центрів сили**

За експертними прогнозами, до 2050 року сумарний обсяг економік Китаю, Індії, Бразилії і Росії (БРІК) перевищить сумарний обсяг ВВП країн “великої сімки”. Активно співпрацюючи та створюючи міжнародні об’єднання (найпомітніше з них – ШОС), ці держави претендують на здійснення власних проектів глобалізації, альтернативних західним. Підставами для домінування у світі країн БРІК є стрімка модернізація економік та не підконтрольність їхніх родовищ нафти і газу американським та британським компаніям.

Україна, внаслідок особливостей її геополітичного розташування, є своєрідним «резонатором» міжнародних процесів й, отже, має будувати власну зовнішню політику у новій системі координат. **Тому на порядку денному – питання геополітичного вибору України в сучасній системі міжнародних координат, який повною мірою відповідає би нашим національним інтересам, гарантував безпеку і спирався на підтримку населення.**

Можливими варіантами стратегії національної безпеки України є:

**Нейтралітет за європейською моделлю**, який передбачає неприєднання України до міжнародних військових блоків і забезпечення обороноздатності власними силами на засадах базового принципу недоторканності території нейтральної країни.

**Нейтралітет, посилений протекціонізмом окремих держав і союзів**, наприклад, юридичним Договором про забезпечення гарантій військової безпеки України з боку США, НАТО і Росії.

**Позаблоковість** без права стати членом будь-яких військово-політичних союзів і без забезпечення недоторканності території, проте з певними зовнішніми гарантіями військової безпеки України від країн-гарантів.

**Позаблоковість, посилена Договором про гарантії безпеки України з боку країн Великої вісімки.**

**Вступ до НАТО або інших військово-політичних блоків.** Перспективним варіантом забезпечення безпеки України сьогодні може бути щорічне нарощування обсягів співробітництва з НАТО аж до такого рівня, коли вступ в Альянс стане суто формальною процедурою.

**Єдина і поки нездоланна перешкода** полягає у тім, що **вибір одного з векторів зовнішньополітичної інтеграції для України пов'язаний із внутрішньополітичним і суспільним конфліктом.**

Разом з тим **питання про геополітичний вибір України, її членство в НАТО або інших міжнародних військових організаціях становить не самостійну проблему, а походить від стратегії національної безпеки України.** Стратегія національної безпеки, у свою чергу, має враховувати реальні та потенційні загрози і давати чіткі уявлення про роль, що відіграє країна у світовій політичній та економічній системі.

**Ефективним засобом впливу на світові події може бути тільки самодостатність держави, яка забезпечується зміцненням засад демократії і політичної стабільності, посиленням ефективності управління країною.** Реалізація першочергових завдань зміцнення української державності в складних умовах сучасності потребує визначення на засадах всеукраїнського консенсусу пріоритетів державного розвитку та мобілізації всіх ресурсів розвитку країни навколо масштабного національного проекту.

**Визначення унікального шляху України в сучасному світі – першочергове завдання держави та суспільства.**

### Тези до дискусії

#### **1. Нова геополітична та геоекономічна ситуація в Європі та світі:**

- 2004 рік – проблема Спільного Європейського дому;
- світ після 11 вересня 2001 року – нові виклики і загрози (тероризм, нерозповсюдження, транснаціональна організована злочинність);
- пост-іракський світ – нові коаліції, боротьба за енергетику.

2004 рік гостро поставив на порядок денний питання про формування Об'єднаної Європи і вніс сумніви щодо ідеї про Спільний Європейський дім. Принаймні у тому значенні, яке політики надавали цим ідеям напочатку 90-х років минулого століття.

Як стверджують політики і провідні експерти, геополітика сучасної Великої Європи визначається двома чітко окресленими економічними союзами і військово-політичними блоками: ЄС і НАТО, з одного боку, Росія (ЄврАзЕС і Організація Ташкентського договору про колективну безпеку) – з іншого.

Чи існують інші фактори, що впливають на геополітичну ситуацію в Європі?

#### **2. Невизначеність геополітичного та геоекономічного статусу України.**

Україна є практично єдиною великою європейською країною, яка залишається поза вищезгаданими блоками. Між ЄС (слоном) та Росією (ведмедем), між НАТО і Ташкентським договором.

Загальновизнано: Україна є ключовою ланкою стратегічної стабільності сучасної Європи. Водночас сьогодні вона залишається без чітко визначеного геополітичного та гео економічного статусу.

Чи не має ризику того, що у геополітичному контексті Україна може залишитись лише об'єктом боротьби між світовими центрами сили?

### **3. Відсутність юридично гарантованої парасольки безпеки України.**

У 1994 році Україна добровільно відмовилася від третього за чисельністю потенціалу ядерної зброї у світі. Проте сьогодні вона залишається без надійної загальновизнаної та юридично гарантованої парасольки безпеки.

Відмовившись від ядерної зброї, Україна чітко не закріпила свій безпековий статус, у тому числі шляхом належного залучення до вирішення цієї проблеми існуючих міжнародних механізмів.

### **4. Помаранчева революція – нові можливості та виклики.**

Події, пов'язані з президентськими і парламентськими виборами у 2004-2006 роках, засвідчили відданість народу України європейським цінностям і стали етапом на шляху формування в Україні активного громадянського суспільства, без мандату якого подальша реалізація зовнішньополітичних пріоритетів буде неефективною.

#### *4.1 Новий імідж України у світі.*

Поступовий перехід від президентсько-парламентської форми державного устрою до парламентсько-президентської моделі започаткував формування нової системи відносин як у владних структурах, так і між державою та суспільством.

Через безпосередню участь у розв'язанні політичної кризи в Україні Євросоюз взяв на себе частину відповідальності за розвиток ситуації в українській державі і навколо неї.

*4.2. Поляризація українського суспільства та еліт і посилення геополітичного суперництва навколо України.*

Помаранчева революція спровокувала посилення геополітичного суперництва щодо України між провідними центрами сили, негативними наслідками чого можуть стати: посилення недовіри між Сходом і Заходом (зовнішній аспект), збурення українського суспільства та небезпечна межа балканізації України (внутрішній аспект).

***Чи не може стати Україна розмінною монетою в грі різних центрів сили і чи не призведе це до її повної маргіналізації як суб'єкта міжнародних відносин?***

**5. У нових геополітичних умовах існують чотири можливі сценарії реалізації зовнішньополітичного курсу України.**

#### **5.1. Повномасштабна інтеграція з ЄС і НАТО**

Цей сценарій передбачає проголошення курсу на повноцінне в перспективі членство в ЄС та підпорядкування цій стратегічній лінії всіх інших векторів зовнішньої політики України. Практично це означає, що зовнішня політика України, у тому числі відносини з провідними сусідніми країнами, буде максимально асоціюватися зі Спільною зовнішньою та безпековою політикою ЄС.

#### **5.2. Повномасштабна реінтеграція з Росією (ЄврАзЕС, Ташкентський договір)**

За такого сценарію реалізується курс на повне членство України у митному, валютному та економічному союзах з Росією в рамках ЄЕП. Цій стратегії підпорядковуються всі інші вектори зовнішньої політики України, у тому числі відносини з ЄС. Зовнішня політика України повністю асоціюється із зовнішньою та безпековою політикою Росії.

#### **5.3. Політика коливань**

Головна риса цієї стратегії – постійні коливання між геополітичними силовими центрами: один крок на Захід, два кроки – на Схід та навпаки. Енергія країни витрачається не на рух, а на безплідні коливання. На практиці це може призвести до втрати довіри як на Сході, так і на Заході.

***Чи не заведе така стратегія Україну у глухий кут, який може бути вихід з подібної ситуації?***

5.4. Позаблоковість чи нейтральність

Це означає повернення до доктрини позаблокового статусу України. Цей сценарій передбачатиме проведення жорстко-прагматичної проукраїнської політики на всіх зовнішньополітичних напрямках. Зовнішня політика не буде ні прозахідною, ні проросійською. У Брюсселі та Москві Україна буде презентувати одну і ту ж позицію. Говорити не те, що від неї хочуть почути, а те, що відповідає політичній та економічній доцільності та національним інтересам України.

***Чи відповідає позаблоковий статус України новій геополітичній та геоекономічній ситуації в Європі та світі і чи дає цей статус можливість юридично закріпити гарантії безпеки України?***

***Яким має бути геополітичний вибір України?***

## УРОЧИСТИЙ ВЕЧІР З НАГОДИ 150-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ І.ФРАНКА

*Національний академічний драматичний театрі ім. Івана Франка  
м. Київ, пл. Івана Франка, 3  
19 січня 2007 року*

### **Поет, об'єднавчий державу**

Торжественный вечер, посвященный 150-летнему юбилею Великого Каменяра — Ивана Франко, прошел на днях в Киеве в Национальном академическом театре, который носит имя этого признанного во всем мире гения.

Мероприятие логично завершило 2006 год, провозглашенный ЮНЕСКО годом Ивана Франко. Примечательно, что подобные вечера на протяжении года уже проводились во Львове, Минске, Донецке и даже в Париже.

Юбилейный вечер, который проходил по инициативе «Украинского форума» и под эгидой Министерства культуры и туризма Украины, стал возможным благодаря поддержке Украинского фонда культуры.

Среди гостей вечера были политики, деятели культуры и просто те, кто любит и ценит творчество Ивана Франко. В партере можно было увидеть Николая Азарова, Владимира Горбулина, Анатолия Зленко, Владимира Семиноженко, Михаила Сироту, Георгия Крючкова, Сергея Таруту, правнука Ивана Франко Роланда и других. На сцене за украшенным в украинских традициях столом собрались Борис Олийнык, Иван Дзюба, Дмитро Павлычко, которые рассказывали собравшимся о жизненном подвиге Ивана Франко. Отрывки из бессмертных произведений Великого Каменяра показали ведущие актеры театра.

Праздник Ивана Франко в Киеве ярко и впечатляюще продемонстрировал, как поэт может объединить Украину.

*Наталья Мелешук, «Столичные новости», 23-29 января 2007*

### **Роланд Франко: "В Киеве должны звучать слова Ивана Франко"**

В театре, носящем имя выдающегося украинского поэта, прошел творческий вечер, посвященный его 150-летнему юбилею

Инициаторами проведения вечера выступили общественно-политическое объединение "Украинский форум", Министерство культуры и туризма, а также Украинский фонд культуры.

- Святой праздник Крещения - начало христианского нового года, - отметил лидер "Украинского форума" академик Владимир Семиноженко. - Поэтому нынешний торжественный вечер можно считать символическим подведением итогов празднования в Украине полуторавекового юбилея Ивана Франко. В прошлом году по всей Украине проходили различные мероприятия. И во Львове, и в Одессе. Но думаю, что без киевского вечера невозможно было бы себе представить чествование памяти выдающегося украинского поэта.

Такого же мнения придерживается и внук Ивана Яковлевича Роланд Франко. По его словам, у его славного деда очень многое было связано с Киевом. Тут он женился, тут появились на свет его дети: "В Киеве должны звучать слова Франко! Он прекрасно понимал объединительную функцию этого города", - сказал Роланд Франко и выразил надежду на то, что общественности удастся и открыть в столице музей поэта и памятник. Ведь на сегодняшний день единственный памятник Ивану Франко в Киеве - небольшой бюст, установленный возле театра на площади, которые носят его имя.

А член совета "Украинского форума" Борис Олийнык, назвавший Ивана Франко украинским явлением планетарного масштаба, сравнил его гений с выдающимися деятелями эпохи Ренессанса. Участники творческого вечера подчеркивали, что, к сожалению, произведения Ивана Яковлевича трактовали и продолжают трактовать лишь как пролетарско-революционные. А Иван Франко прежде всего был сыном своего

народа. "Я почувуюся, насамперед, україном, а вже потім радикалом", - писав в своє время поет.

В помещенні Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка збирались представителі політичного бомонда і творчої інтелігенції, громадські діячі. Серед присутствовавших були экс-міністр культури Ігорь Лиховий, поети Борис Олійник, Павел Мовчан і Дмитрій Павлычко. Посетили вечер экс-глава СНБО і міністр оборони Евгений Марчук з дружиною - главною редакторкою газети "День" Ларисою Івшиною, академік Іван Дзюба, главною редакторкою "Бульвару Гордона" Дмитрій Гордон і популярний співак Вячеслав Малежик.

*Ірина Голотюк, «Факти», 23 січня 2007 року*

## **ФРАНКО ЗВЕЛИЧИВ УКРАЇНУ, УКРАЇНА МАЄ ЗВЕЛИЧИТИ ФРАНКА**

### **Заява «Українського форуму»**

*Кожна нація має постійні величини, що визначають її самодостатність і неповторний профіль у багатоликому світовому співтоваристві. І вони ж водночас — наріжні камені, на яких тримається храм духовності.*

Серед множини інших цю роль і місію в Україні доля поклала і на Івана Франка, 150-ліття від дня народин якого нині святкуємо — і якому за рішенням ЮНЕСКО надано всесвітнього звання.

Нам часто закидають схильність до крайнощів: коли вже когось ганимо, то понад міру, коли ж хвалимо, то теж через вінця. Мусимо визнати, що в тих закидах є відчутна децима правди.

Та стосовно Франка найвищі ступені глорифікації все одно не сягають верховин його величчя. Прозаїк і драматург, поет і публіцист, економіст, учений-енциклопедист і крупний політик, перекладач, Іван Якович був і великим українцем, і достеменним європейцем, якого визнав сам Відень, канонізувавши на доктора філософії. Дослідники й упорядники його творчості планували убити спадок світоча в п'ятдесят, а згодом — і в 200 (двісті) томів. Але й тих виявилось замало.

Без ревної апологетики та земляцького перебору в похвальбі, скажемо: упродовж другої половини ХІХ століття, всього двадцятого і дотепер за могутністю та масштабністю таланту й інтелекту, за сподіванням у духовній і науковій сферах — Франкові годі й шукати рівню, і то не тільки в Європі.

Але — дивна річ: за всіх цих чеснот у нас цього титана впродовж століть намагалися чи то приглушити, чи підрівняти до місцевих величин.

Думалось, що 150-літній ювілей, нарешті, воздасть світочу. То паче нині, коли з такою гостротою постала проблема консолідованості нашого суспільства. Відтак саме зараз, як ніколи, нам вкрай необхідний Іван Франко, котрий від першокроків прагнув до Соборності України, рішуче відкидаючи регіональні поповзи.

В жодному разі не применшуючи Франківських урочистостей у Львові, все ж вважаємо, що справді вседержавного статусу це свято набуло б, аби такі акції відбулися насамперед у найпрестижніших залах Києва та ще Харкова, Донецька, Одеси, в інших містах України. Це б ще раз засвідчило в особі Франка об'єднуюче, соборне начало. А так, як не крути, а нинішні свята набули децю регіонального відтінку.

Ми, фундатори Українського форуму, переконані, що пошанування такого велета повинне мати всеукраїнський, вседержавний рівень. І — не тільки. Хіба не мав би за честь Відень належним чином вшанувати І.Я. Франка?

У зв'язку з викладеним вище, вважаємо за потрібне провести в столиці України урочистий вечір з нагоди 150-літнього ювілею нашого великого предтечі. І звертаємося до громадськості за підтримкою цього наміру.

**Засновники Громадсько-політичного об'єднання «Український форум»:**  
**Валерій Геєць, Анатолій Зленко, Геннадій Книшов, Георгій Крючков, Андрій**

**Курков, Віктор Мусіяка, Борис Олійник, Володимир Семиноженко, Валентин  
Симоненко, Михайло Сирота, Сергій Тарута, Петро Толочко, Олександр Чалий**  
*8 вересня 2006 року*



**Перше засідання ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ ГРОМАДСЬКОЇ  
КОНСТИТУЦІЙНОЇ АСАМБЛЕЇ )**

*Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
9 лютого 2007 року*

**Гражданская Конституционная Ассамблея предлагает Президенту тесное  
сотрудничество**

Сегодня в штаб-квартире "Украинского форума" состоялось заседание Организационного комитета Гражданской Конституционной Ассамблеи, сообщает пресс-служба "Украинского форума".

Заседание состоялось в рамках подготовки к проведению 14 февраля Круглого стола "Конституционный процесс в Украине: диалог власти и общества", участвовать в котором приглашены Президент Украины, Глава Верховной Рады и Премьер-министр Украины. А. Мороз и В. Янукович предварительно подтвердили намерение присутствовать на заседании Круглого стола. Учитывая, что график Президента Украины предполагает его участие в церемонии инаугурации президента Туркменистана в день проведения круглого стола, члены Оргкомитета решили не переносить заседание круглого стола на более поздний срок и обратиться к Виктору Ющенко с просьбой усилить представительство Секретариата Президента в составе Оргкомитета для соблюдения баланса интересов всех ветвей власти в работе Ассамблеи. В состав Оргкомитета сегодня входят И. Васюнык, В. Бойко, В. Горбулин, Н. Козюбра, А. Копыленко, Г. Крючков, А. Лавринович, Е. Лукаш, Я. Мендусь, В. Мусияка, Б. Олійник, А. Петришиа, В. Семиноженко, В. Симоненко, М. Сирота, М. Теплюк, В. Фесенко, Ю. Шемшученко.

Организаторы единодушны в намерении развивать сотрудничество с Президентом Украины и предоставлять в его распоряжение полную информацию о работе Гражданской Конституционной Ассамблеи.

Напомним, что идея создания Гражданской Конституционной Ассамблеи предложена в ходе Круглого стола "Конституционный процесс в Украине: что дальше", который состоялся 30 ноября минувшего года по инициативе "Украинского форума". В его работе принимали участие Л. Кучма, Л. Кравчук, В. Литвин, И. Плющ, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, А. Копыленко, представители парламентских фракций, областных советов, эксперты, политологи, ученые. "Украинский форум" - общественное объединение, созданное в июле 2006 года. В его состав входят В. Геец, В. Горбулин, В. Бойко, А. Зленко, Б. Олійник, М. Сирота, В. Мусияка, Г. Крючков, В. Семиноженко, В. Симоненко и другие известные политики, общественные и государственные деятели, экономисты.

## Перше засідання ГРОМАДСЬКОЇ РАДИ З ПИТАНЬ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А)  
19 лютого 2007 року

### У пошуках консенсусу щодо пріоритетів зовнішньої політики

19 лютого відбулося перше засідання Громадської ради з питань зовнішньої політики при громадсько-політичному об'єднанні "Український форум".

**Анатолій ЗЛЕНКО, Міністр закордонних справ УРСР-України 1990-1994 рр., 2000-2003 рр., заступник Голови громадсько-політичного об'єднання "Український форум".**

- Сьогодні як ніколи необхідно забезпечити ефективну громадську участь у визначенні засад суспільного розвитку, запропонувати владі альтернативний погляд на розвиток держави, експертні висновки та пропозиції щодо ключових проблем країни. "Український форум" - це не опозиційне громадсько-політичне об'єднання. Це, так би мовити, місток між владою та суспільством. Це та організація, яка має допомогти нашим владним структурам подивитися збоку на всі ті процеси, які відбуваються в нашому суспільстві.

Перерозподіл владних повноважень вивів на перший план проблему принципів і механізм вироблення та реалізації зовнішньої політики, яка гостро постала сьогодні й перед владою, і перед політикумом, і перед суспільством у цілому. Дискусія навколо законодавчих і виконавчих ініціатив у сфері зовнішньої політики, яка набирає обертів упродовж останніх місяців, на жаль, не має у своїх основах наукового підґрунтя, ретельного аналізу ситуації та стратегічного прогнозу.

Які критерії мають визначати адекватність позиціонування України в системі сучасних міжнародних відносин?

Хто і яким чином має формулювати національні інтереси України?

У який спосіб має забезпечуватися належна кореляція діяльності відповідних державних інститутів?

Чи відповідає інтересам України ревізія основ зовнішньо-політичної діяльності нашої держави, ухвалена ще в липні 1993 року?

Це – дуже короткий перелік тих надзвичайно серйозних і актуальних тем, ґрунтовне та неупереджене дослідження яких конче необхідно й суспільству, і державі, і владі, і опозиції.

**Олександр ГОНЧАРЕНКО, Директор Центру міжнародної безпеки та стратегічних студій.**

В англо-американській моделі не має значення, хто при владі - голлівудський ковбой чи техаський мільйонер, любитель бджіл чи колишній кримінальний авторитет – вони однаково робитимуть те, що потрібно країні, - просувати національні інтереси. Проблема наша полягає в тому, що в нас існує конкурентна модель національних інтересів. Тобто кожна олігархічна група, кожна структура – Кабмін, Секретаріат Президента, Рада Національної безпеки і оборони – має свої інтереси, які вона намагається видати за інтереси загальнодержавні. Тобто різні розуміння національних інтересів та національної безпеки конкурують між собою. А в результаті цієї конкуренції знижується рівень безпеки всіх. Проблема досягнення консенсусу в суспільстві – це наша ключова проблема.

Хто кого творить – держава націю чи нація державу? Традиційно, якщо подивитися на Європу, то нація творила державу – це традиційний європейський курс, але не для всіх. Для цілої низки країн, які через ряд історичних причин були розколоті, скажімо, Італія, саме держава бере на себе функцію єднання нації. І Муссоліні завершує ті процеси, які почав Гарібальді. З розколотих герцогств, князівств і королівств він створив Італію - дуже потужну європейську державу. Таке саме завдання

стоїть і перед нами - здолати різнобій у розумінні національних інтересів.

Проблема полягає в тому, що визначення національних інтересів взяли на себе лідери політичних партій, які прийшли до влади, а не інтелектуальна еліта. Наше основне завдання - створити систему прийняття державних рішень, яка не залежала б від потенціалу найвищих посадових осіб.

Існують різні можливості формування політичного рішення. Наприклад, широковідомі в американській політології моделі Лерена Алесона. Перша – це модель раціональна, друга – модель бюрократична стандартна й третя – модель урядового торгу. Перша передбачає аналітичну роботу односторонців, спрямовану на прийняття оптимального політичного рішення. Чи не єдину спробу її застосувати свого часу робили адміністрація Кеннеді. Друга модель – бюрократична. Це стандартна процедура формування рішення в бюрократичних структурах, якою користуються більшість країн світу. І, нарешті, третя модель – це модель урядового торгу, коли певні соціальні групи, перебуваючи при владі, починають викручувати один одному руки й вести політичний торг. У результаті цього торгу, силового тиску вимальовується модель політичного рішення. Як правило, така модель не має нічого спільного або мало спільного з національними інтересами держави. Наше лихо, що ми працюємо за цією моделлю. Ми можемо запропонувати раціональну модель. Чи будуть до неї дослухатися та зважати на неї? Це питання.

**Борис ПАРАХОНСЬКИЙ, завідувач відділу глобальної безпеки та європейської інтеграції Національного інституту проблем міжнародної безпеки.**

- У наших політичних партій, і владних і опозиційних, уявлення про зовнішню політику доволі поверхове – якщо Росія і ЄП, то проти НАТО і ЄС, та й годі. Можна декларувати вступ до Євросоюзу й водночас казати про те, що треба вступати в Єдиний економічний простір, хоча на експертному рівні зрозуміло, що ці питання конфронтують між собою. Всі політичні сили – і опозиційні, і урядові – в питаннях зовнішньої політики не дотримуються певних стратегічних орієнтирів. Стратегії фактично немає. Враження таке, що коли партія готувалася взяти владу, вона чітко усвідомлювала, що треба робити у внутрішній політиці, однак не розуміла, що з цією владою робити в зовнішньополітичних питаннях. Зрештою, з одного боку, можливо, не так вже погано, що не має стратегії – отже, можна її виробляти. З іншого боку - це дуже погано, оскільки призводить до хаосу та дезорганізації. Консенсус серед різних політичних сил у питаннях зовнішньої політики, що залишається незмінним незалежно від результатів чергових виборів, – це питання стратегічних національних інтересів.

**Анатолій ЗЛЕНКО.**

- Зовнішня політика останнім часом розділила суспільство на Схід-Захід у питаннях інтеграції в НАТО і ЄС та відносин із Російською Федерацією. Соціологічні опитування засвідчують, що кількість прибічників НАТО порівняно з 2002 роком скоротилася вдвічі – з майже 40% до 15-20%. Чому? Що сталося? Ми мали 80% підтримки вступу України до ЄС, сьогодні ми провели опитування – отримали 67 відсотків. Немає жодної політичної сили, яка виступала б проти ЄС, Європейський Союз ніколи не асоціювався з агресивним військовим блоком. Треба аналізувати це питання і політичним партіям і громадським об'єднанням, і давати відповідь – у чому причина.

**Олександр ГОНЧАРЕНКО.**

- Та політика, яку ЄС і НАТО проводять нині, спрямована на те, що Україна фактично залишається на рівні країн Азії та Африки. Тому що ця ідея політики сусідства є формулою, виробленою Францією для своїх колоній в Африці. Нас намагаються у цю формулу втиснути. Нас відкидають. Нас не хочуть. А звідси розчарування. Згадайте, як приймали в ЄС і в НАТО країни Центральної і Східної Європи та Балтії – без будь-яких проблем. А у нас проблеми на кожному кроці.

**Володимир МАНЖОЛА, завідувач кафедри Інституту міжнародних відносин Київського національного університету.**

- З ЄС у нас все нормально. Це в Євросоюзі є проблеми. Існує геополітичний проект, в який на певному періоді вписувалися країни відповідно до ухваленого в 1994 році політичного рішення. 10 років події розвивалися за цим сценарієм. Нині відбулося насичення геополітичного проекту, що вимагає його переосмислення. Тому Євросоюз зробив паузу, запропонувавши Україні політику сусідства. І тут немає нічого образливого. Ми всі – сусіди. Це треба сприймати тверезо, аналізувати та робити висновки. І експертне середовище, і політики мають виходити з того, що впродовж найближчих 15-20 років Євросоюз не спромогнеться прийняти нових членів. Отже, треба у такому форматі пропонувати нові напрями співпраці, які нас цікавлять і відповідають нашим національним інтересам.

Відсутність цілісної інтегральної стратегії – це результат внутрішньої різновекторності, корпоратизації справи національних інтересів. Ми тільки реагуємо на те, що відбувається в динаміці у зовнішньополітичному середовищі, замість того, щоб виходити з креативом. Треба зміцнювати капіталізацію суб'єктності України, що неможливо без тверезого аналізу реальних, не надуманих процесів, і визначення реального місця та ролі України, виходячи з наших потенційних можливостей як країни середнього рівня в глобальному масштабі. Та є геополітичний простір, у якому ми відіграємо вагомий роль, де ми створюємо критичну масу, без якої неможлива реалізація інституційних, регіональних, будь-яких інших проектів.

Вступ до НАТО, вступ до ЄС не є національними інтересами України. Це механізми реалізації національних інтересів. А наші національні інтереси - безпекові, інституційні, політичні – на 95% концентруються в регіоні континентальної Європи.

**Маркіян МАЛЬСЬКИЙ, декан факультету міжнародних відносин Львівського національного університету**

- Громадська рада з питань зовнішньої політики, як складова частина "Українського форуму" - це один із механізмів формування в Україні громадянського суспільства, яке не дасть розгулятися політичним силам, радикальним рухам, це та сила, яка дозволить утримати нашу державу в цілісності.

Рада має привідчинити ту завісу секретності над творенням зовнішньої політики, а головне, донести до суспільства, хто є відповідальним за зовнішньополітичні кроки й хто відповідальний за бездіяльність у певних напрямках зовнішньої політики.

Багатьох політиків треба просто вчити азам зовнішньої політики. Бо він щось десь почув і почав на цій підставі вибудовувати концепції зовнішньої доктрини. Треба створити у суспільстві думку, що міжнародні відносини та зовнішня політика – це також наука. І там потрібні професійні фахівці.

**Георгій КРЮЧКОВ, виконавчий секретар ГПО "Український форум".**

- Я проаналізував трансформацію системи політичної влади в Україні. Виявляється, незалежна Україна вже пройшла суто парламентську республіку з серпня до грудня 1991 року, вона пройшла президентсько-парламентську республіку після обрання Леоніда Кравчука Президентом. Потім обрізали президентські повноваження, і кілька місяців була парламентсько-президентська республіка. Потім підписали Конституційний договір, який затвердив президентсько-парламентську республіку, і нині знову маємо парламентсько-президентську форму правління. Усе було в нас. Нам навіть не треба зарубіжний досвід вивчати, нам слід розібратися, що ми наробили в державі за цей час і зробити з цього висновки.

Коли ми створювали форум, то виходили з того, що тут зібралися різні люди - різні у нас погляди, до різних політичних сил ми належимо. Та ми від самого початку домовилися – ми відмовляємося від категоричності, відмовляємося від поспішності, ми кладемо в основу фаховість, аналітичність, неупередженість і прагнення якось узгодити різні думки, виходячи з національних інтересів народу, нашої держави, нашого суспільства.

## Круглий стіл «РЕФОРМУВАННЯ СБУ: ДЛЯ ВЛАДИ ЧИ ДЛЯ ГРОМАДЯН?»

Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, . вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
27 лютого, 2 березня 2007 року

### Питання для обговорення

- Оцінка вже здійснених трансформацій у сфері безпеки (виділення Служби зовнішньої розвідки, Державної служби спеціального зв'язку і захисту інформації);
- Напрями подальшого реформування Служби безпеки (спецслужба чи правоохоронний орган, повноваження, функція слідства та інш.);
- Кадрові проблеми (співвідношення військових і цивільних співробітників, професіоналізм, підготовка кадрів, порядок призначення);
- Цивільний (парламентський) контроль за діяльністю Служби. Можливий ступень відкритості в її діяльності.
- Питання законодавчого регулювання діяльності спецслужб. Розробка нового Закону про Службу безпеки. Можливі зміни до чинних законів.
- Координація діяльності спецслужб. Питання повноважень Ради національної безпеки і оборони України стосовно спецслужб (внесений на розгляд Верховної Ради законопроект).
- Розподіл повноважень стосовно спецслужб між Президентом, Кабінетом Міністрів, Верховною Радою у контексті змін до Конституції України.
- Питання міжнародного співробітництва у сфері безпеки.

### Висновки

Учасники Круглого столу «Реформування Служби безпеки України: для влади чи для громадян?», засідання якого відбулися 27 лютого та 3 березня 2007 року, оцінюють ситуацію навколо СБУ як таку, що викликає занепокоєння. Довготривалі дискусії стосовно необхідності реформування СБУ без прийняття назрілих рішень, часта зміна керівництва, плінність кадрів в Службі є лише верхівкою айсберга проблем, які поступово накопичуються у цій важливій державній структурі. Відсутність системного, кваліфікованого контролю, в тому числі з боку Верховної Ради, громадськості, об'єктивного інформування про діяльність СБУ призводить до поширення всіляких чуток (про незаконне прослуховування телефонних розмов, інші порушення прав громадян), дискредитації Служби, негативно позначається на морально-психологічному стані її співробітників. В умовах гострого протистояння у владних структурах серйозну небезпеку становлять спроби певних політичних сил використати органи безпеки і охорони правопорядку в своїх цілях.

**Першочерговим є питання про загальний статус СБУ – чи повинна вона залишатися правоохоронним органом або має стати - згідно з сучасною європейською практикою – цивільною, дійсно спеціальною (контррозвідувальною) службою?** Вилучення з повноважень СБУ завдань боротьби з організованою злочинністю і передача цієї функції МВС дозволить Службі, на думку учасників Круглого столу, зосередитись на притаманних тільки їй завданнях контррозвідувального характеру, захисті державності і суверенітету України та участі в міжнародній боротьбі з тероризмом, зі злочинами проти миру та безпеки людства. Зрозуміло, що це вимагає уточнення законів «Про Службу безпеки України», «Про основи національної безпеки України», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про контррозвідувальну діяльність» та інших, а відтак – оптимізації структури і перегляду чисельності всіх органів СБУ.

У зв'язку з перетворенням СБУ із військового формування на цивільну структуру виникає потреба законодавчого закріплення особливого статусу співробітника СБУ як суб'єкта спеціального виду державної служби, забезпечення надійних соціальних гарантій, стимулів і компенсацій за існуючі ризики, обмеження та інші особливості цієї специфічної діяльності. Перехід має здійснюватись протягом певного періоду шляхом природного оновлення кадрового складу Служби – звільнення військовослужбовців за вислугою років або за згодою та заміщення цих посад цивільними особами. Все це необхідно буде чітко визначити у відповідному законі.

***По-друге, потребують удосконалення механізми координації СБУ з іншими органами сектору безпеки України.*** Зокрема, надзвичайно гострою є необхідність якнайшвидше реалізувати вимогу Перехідних положень Конституції України про сформування системи досудового слідства та прийняття законодавчих актів, які мають регулювати її діяльність. З цим безпосередньо пов'язане питання щодо місця і функцій досудового слідства в структурі СБУ. Для його вирішення необхідно буде внести зміни до Кримінально-процесуального кодексу, що в свою чергу потребує змін і в структурі МВС та Генеральної прокуратури. Також має бути законодавчо вирішене питання про те, який орган проводитиме досудове розслідування випадків державної зради, шпигунства, посягань на державний суверенітет і територіальну цілісність України, тероризму, розголошення державної таємниці та інших злочинів проти держави.

Служба безпеки України має організовувати, координувати та забезпечувати контррозвідувальний захист розвідувальної діяльності. Отже, вдосконалення потребує взаємодія СБУ з розвідувальними органами, зокрема – з питань обміну розвідувальною та контррозвідувальною інформацією. При цьому має бути законодавчо визначено, що у контррозвідувальній діяльності в інтересах забезпечення національної безпеки для СБУ не може бути закритих або заборонених зон. В сферу відання СБУ також має бути повернений контррозвідувальний захист дипломатичних представництв України за кордоном. Служба зовнішньої розвідки не може займатися цією не властивою для неї проблемою. До того ж така її діяльність може призвести до серйозних зовнішньополітичних ускладнень для України. Водночас із повноважень СБУ слід вилучити функцію адміністрування режиму секретності в державних, військових, наукових та інших відомствах – за умови посилення власне контррозвідувальної роботи із захисту державних таємниць, яка залишається одним з основних напрямків діяльності СБУ. Адміністрування режиму секретності має бути покладене на незалежну державну структуру.

***По-третє, з метою посилення гарантій захисту конституційних прав і свобод громадян слід законодавчо закріпити їх право на отримання інформації щодо заходів по тимчасовому обмеженню їх конституційних прав з боку СБУ, а в перспективі впровадити дієвий громадський контроль за її діяльністю.*** Особливої уваги потребує нормативне регулювання роботи СБУ із зверненнями і скаргами громадян.

Крім того, існує нагальна потреба у законодавчому врегулюванні порядку використання в оперативній роботі СБУ негласного аудіо- і відео-контролю приміщень і всіх видів комунікацій громадян, негласного обшуку, зовнішнього спостереження. Підстави і процедура отримання дозволів на використання цих оперативних заходів мають бути обмежені лише крайньою необхідністю їх використання і тільки у випадках, коли іншими методами агентурно-оперативної діяльності неможливо розкрити чи попередити злочин. За ходом і термінами застосування цих методів, за використанням здобутої таким чином інформації виключно за призначенням і термінами її зберігання та процедурою знищення має бути встановлений жорсткий контроль. Ці питання потрібно врегулювати у відповідному міжвідомчому нормативно-правовому акті.

З огляду на необхідність забезпечення конспірації необхідно ужорсточити механізм здійснення прокурорського нагляду за законністю оперативно-розшукової діяльності.

**Перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської моделі влади в Україні надзвичайно гостро поставив проблему визначення прозорих і всім зрозумілих принципів управління Службою безпеки як державним органом спеціального призначення.** Саме вищі органи державної влади – Президент, Верховна Рада та Уряд в межах їх конституційних повноважень мають здійснювати управління й контроль над діяльністю СБУ через спеціально створені ними інститути. Конкретні механізми такого контролю повинні бути деталізованими у відповідних нормативно-правових та відомчих підзаконних актах. Тільки у такий спосіб можливо зняти взаємні підозри політичних сил щодо використання СБУ у внутрішньополітичній боротьбі.

Право Президента України контролювати діяльність СБУ сьогодні реалізується через конституційний орган – РНБО. СБУ звітує перед Президентом, а також направляє річний звіт про свою діяльність до Верховної Ради та інформує Уряд з питань національної безпеки. Важливого значення набуває затвердження Представника Президента України в СБУ, який, за нашим переконанням, має підпорядковуватися безпосередньо Главі держави.

Водночас, оскільки функція виконавчої влади зараз передана в повну компетенцію Уряду, вирішення безпекових проблем згідно з Конституцією України також має забезпечуватися Кабінетом Міністрів. У зв'язку з цим постає питання щодо уточнення повноважень Уряду стосовно діяльності СБУ та їхнього законодавчого закріплення в законах «Про Кабінет Міністрів України» і «Про Раду національної безпеки і оборони України». Актуальною є й проблема звітності СБУ перед Кабінетом Міністрів.

З огляду на сьогоденню ситуацію у безпековій сфері України та з урахуванням зарубіжного досвіду (зокрема – США, Великобританії, ФРН, РФ) також вважаємо за доцільне створення у Верховній Раді окремого Комітету, який займався би виключно сектором безпеки і здійснював у цій сфері парламентський контроль, передбачений новою Конституцією. Особливу увагу слід приділити укомплектуванню такого комітету компетентними та досвідченими членами парламенту, а також відповідним фаховим апаратом.

**Ситуація, що склалася в Службі безпеки України та навколо неї, потребує радикального поліпшення організації підготовки, добору, закріплення і виховання кадрів, зміцнення професіоналізму в діяльності Служби.** На засіданнях Круглого столу висловлювалась думка про доцільність встановити в законодавчому порядку, що Голова СБУ призначається семирічний термін і може бути звільнений з посади тільки за підставами, чітко визначеними в законі. Це слугуватиме гарантією против впливу політичних сил на діяльність Служби, намагань використати її потенціал у своїх, нерідко несумісними з інтересами держави, цілях.

**Отже, основними напрямками реформи СБУ мають стати законодавче врегулювання і координація її роботи, уточнення завдань і повноважень, а також удосконалення системи державного та громадського контролю за діяльністю Служби.**

**Учасники Круглого столу впевнені, що реформування Служби безпеки згідно з потребами демократичної правової держави має стати гарантом її адекватної та вчасної відповіді на новітні виклики національній безпеці, ефективного забезпечення політичної і соціальної стабільності у країні, а також відродження суспільної довіри до органів безпекової сфери України.**

## **ЗУСТРІЧ З ГЛАВАМИ МОНІТОРИНГОВОГО КОМІТЕТУ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ РАДИ ЄВРОПИ Х. СЕВЕРИНСЕН І Р. ВОЛЬВАНД**

*Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
4 березня 2007 року*

### **Представители ПАСЕ нашли Европу в Украине**

4 марта 2007 года в штаб-квартире «Украинского форума» состоялась встреча членов совета Форума Владимира Бойко, Георгия Крючкова, Анатолия Зленко, Владимира Семиноженко и Михаила Сироты с представителями Парламентской Ассамблеи Совета Европы госпожой Северинсен и госпожой Вольвенд, которые приехали в Украину для ознакомления с ходом выполнения украинской стороной обязательств по вступлению в Совет Европы.

В живом и достаточно откровенном разговоре поднимался целый ряд вопросов, связанных с конституционным процессом в Украине, совершенствованием избирательной системы, реформированием органов власти на центральном и местном уровне, а также судебной реформой и реформой сферы безопасности.

Ренате Северинсен высказала ряд замечаний, к которым стоит прислушаться украинской власти. Например, о том, что конституционный кризис тормозит все прочие социально-политические реформы, а возможное поднятие избирательного барьера в корне не демократично, равно как недемократично и «продавленное» в Верховной Раде решение об императивном мандате.

Зарубежные гости проявили интерес и непосредственно к деятельности общественно-политического объединения «Украинский форум». А формат его мероприятий, когда актуальные вопросы государственной жизни совместно дискутируются представителями общественности, политиками, учеными и аналитиками, был назван подлинно европейским. Содокладчики ПАСЕ намерены встречаться не только с представителями ветвей власти, но и общественными организациями – возможно, это будет даже полезнее.



## **Круглий стіл «КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: ДІАЛОГ ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА».**

*Готель «Національний», м. Київ, вул. Липська, 5)  
7 березня 2007 року*

### **Тези до обговорення**

За рік, що минув з часу набуття чинності змін до Конституції України, налагодити ефективне функціонування нового політичного режиму в умовах парламентсько-президентської республіки не вдалося. Недосконалість конституційних змін спричиняє конфронтацію між інститутами і суб'єктами державної влади, підігріває конфліктність політичного середовища. Між тим держава має ефективно функціонувати у будь-якому політичному контексті, за будь-якого персонального складу органів влади.

Результати дискусії за участю провідних вчених, фахівців у галузі конституційного права, досвідчених політиків, державних і громадських діячів, що відбулася у ході Круглого столу «Конституційний процес в Україні: що далі?» 30 листопада 2006 року, а також аналіз перебігу останніх політичних подій дозволяють стверджувати, що **ключові проблемні вузли зміненої Конституції** є такими:

- 1. Незавершеність переходу до парламентсько-президентської моделі державного управління;**
- 2. Наявність двох центрів управління виконавчою владою;**
- 3. Необхідність вдосконалення системи місцевої влади згідно до загальної логіки конституційної реформи;**
- 4. Необхідність посилення ролі судової влади у зміцненні конституційних засад правової держави.**

Яким чином будуть розв'язані ці проблеми і який спосіб виходу з конституційно-політичного глухого куту є оптимальним з точки зору гармонізації суспільних і владних відносин задля забезпечення динамічного розвитку держави в цілому?

Сьогодні за ініціативою різних політичних сил і груп інтересів на порядок денний в Україні винесені кілька альтернатив: від реанімації старого тексту Конституції до прийняття нового Основного Закону.

Організаційний комітет Громадської Конституційної Асамблеї, яка скликається за ініціативою Ради «Українського форуму», пропонує учасникам Круглого столу «Конституційний процес в Україні: діалог суспільства і влади» обговорити **можливі способи розв'язання дискусійних питань конституційного процесу в Україні:**

- шляхом законодавчого врегулювання окремих конституційних норм, функцій і повноважень інститутів державної влади (ухвалення законів про Кабінет міністрів, про Президента України, про центральні органи виконавчої влади, про місцеві державні адміністрації, про місцеве самоврядування, про державну службу, про всеукраїнський і місцеві референдуми, про вибори народних депутатів, про вибори депутатів Верховної Ради АР Крим та депутатів місцевих рад)?
- шляхом оптимізації балансу влади через внесення відповідних змін до чинної Конституції?
- шляхом розробки і ухвалення нової редакції Конституції України?
- шляхом скасування конституційної реформи?

**Якими можуть і мають бути форми впливу громадськості на розвиток конституційного процесу в Україні:**

- всенародний референдум і вибори?
- зміцнення інституту громадської думки та його впливу на формування державного порядку денного?
- механізм відкликання народних депутатів?

Впевнені: зустріч різних думок і позицій у відкритому діалозі між владою і громадськістю допоможе віднайти оптимальний шлях завершення конституційної

реформи в Україні, політичної і соціально-економічної стабілізації, розбудови ефективної правової демократичної держави.

### Резолюція

Активна участь громадянського суспільства стає потужним інструментом державної політики в Україні. Загальнонаціональний круглий стіл, який був ініційований Президентом України у серпні 2006 року, пропозиція Голови Верховної Ради України стосовно проведення регулярних громадських слухань з важливих законодавчих ініціатив, створення громадських рад при міністерствах і відомствах підтверджують: **в Україні сформований потужний запит на залучення громадськості до визначення основ державної політики.**

Круглий стіл «Конституційний процес в Україні: діалог влади і суспільства» є логічним продовженням і розвитком демократичних процесів в Україні, і свідчить: **суспільство готове відповісти на цей запит.**

Конституційна реформа в Україні залишається предметом гострих політичних дискусій. З часу набуття чинності нової редакції Основного Закону запропоновано чимало ініціатив, які здебільшого мають взаємовиключний характер. Суспільство повністю дезорієнтоване пропозиціями чи то відмінити конституційну реформу, чи визнати нову редакцію Основного Закону нелегітимною, чи закликами ігнорувати конституційні положення. **Конституція України перетворюється на розмінну монету у великій політичній грі.** Помітно посилюється тенденція до силового розв'язання конституційно-правових протиріч між центрами державної влади. **Між тим доля Конституції не є справою виключно політиків, законодавців і високопосадовців, адже разом з нею вирішується й доля всього суспільства, держави в цілому.**

Учасники Круглого столу «Конституційний процес в Україні: діалог влади і суспільства» вітають ініціативу зі створення Громадської Конституційної Асамблеї як постійно діючої трибуни для загальносуспільної дискусії і вільного обміну думками щодо напрямків конституційного процесу в Україні задля досягнення максимально можливого суспільно-політичного консенсусу, зміцнення правових основ Української держави, гарантій конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Асамблея діятиме на демократичних засадах відкритості для всіх гілок влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій, громадських організацій, наукових установ, експертних центрів і засобів масової інформації. До участі в роботі Асамблеї запрошуються політики, державні і громадські діячі, фахівці з питань державного будівництва, конституційного права, судочинства, регіонального розвитку – ті, хто прагне докласти своїх зусиль і професійного досвіду до оптимального завершення конституційного процесу в Україні.

**Учасники Круглого столу «Конституційний процес в Україні: діалог влади і суспільства» досягли наступних домовленостей:**

**1. Організаційне забезпечення роботи Асамблеї доручити «Українському форуму» і Організаційному комітету Асамблеї.**

**2. На першому етапі роботи Асамблеї вважати пріоритетними напрямками діяльності Громадської Конституційної Асамблеї такі найважливіші аспекти конституційного процесу:**

- оптимізація балансу повноважень між Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України;
- вдосконалення регіонального управління і місцевого самоврядування;
- проведення судової реформи;
- корегування виборчої системи, у тому числі через розробку єдиного Виборчого Кодексу України.

**3. Сформувати в складі Асамблеї робочі групи з цих питань.**

#### **4. Основними формами роботи Асамблеї визнати:**

- постійний моніторинг і фахову громадську експертизу законодавчих конституційних ініціатив,
- громадський контроль за впровадженням норм Конституції у правове поле держави,
- акумуляцію і опрацювання пропозицій зацікавлених сторін щодо завершення конституційної реформи.

#### **5. Засідання Громадської Конституційної Асамблеї проводити щомісяця.**

**6. Висновки і пропозиції Громадської Конституційної Асамблеї спрямовувати на ознайомлення і розгляд Президенту України, Кабінету Міністрів України, Верховній Раді України, політичним партіям, широким колам громадськості.**

Впевнені: рушійною силою державного розвитку і наріжною передумовою зміцнення української демократії має стати консолідована участь широких кіл громадськості, усіх суспільних сил у творенні національного порядку денного, спрямованого на розбудову України як потужної європейської держави.

**Спикер парламента Александр Мороз: «Сегодня в Украине в соответствии с Конституцией приводятся полномочия ветвей власти, а не изымание их у президента»**

«Украинский форум» вновь собрал политиков и общественных деятелей за круглым столом для обсуждения обострившихся вопросов конституционного процесса

Накануне восьмого марта политики, эксперты, ученые и представители общественных организаций, несмотря на праздничное настроение, собрались за круглым столом, чтобы обсудить довольно серьезную тему – «Конституционный процесс в Украине: диалог власти и общества». Дело в том, что за год с момента вступления в силу изменений в Основной Закон страны, наладить эффективное функционирование новой системе власти в условиях парламентско-президентской республики так и не удалось. Несовершенство конституционных изменений становится причиной конфронтации между институтами государственной власти, провоцирует конфликтность в политической среде. Открывая заседание круглого стола, глава «Украинского форума», академик НАНУ Владимир Семиноженко отметил, что общество полностью дезорганизовано призывами политических сил, то отменить Конституционную реформу, то игнорировать действующий Основной Закон. «Конституционная реформа превратилась в разменную монету», - констатировал В. Семиноженко. По его словам, «Украинский форум» поддержал инициативу участников круглого стола «Конституционный процесс в Украине: что дальше?», который прошел 30 ноября 2006 года о формировании Гражданской Конституционной Ассамблеи, как постоянно действующей открытой площадки для широкого, свободного обмена мыслями по поводу совершенствования Основного Закона. «Наша цель вывести конституционный процесс из конфронтационного в консолидирующее русло», - сказал Владимир Семиноженко, отметив, что «Украинскому форуму» поступило уже около тысячи предложений по поводу изменений в Конституцию.

В свою очередь член Совета «Украинского форума» Борис Олийнык отметил, что нынешняя ситуация, при которой в стране фактически существуют два центра управления исполнительной властью, в первую очередь негативно сказывается на международном имидже страны. «Мы пережили несколько режимом, от авторитарного до нынешнего постмахновского. Но законопослушная Европа, в которую мы собрались, увидев на улице наши тачанки, начнет окапываться и запасаться продуктами», - сказал Борис Олийнык, подчеркнув, что «Украина у нас одна». Именно поэтому, по словам Бориса Ильича, необходимо объединиться и найти выход из кризиса властных отношений. «Государство должно эффективно функционировать в любом

политическом контексте, при любом персональном составе органов власти», - отметил Борис Олийнык.

Поскольку ни Президент, ни Премьер-министр на круглый стол не пришли, отдуваться за власть пришлось председателю Верховной Рады Александру Морозу. Спикер парламента, выступая на заседании круглого стола, подчеркнул, что все процессы, происходящие в Украине, "должны осуществляться только в рамках Конституции и в соответствии с Конституцией". Александр Мороз предложил создать консультативный орган по вопросам внесения изменений в Конституцию, которые бы возглавили Президент, глава правительства и руководитель парламента. Спикер парламента отметил, что изменения, которые необходимо внести в Конституцию, в частности, относительно местного самоуправления, должны быть приняты "не в угоду тем или иным политикам", а служить интересам государства. При этом Александр Мороз назвал абсурдными разговоры о референдуме по Конституции, роспуске Верховной Рады, импичменте Президента и предложил их не обсуждать. По его мнению, снять противостояние властей возможно только дальнейшим продолжением политической реформы. Вместе с тем, Александр Мороз отметил, что сегодня в Украине происходит "приведение в соответствие с Конституцией полномочий ветвей власти, а не изымание их у Президента».

В то же время, по мнению лидера Народной партии, экс-спикера Владимира Литвина, без четкой концепции будущего развития Украины невозможно решение и всех остальных вопросов. Ведь, по его словам, конституционные изменения должны базироваться на четкой программе развития Украины, а не писаться под конкретные политические персоналии.

В свою очередь экс-президент Леонид Кравчук подчеркнул, что "нарушение каких-либо законов и Конституции является недопустимым, и это должны понять все политики". "Если не хотим анархии, должны действовать только в пределах Конституции и закона", - подчеркнул Леонид Кравчук. Бывший глава государства заявил, что сегодня в Украине власть имущие нередко нарушают Конституцию. В качестве примера, Леонид Макарович привел ситуацию с Юрием Луценко. По его словам, бывший министр МВД как политик "имеет право вести полки на Киев, но почему он водит эти полки в ранге советника Президента?". «Разве Президент об этом не знает? И если ничего не предпринимает, значит, есть прямое поручение», - предположил Леонид Кравчук. Бывший глава государства считает, что Виктор Ющенко должен немедленно уволить Юрия Луценко. Впрочем, экс-министр МВД не стал ждать указа о своем освобождении и на днях сам написал заявление с просьбой уволить его с должности советника Президента.

Леонид Кравчук также считает, что необходимо выяснить, согласна ли оппозиция участвовать в конституционном процессе или нет. По его словам пока все политические силы не договорятся между собой о внесении изменений в Конституцию не может быть и речи.

Народный депутат прошлого созыва Игорь Шаров тоже уверен, что Конституция нуждается в изменениях в части расширения прав органов местного самоуправления и более четкого размежевания полномочий между парламентом, Кабмином и Президентом. «Я приветствую создание Гражданской Конституционной Ассамблеи. Убежден, что если власть откажется пойти на широкое привлечение политика, оказавшегося вне парламента, если будет продолжаться война полномочий и зомбирование населения темой отмены Конституции, создания новой и тому подобное, тогда всем политическим силам стоит готовиться к внеочередным парламентским выборам», - сказал Игорь Шаров.

Главным выводом заседания круглого стола, по мнению Владимира Семиноженко, стало понимание того, что без участия общественных организаций, экспертов и специалистов, учета их мнений и позиций не будет найдена возможность

выхода "из нынешнего конституционного тупика". По его словам, общественно-политическое объединение "Украинский форум" продолжит выступать с инициативами, которые будут направляться на поиск компромисса в мнениях о конституционном процессе в Украине.

*Александр Галух, «Факты», 13 марта 2007 года*

## **Круглий стіл «ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО У СУДОВІЙ РЕФОРМІ: АВТОР ЧИ СПОСТЕРІГАЧ?»**

*Готель «Національний», м. Київ, вул. Липська, 5  
22 березня 2007 року*

### **Питання для обговорення**

- Зміст судової реформи та етапи її здійснення. Дискусійні питання, пов'язані з вдосконаленням судового устрою в Україні.
- Доцільність створення вертикалі спеціалізованих судів у контексті забезпечення конституційного права особи на вільний доступ до правосуддя, захисту прав і свобод людини і громадянина, прав юридичних осіб та інтересів держави.
- Шляхи вдосконалення добору кадрів на посади суддів. Забезпечення прозорості цієї процедури та впливу громадян на формування суддівського корпусу. Обрання народних засідателів і присяжних. Порядок призначення (обрання) керівників судових установ.
- Гарантії реалізації конституційного принципу незалежності і недоторканості суддів при здійсненні правосуддя та їх відповідальності за порушення присяги, конституційних засад об'єктивного, неупередженого і справедливого судочинства.
- Забезпечення прозорості правосуддя, висвітлення роботи судів у засобів масової інформації.
- Створення державою належних умов для функціонування судів і незалежності суддів – неодмінна умова ефективно діючого правосуддя, реального забезпечення верховенства права.
- Актуальні проблеми законодавчого забезпечення судової реформи.

### **Підсумковий документ**

Ефективно діюча судова гілка влади є важливим інститутом правової, соціальної, демократичної держави. Її покликання – захищати у встановленому Конституцією і законами України порядку права і свободи людини і громадянина, права юридичних осіб, інтереси суспільства та держави.

Учасники Круглого столу висловлюють стурбованість тим, що за 15 років з часу набуття Україною державної незалежності не вдалося сформувати судово-правову систему, яка б надійно забезпечувала неухильне додержання конституційного принципу верховенства права. Зволікання з проведенням судової реформи, наявність серйозних недоліків у діяльності судових органів створюють труднощі у становленні парламентсько-президентської республіки, негативно позначаються на авторитеті України в світі, її інтеграції у світове економічне, фінансове, безпекове середовище.

Суспільна довіра до суду і віра у справедливість судових рішень падає. Це значною мірою обумовлено численними фактами тиску і втручання посадових осіб у діяльність судів при вирішенні конкретних справ, корупції у суддівському корпусі, надмірною політизацією процесу формування судового корпусу, спробами встановити контроль над судами з боку інших гілок влади. Зневажливе ставлення політиків і державних діячів до судових рішень є не тільки протиправним – воно дискредитує судову владу в очах суспільства як таку.

Незадовільно реалізується конституційна вимога про створення державою належних умов для функціонування судів і незалежності суддів. Суспільство і фахове співтовариство дезорієнтовані суперечливими заявами високих посадових осіб щодо змісту і напрямків судової реформи.

Надати поштовх до прискорення і проведення на рівні сучасних вимог судової реформи має громадянське суспільство.

Учасники Круглого столу єдині у тому, що:

- головною метою судової реформи в Україні є створення надійних гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина;
- ключовою проблемою при цьому має бути створення умов для дійсно незалежного і справедливого правосуддя, викорінення будь-яких спроб втручання у діяльність судів та фактів корупції у судовому середовищі;
- судова влада має нарешті стати повноцінною та незалежною гілкою влади й отримати належне фінансове забезпечення своєї діяльності;
- системне, виважене, науково обґрунтоване реформування судової системи є, по суті, гарантією існування України як справді демократичної і правової держави;

**Узагальнені матеріали Круглого столу, які можуть стати підґрунтям для розробки консолідуючої концепції судової реформи в Україні, спрямувати на розгляд Президенту України, Голові Верховної Ради України, Прем'єр-міністру України.**

### **Будет ли закон законом?**

«Поднять авторитет украинских судов не сможет ни одна реформа, пока уважать судебные решения и выполнять Основной Закон не научатся первые лица государства», — уверены участники круглого стола, который провел «Украинский форум»

26 марта 2007 года исполнился год с того момента, когда украинское государство в полной мере начало жить по новым институциональным правилам, заданным реформой власти. Однако сразу стало ясно, что переход к парламентско-президентской республике будет очень непростым. Парламентские выборы послужили не столько точкой отсчета для нового политического календаря, сколько началом изнурительного внутривластного противостояния. То, что нынешняя модель государственного управления оказалась разбалансированной, сегодня становится все более очевидным. Не менее очевидно и то, что «цена вопроса» об обеспечении эффективного баланса властей — жизнеспособность самого государства. Моделированием системы сдержек и противовесов сегодня озабочены Президент и лидеры фракций, власть и оппозиция. Тем не менее, на деле «сдержки» нередко оборачиваются клинчем, а «противовесы» — захватом чужих полномочий. Возможно, дело не в нынешнем составе парламентского большинства и даже не в чьих-то завышенных властных амбициях. Каждый из обсуждаемых сценариев оптимизации государственного управления по определению обречен на провал до тех пор, пока в треугольник Президент-парламент-премьер на равных с ними правах не будет «вписана» эффективно действующая судебная ветвь власти. Ведь из конституционного процесса она, по сути, была исключена, и потому не стала тем, чем должна быть в демократическом, правовом государстве — именно ветвью власти.

Зачастую ее просто игнорируют, в худшем случае — пытаются принудить к принятию откровенно политических решений. Не смог изменить ситуацию и наконец-то заработавший после длительного перерыва Конституционный Суд. В нем, похоже, нисколько не нуждаются те политики, которые полагают, что они вправе сами решать, соответствуют ли Конституции определенные законы и процедуры. Впрочем, в свете сегодняшнего дня это неудивительно — передел сфер политического влияния сопровождается таким всплеском правового нигилизма со стороны чиновников всех, в том числе самых высоких, уровней, какого не было даже в «бурные девяностые».

Пятнадцать лет назад реформирование отечественной судебной системы в соответствии с демократическими стандартами было объявлено одним из определяющих факторов становления Украины как независимой державы. Затянувшееся бездействие привело к тому, что сегодня судебную власть фактически

нужно создавать «с нуля». С той же «нулевой отметки» приходится поднимать и общественное доверие к судам.

Почему так произошло, куда, а главное — как двигаться дальше? Ответы на эти вопросы пытались найти участники круглого стола «Гражданское общество в судебной реформе: автор или наблюдатель?», организованного общественно-политическим объединением «Украинский форум» и Гражданской конституционной ассамблеей. Заседание круглого стола явилось своего рода прецедентом: на нем в открытой дискуссии встретились представители практически всех судебных инстанций — Верховного Суда Украины, Конституционного Суда, Высшего административного суда, а также Союза юристов Украины, Генпрокуратуры, частных юридических фирм и специализированных научных учреждений. Прецедентным можно назвать и сам характер обсуждения — участники круглого стола оценивали состояние и перспективы модернизации судебной системы прежде всего с точки зрения интересов «простого гражданина». Что не помешало этим оценкам оставаться высокопрофессиональными.

Как отметил в своей вступительной речи глава «Украинского форума» Владимир Семиноженко, общество не понимает, в каком направлении развивается судебная реформа, поскольку единства мнений по этому поводу нет у самих ее организаторов. Развернувшаяся на круглом столе дискуссия, собственно, и была нацелена на поиск общих позиций.

Камнем преткновения стал вопрос о специализации судов в соответствии с проектом закона «О судебном устройстве», который подал в Верховную Раду Президент. По мнению экс-председателя Верховного Суда, члена Совета «Украинского форума» Виталия Бойко, создание специализированных судов позволит людям получать квалифицированные и быстрые решения по своим искам. Ведь в этом случае каждый из судов — административный, хозяйственный и пр. — будет иметь все три уровня, то есть сможет рассматривать дела по сути, а также выносить решения по апелляциям и кассациям. Кстати говоря, похожая система судов существует в «образцовой» с точки зрения судопроизводства Германии. Там есть Федеральная судебная палата, Федеральный административный суд, Федеральный суд по трудовым вопросам, Федеральный социальный суд и Федеральная финансовая палата.

Действительно, предложенные нововведения отвечают задаче демократизации судебной власти в Украине, что было отмечено и Венецианской комиссией. В первую очередь, это касается Высшего административного суда, который призван защищать права, свободы и интересы физических и юридических лиц от произвола органов власти. Система административных судов ведет свое начало со времен Французской революции и справедливо считается одним из главных завоеваний правовой культуры (вспомним хотя бы судебные разбирательства «Мистер Джонс против Соединенных Штатов»). Особенность административного судопроизводства заключается в том, что изначально в «привилегированном» положении здесь находится гражданин, а власть как ответчик вынуждена доказывать свою невиновность. Для нас создание подобной системы должно послужить своеобразной «точкой невозврата» к практике подавления гражданских свобод репрессивной судебной машиной на службе у государства, подчеркнул Глава Высшего административного суда Александр Пасенюк. Так, именно в административном суде человек может оспорить законность его увольнения с работы или, что сегодня особенно актуально, подать иск на горсовет за немотивированное повышение тарифов ЖКХ.

Востребован новыми реалиями и Высший хозяйственный суд, ведь рыночные отношения имеют договорный характер, а значит, требуется и специальная судебная инстанция, которая решала бы споры между сторонами.

Вместе с тем многие участники круглого стола сошлись на том, что форсировать построение вертикалей специализированных судов пока нецелесообразно, да и финансово не всегда под силу. Николай Сирий из Института государства и права



считает, что три уровня должны иметь только общие суды, а специализированным достаточно двух или одного — для выполнения остальных функций их можно «подключить» к общим судам.

Глава Верховного Суда Василий Онопенко также убежден, что на данном этапе реформы следует провести специализацию в рамках действующих местных (общих) судов — так будет удобней, в первую очередь, для самих граждан, которые практически по любому вопросу смогут обратиться в один и тот же суд по месту жительства. Понятно, что для этого каждый местный суд должен иметь соответствующий штат профильных судей, а также необходимое, технически оснащенное помещение — как с первым, так и со вторым у наших рядовых судов пока серьезные проблемы.

Специализация судов в том виде, который предусмотрен законопроектом, получила и куда более весомые возражения. Их, в частности, сформулировал член Высшего совета юстиции Николай Мельник, указав на то, что предложенная реформа создает неразрешимую дихотомию — Высший административный суд, по сути, дублирует Верховный Суд. Оба, например, являются высшей инстанцией в оспаривании результатов выборов. В связи с этим исполнительный секретарь «Украинского форума» Георгий Крючков отметил, что происходящие сейчас преобразования не должны привести к девальвации роли Верховного суда как высшего органа в системе судов общей юрисдикции, поскольку это прямо противоречило бы Конституции.

Предметом детального обсуждения также стала проблема опасно низкой эффективности судопроизводства. «Гражданин имеет право обратиться в суд первого уровня и в разумные сроки получить решение. Во всем мире апелляция — это исключение, а не правило. У нас же на первом уровне ошибки допускаются как будто бы специально — чтобы обеспечить работой другие инстанции», — так обрисовал ситуацию профессор Киево-Могилянской академии Владимир Сущенко. Отметим, что подобные «намеренные ошибки» являются весьма удобным поводом для коррупционных деяний. Чтобы изменить сложившуюся ситуацию, нужно, прежде всего, ужесточить правила отбора судей, и к профессиональным критериям добавить моральные (правда, «протестировать» их будет крайне сложно). Кроме того, по мнению Виталия Бойко, положительно повлиять на кадровую политику в судах могло бы введение обязательного специального образования для судей и, возможно, поднятие возрастного ценза с 25 до 35 лет. В целом же, за «ошибочный» вердикт судья должен нести материальную и административную ответственность, как это происходит во многих странах мира. Высказывались на круглом столе «Украинского форума» и более радикальные предложения — например, о создании для фиксации нарушений со стороны судов первого уровня специального наблюдательного органа. Тем не менее, вопрос о том, как же все-таки соблюсти «золотую середину» между независимостью судей и их подотчетностью гражданам, остается дискуссионным.

Смежной проблемой, которую на круглом столе поднял руководитель общественного объединения «Гора» Виктор Славов, является обеспечение гласности судопроизводства в соответствии со статьей 129, п.7 Конституции. Сегодня высшие судебные инстанции фактически закрыты для общественности, а истцы и ответчики годами не могут получить на руки решение суда, чтобы подать апелляцию. Повсеместно нарушается норма о записи судебного процесса техническими средствами. Информированности граждан могла бы существенно поспособствовать всеукраинская интернет-база судебных решений, однако ее формирование длится уже несколько лет и пока — безрезультатно.

Впрочем, поднять авторитет украинских судов не сможет ни одна реформа, пока уважать судебные решения и выполнять Основной Закон не научатся первые лица государства. Что, как не публичное пренебрежение к суду продемонстрировали

Президент — уволив Пискуна, Кабинет Министров — не пуская Тарасюка на заседания правительства, спикер Мороз — отдав распоряжение публиковать закон о Кабинете Министров?.. Да, конкретная норма закона может быть сколь угодно несовершенна, а вердикт суда спорен, однако их изменение или обжалование должны происходить исключительно в правовом поле.

И, наконец, все участники дискуссии были единодушны в том, что судебная ветвь власти должна перестать быть «филиалом» законодательной и исполнительной властей. При этом речь шла не только о компрометирующих Конституционный и Верховный Суд решениях, продиктованных политической конъюнктурой и хорошо известных каждому («третий срок Кучмы» и «третий тур выборов»), но и о моментах более «тонких», свидетельствующих о несамостоятельности, а значит, и потенциальной зависимости судебной власти. Так, Государственная судебная администрация сегодня входит в исполнительную ветвь власти. Размер заработной платы председателя и заместителя председателя Верховного и высших специализированных судов определяется отдельным распоряжением Кабинета Министров, в чем, кроме всего прочего, просматривается механизм «непрямого подкупа» судей. Финансирование судебной власти обеспечивается из бюджета только на 50% и не является пропорциональным по отношению к таковому двух других ветвей власти.

Несмотря на острую полемику и «разновекторность» высказанных мнений, участникам круглого стола «Гражданское общество в судебной реформе: автор или наблюдатель?» удалось найти главные точки компромисса. Реформирование судебной системы должно сдвинуться с мертвой точки, быть взвешенным и научно обоснованным, проходить поэтапно. В свою очередь, судебная власть должна, наконец, приобрести полноценный, независимый и «аполитичный» статус. По мнению экспертов, это и есть базовые позиции. Далее следует разрабатывать конкретные механизмы борьбы с коррупцией в судебной среде, искоренять попытки любого вмешательства в деятельность судов. Предложения о том, как именно это можно сделать, изложены в рекомендациях круглого стола, адресованных Президенту, председателю Верховной Рады и премьер-министру. Участники круглого стола не питают иллюзий относительно того, что власть «вдруг» сделает проведение судебной реформы задачей номер один. Вместе с тем, как отметили практически все участники дискуссии, открытое обсуждение накопившихся проблем — это уже половина их решения. А значит, гражданское общество становится, как минимум, соавтором преобразований судебной системы в Украине.

*Татьяна Мосенцева, «День», 30 марта 2007*

## **ЗУСТРІЧ З КОЛИШНІМ МІНІСТРОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ФРАНЦІЇ ЮБЕРОМ ВЕДРІНОМ**

*Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, . вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
30 березня 2007 року*

30 березня 2007 року «Український форум» відвідав колишній міністр закордонних справ Франції Юбер Ведрін. У розмові взяли участь заступник голови «Українського форуму», колишній міністр закордонних справ України Анатолій Зленко, радник «Українського форуму» посол Олександр Сліпченко, завідувач кафедрою Інституту міжнародних відносин Володимир Манжол та президент Української асоціації франкофонії Георгій Крючков.

Гість виклав своє бачення сучасних міжнародних відносин, насамперед ситуації в Європейському Союзі. На його думку, питання про розширення ЄС знову набере актуальності лише після вирішення внутрішніх проблем цього об'єднання. «Треба, щоб Україна вірила в себе і мала терпіння, - сказав Юбер Ведрін. - А тим часом Європа уважно стежить за ходом реформ, які мають вести до подальшої демократизації країни і утвердження громадянського суспільства».

У цьому зв'язку Ю.Ведрін виявив зацікавлення діяльністю «Українського форуму» і висловив побажання щодо продовження контактів у майбутньому.

## **Розширене засідання Громадянської Конституційної Асамблеї «ШЛЯХИ ПРАВОВОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ»**

*«Український дім» , м. Київ, вул. Хрещатик, 2  
11 квітня 2007 року*

### **Резолюція**

Ми, учасники розширеного засідання Громадянської Конституційної Асамблеї «Шляхи правового розв'язання політичної кризи в Україні», **вважаємо**, що розвиток політичних подій, спричинений протистоянням інститутів влади, масовими порушеннями і недотриманням вимог Конституції України усіма гілками влади і главою держави, неприйняття Конституційним Судом України протягом восьми місяців жодного рішення, створює небезпеку для самого існування нашої держави. Указ Президента про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України, низка постанов Верховної Ради, прийнятих у відповідь, вочевидь порушують конституційне право громадян України на волевиявлення. Адже належних умов для проведення позачергових виборів народних депутатів України не створено. Конституційно-правова невваженість дій і рішень вищих органів державної влади останнім часом набула ознак ланцюгової реакції. Необхідно негайно припинити сповзання України до правового і суспільно-політичного хаосу!

Ми **вимагаємо** від лідерів держави:

- призупинити дію указів і рішень, прийнятих протягом останніх тижнів, які суперечать конституційним приписам і спрямовані на ескалацію протистояння між інститутами державної влади;
- поновити прозорі і відкриті для суспільства консультації на високому рівні за участю парламентських та інших політичних сил, які брали участь у виборах 2006 року. Без цього жоден зі сценаріїв з мирного врегулювання політичної кризи в Україні нездійсненний;
- терміново оприлюднити і реалізувати спільний план дій, спрямованих на врегулювання політичної кризи.

Ми **закликаємо** лідерів держави і представників політичних партій:

- уникати заяв і публічних висловлювань, що несуть образливий для опонентів, агресивний зміст та провокують ще більше загострення політичної напруги, поглиблення протиріч у суспільстві і можуть небезпечно дестабілізувати ситуацію в державі;
- з усією відповідальністю і обережністю ставитися до залучення громадян до участі у масових вуличних акціях, забезпечити безпечні умови їх проведення. Залучення до таких акцій неповнолітніх вважаємо неприпустимим.

**Ми виступаємо з ініціативою створення Громадянської платформи захисту конституційного ладу в Україні з метою:**

- запобігання подальшій ескалації політичних та міжінституційних конфліктів;
- забезпечення постійного громадського контролю за правовими і політичними ініціативами та діями органів державної влади, посадовців;
- створення нейтрального майданчику примирення між сторонами конфлікту.

Ми **запрошуємо** представників політичних партій, громадських об'єднань, усіх людей доброї волі підтримати нашу ініціативу.

**Ми пропонуємо такий план заходів для розв'язання політичної кризи і довгострокової стабілізації ситуації в країні.**

- Завершити конституційну реформу, зокрема – виключити з тексту Основного Закону двозначні тлумачення та вдосконалити ті формулювання, які наразі слугують підставою для волюнтаристських трактувань механізму взаємодії між гілками влади та повноважень окремих владних суб'єктів. У найближчий термін має бути

завершена реформа органів місцевого самоврядування як складова частина конституційної реформи.

- Створити спільну Конституційну комісію для напрацювання, у форматі відкритого діалогу, змін до Конституції, маючи на увазі, що проект Закону «Про внесення змін до Конституції України» має бути розглянутий протягом поточної сесії Верховної Ради України, а узгоджені зміни до Основного Закону остаточно ухвалені на початку наступної сесії Верховної Ради – у вересні 2007 року.

- Конкретні дати та процедуру проведення виборів усіх рівнів слід визначити у Перехідних положеннях до Закону про внесення змін до Конституції України.

**Ми, засновники Громадської платформи з захисту конституційного ладу, домовились про створення Робочої групи для розробки:**

- рекомендацій щодо змін до Конституції України, які можуть бути покладені в основу роботи Конституційної комісії;

- проекту змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» з метою уточнення процедури проведення дострокових виборів та вдосконалення виборчої системи, яка на минулих виборах не виправдала себе.

Лише за послідовної реалізації планів з врегулювання кризової ситуації в Україні можуть бути сформовані передумови не тільки для тривкого політичного компромісу і примирення, а й для появи нової якості взаємодії між інститутами влади. Органи державної влади, обрані з дотриманням усіх норм і приписів українського законодавства на засадах повної правової легітимності, відкритості для громадського контролю зі збереженням принципів регіонального і політичного представництва, стануть надійним фундаментом для вільного і стабільного розвитку нашої держави.

**Головуючий на засіданні**

**Б.І.Олійник**

### **Меморандум**

#### **про створення Громадянської платформи захисту конституційного ладу в Україні**

Ми, представники Громадського форуму «Об'єднаймо Україну», Народно-патріотичного об'єднання «За Україну!» та Громадсько-політичного об'єднання «Український форум», усвідомлюючи вю небезпеку нинішнього політичного протистояння та нагальну необхідність утвердження правових, конституційних засад державного розвитку, укладаємо Меморандум про створення Громадянської платформи захисту конституційного ладу в Україні.

**Метою** створення Громадянської платформи визначаємо:

1. Сприяння неухильному дотриманню і виконанню вимог Основного Закону України всіма учасниками політичного процесу.
2. Пошук та сприяння реалізації правових шляхів виходу з політичної кризи.
3. Здійснення постійного громадського контролю за діяльністю всіх органів влади і відповідністю їхніх рішень Конституції і законам України.
4. Створення нейтрального дискусійного майданчику для всіх учасників політичного процесу.
5. Сприяння забезпеченню належних умов для цивілізованих мирних форм участі громадськості у політичному житті країни.

Запрошуємо представників усіх політичних партій, громадських організацій та об'єднань, громадян приєднатись до нашої ініціативи.

Закликаємо всіх неухильно дотримуватися норм і положень Конституції України та стояти на сторожі громадянських прав і свобод.

Від імені

**Громадського форуму  
«Об'єднаємо Україну»  
Народно-патріотичного об'єднання  
«За Україну!»**

\_\_\_\_\_ Л.М. Кравчук

\_\_\_\_\_ Б.І. Олійник

\_\_\_\_\_ М.Д. Сирота

**Громадсько-політичного об'єднання  
«Український форум»**

\_\_\_\_\_ В.П. Семиноженко

**Ліги захисту демократії і Конституції**

\_\_\_\_\_ І.Г. Оніщенко

**Зеленої партії України**

\_\_\_\_\_ В.О. Костерін

**Всеукраїнської партії «Нова сила»**

\_\_\_\_\_ Ю.І. Збітнєв

**Партії захисників Вітчизни**

\_\_\_\_\_ Ю.А. Кармазін

*Підписано 12 квітня 2007 року*

### **Украинская политика «вне закона»**

Центр Киева, поделенный между сторонниками и противниками коалиции, позволяет предсказать результаты досрочных выборов в Верховную Раду точнее, чем соцопросы. Конституционный кризис в Украине стремительно превращается в общественно-политический. И остановить его вряд ли удастся, пока причину политической нестабильности будут видеть в действиях коалиции, направленных на узурпацию власти, или в ответном «волевом решении» Президента распустить Верховную Раду. Основа нынешнего противостояния была заложена не вчера и даже не год назад, когда избирался новый парламент. Главным фактором нестабильности и фактического разрушения правового пространства стали, с одной стороны, конституционный «долгострой», а с другой — преждевременное введение пропорциональной модели выборов. Причем скрытые последствия этого уже гораздо серьезней, чем явный президентско-парламентский конфликт.

Во-первых, невыписанность полномочий и сфер ответственности субъектов власти максимально усугубляет традиционную конфликтность украинских политических элит. А это значит, что конкуренция политических сил вокруг программных положений развития страны окончательно вытеснена на периферию чистой борьбой за власть. Во-вторых, выход за пределы правового поля, уже становящийся традицией, не позволяет реализовывать конституционные практики ротации власти, место которых замещают революции и внеочередные выборы. В этом — не сила, а как раз слабость отечественной демократии, ведь в нормальном режиме механизм выборов, по сути, уже не работает. И, наконец, политическое решение проблемных ситуаций все чаще противопоставляют и предпочитают правовому. В итоге украинская политика рискует оказаться буквально «вне закона».

Перечисленные тенденции, к сожалению, настолько устойчивы, что преломить их не смогут как новые парламентские выборы, так и «нулевой вариант», к которому склоняется коалиция. Даже в том случае, если стороны конфликта вдруг решат пойти на взаимные уступки, политическая реальность уже не вернется в прежнее, «докризисное» состояние.

Сегодня путь к эффективной модели власти нужно начинать с конституционных основ. Именно так сформулировали свою миссию участники расширенного заседания Гражданской конституционной ассамблеи, инициированного тремя общественными организациями — «Украинским форумом», объединением «За Украину!» и

гражданским форумом «Объединим Украину». Впрочем, состав участников был намного шире — свои версии политико-правового выхода из кризиса предложили вице-президент НАНУ Владимир Литвин, Уполномоченная по правам человека Нина Карпачева, глава Конституционного Суда (1996—1999) Иван Тимченко, директор Института законодательства Верховной Рады Александр Копыленко, директор Института государства и права им. Корецкого Юрий Шемшученко, замминистра юстиции Инна Богословская, премьер-министр Украины (1997—1999) Валерий Пустовойтенко и другие политики. Во многом их версии действительно оказались альтернативными тем, которые сегодня обсуждает власть. Как сказал, открывая заседание, глава «Украинского форума» Владимир Семиноженко: «Сегодня свое слово должно сказать гражданское общество, чтобы обозначить те пути выхода из кризиса, которые нужны, прежде всего, ему самому, а не политическим лидерам».

В первую очередь, критике подверглась идея досрочных выборов, точнее — их правовые основания и сроки. Ведь даже самым преданным сторонникам голосования 27 мая уже ясно, что без внесения изменений в Закон о выборах и Конституцию, это невозможно. Более того, если «оставить все как есть», считает Инна Богословская, легитимность новых выборов окажется сомнительной, а значит, сегодняшний конфликт будет воспроизведен почти со стопроцентной вероятностью. О политическом дежа-вю говорил и Владимир Литвин. По его мнению, украинская политика носит отчетливо реактивный характер, руководители государства вновь и вновь «выясняют отношения», не сложившиеся еще в 2004 году. Поэтому даже если Ющенко и Янукович заключат перемирие, это будет своего рода «пакт Молотова—Рибентропа», который в любой момент может быть нарушен. Впрочем, как считает экс-спикер, это общая особенность «компромисса по-украински» — одна из сторон все равно должна проиграть.

Глава Счетной палаты Валентин Симоненко предложил оценить перспективу досрочных выборов с экономической точки зрения. По его прогнозам, уже спустя месяц бюджет Украины не дополучит 1,5 млрд. грн., а «на инновационно-инвестиционном развитии в этом году придется вообще поставить крест». Политическое противостояние уже успело привести к существенному снижению позиций Украины в рейтинге инвестиционной привлекательности.

Многие участники заседания убеждены, что для урегулирования ситуации нужно, как минимум, приостановить, а, как максимум — отменить действие всех указов и постановлений, принятых Президентом, парламентом и правительством, начиная со 2 апреля. Как сказал Леонид Кравчук: «Пока действуют незаконные акты, невозможно вести переговоры». А вот Нина Карпачева считает, что роспуска Рады вообще можно было бы избежать, если бы Президент направил в Конституционный Суд запрос о толковании конституционной нормы о межфракционных миграциях и тем самым сразу бы пресек намерения коалиции набрать 300 голосов. Теперь время упущено, а обществу всячески внушается мысль о том, что суд заангажирован и его решениям не следует доверять.

В целом, политические лидеры и общественные деятели однозначно осудили возможность революционного развития событий и использования «народных волнений» в качестве политического аргумента. «Почему люди вынуждены расхлебывать кашу, заваренную нашими лидерами? Они должны сами решать спорные вопросы, а не выводить массы на улицы!», — подчеркнул глава Народно-патриотического объединения «За Украину!» Борис Олийнык. А Владимир Семиноженко отметил, что подобные заседания могут и должны стать действенным механизмом участия общества в определении оптимальных путей развития конституционного и политического процесса в Украине.

Собственно, этот тезис уже получил свое подтверждение — встреча в «Украинском доме» не ограничилась только дискуссией. По ее итогам была принята резолюция, где перечислены основные требования и предложения по политическому

урегулированию. Необходимыми условиями признаны завершение конституционной реформы, создание специальной комиссии для выработки изменений Конституции и принятие Переходных положений, которые регулировали бы проведение досрочных выборов. В свою очередь, работать над оптимизацией Основного Закона, а также избирательного законодательства собирается и сама Гражданская конституционная ассамблея — в ее рамках сформирована рабочая группа во главе с Виктором Мусиякой, которая уже к середине мая обещает подготовить проект изменений. Параллельно свою деятельность начнет Гражданская платформа по защите конституционного строя в Украине, также созданная по инициативе участников собрания. Цель этого движения — не только экспертиза и формулирование профессиональных рекомендаций по конституционным проблемам, но и обеспечение общественного контроля над действиями власти в период политической нестабильности.

Татьяна Мосенцева, «День», 17 апреля 2007



## Круглий стіл «ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ПРОЦЕДУРНОГО І ЗАКОНОДАВЧОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ»

*Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, . вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
27 квітня 2007 року*

### Порядок денний

1. Тендерний механізм державних закупівель: чи виконує він функцію забезпечення прозорої конкуренції, економії державних коштів, придбання якісних послуг, товарів і робіт на конкурсній основі?
2. Законодавча база державних закупівель: чи потребує вона корегування і якого саме? Практика застосування Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти». Шляхи його вдосконалення.
3. Чи витримується в практиці державних закупівель принцип участі громадськості у вирішенні державних справ, підготовці та реалізації виконання управлінських рішень?
4. Оцінка роботи Тендерної палати України.
5. Ступінь поширення корупційних явищ у сфері державних закупівель. Як цьому запобігти?

### Підсумковий документ

Чітко відпрацьований механізм тендерних закупівель є одним з ключових елементів становлення ринкової економіки на засадах прозорої конкуренції, підвищення ефективності державної економічної політики, особливо в її інноваційній, науково-технологічній складовій, важливим чинником антикорупційної політики.

Однак реальна практика застосування тендерного механізму викликає критичні зауваження. Нова редакція Закону України «Про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти», що набула чинності 11 березня 2007 року, створює непрозору і громіздку систему координації і управління державними закупівлями, в якій відповідальність за ухвалення ключових рішень надається організаціям з невизначеним або спірним статусом. **Відсутні важелі ведення цілеспрямованої державної політики в сфері закупівель.** Істотно гальмуються фінансові і виробничі процеси на підприємствах, вони втрачають конкурентні переваги і ринки збуту своєї продукції. Під загрозу поставлено долю не тільки окремих державних підприємств, а цілих галузей промисловості, передусім тих, що відносяться до високих технологічних укладів. За попередніми експертними оцінками, внаслідок дії чинної редакції Закону України «Про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти» Україна втрачає близько 2-3% річного росту ВВП.

Ключовими системними недоліками діючого Закону України «Про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти» є:

1. **Змішання функцій регуляції і контролю в системі держзакупівель.** Низка суто державних функцій передані у компетенцію громадської організації (Тендерної палати України). Основні наглядові і контролюючі функції надані Міжвідомчій комісії з питань державних закупівель, юридичний статус і відповідальність якої жодним чином не визначені у законі.

2. **Поширення норм Закону на всі підприємства-суб'єкти господарювання державної власності без урахування особливостей їх функціонування,** що суперечить законодавству ЄС та міжнародній практиці.

Крім того, створено низку умов здійснення державних закупівель, які сприяють монополізації, обмеженню конкуренції, зростанню корупційних ризиків.

Учасники Круглого столу «Державні закупівлі в Україні: шляхи процедурного і законодавчого вдосконалення» дійшли спільної думки: **система законодавчого регулювання закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти потребує термінового корегування. Для цього існують два шляхи.**

**Перший** базується на принципі внесення **мінімально необхідних змін** до тексту чинного Закону України "Про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти".

Пропонується частину 5 статті 1 цього Закону викласти у такому вигляді:

«державні кошти – кошти Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, державні кредитні ресурси, а також кошти Національного банку України, державних цільових фондів, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування, кошти страхування на випадок безробіття, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, кошти, передбачені Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності", гуманітарна допомога в грошовій формі, кошти Аграрного фонду, Державного та місцевих фондів енергозбереження, кошти установ чи організацій, створених в установленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, кошти підприємств, **які одержані із бюджетів усіх рівнів і державних цільових фондів**, а також кошти підприємств, які спрямовуються на придбання товарів, робіт і послуг **для виконання державного замовлення;**»

Частину 1 статті 2 викласти у такій редакції:

«1. Цей Закон застосовується до всіх закупівель товарів, робіт і послуг, що повністю або частково здійснюються за рахунок державних коштів, за умови, що вартість предмета закупівлі для товару (товарів), послуги (послуг) становить або перевищує **100** тисяч гривень, а для робіт – **500** тисяч гривень.

Дія цього Закону не поширюється на закупівлі товарів і послуг, які здійснюються підприємствами оборонно-промислового комплексу **та організаціями Національної академії наук України.**»

Абзац 3 частини 6 статті 2 викласти у такій редакції:

«Закупівля підприємствами товарів, робіт і послуг за рахунок інших державних коштів здійснюється з урахуванням таких особливостей:

1) підприємства для закупівлі товарів, робіт і послуг застосовують цей Закон у разі, якщо вартість предмета закупівлі для товару (товарів), послуги (послуг) становить або перевищує **100** тисяч гривень, а для робіт - **500** тисяч гривень;

2) підприємства можуть здійснювати закупівлю шляхом застосування процедури запиту цінових пропозицій (котирувань) щодо товарів, робіт і послуг, для яких існує постійно діючий ринок, та за умови, що вартість предмета закупівлі не перевищує **200** тисяч гривень у разі закупівлі товарів і послуг та **1000** тисяч гривень у разі закупівлі робіт;»

Абзац 2 частини 2 статті 14 викласти у такій редакції:

«Застосування процедури закупівлі в одного учасника потребує отримання відповідного висновку Комісії згідно із статтею 3-3 цього Закону, якщо очікувана вартість закупівлі перевищує **100** тисяч гривень для товарів та послуг та **500** тисяч гривень для робіт».

Частину 1 статті 32 викласти у такій редакції:

«Замовник може здійснювати закупівлю шляхом застосування процедури запиту цінових пропозицій (котирувань) щодо товарів, робіт і послуг, для яких існує постійно діючий ринок, та за умови, що вартість предмета закупівлі не перевищує **200** тисяч гривень (у разі закупівлі товарів і послуг) та **1000** тисяч гривень (у разі закупівлі робіт).»

**Другий.** В якості заходів з **системної оптимізації** державних закупівель необхідно:

**Призупинити дію Закону України “Про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти”** у чинній редакції, поновивши відповідні інструкції, роз’яснення і накази Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України з внесенням необхідних з огляду на існуючий стан економічних відносин в Україні змін.

На базі Міжвідомчої комісії з питань державних закупівель на колегіальній основі, з залученням експертів і фахівців **розробити новий проект Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти»** з урахуванням таких принципових норм:

- Надання Кабінету Міністрів України права визначати спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері державних закупівель (наприклад, Міністерство економіки). Розподіл повноважень на погодження окремих процедур закупівель і розгляд скарг учасників тендерів між спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади і його регіональними представництвами залежно від суми закупівлі;

- Виведення комерційної діяльності державних підприємств з-під дії Закону «Про закупівлю товарів...». Зобов’язання для бюджетних організацій проводити тендерні закупівлі тільки в рамках загального фонду бюджету;

- Ранжирування державних коштів на а) бюджетні, б) кошти, одержані від виконання господарських і комерційних договорів, в) кошти від виконання міжнародних контрактів;

- Введення механізму коригування вартісних порогів відповідно до коефіцієнту інфляції;

- Надання права оскарження дій замовника тільки учасниками тендерів і тільки до складання контрактів (договорів). Діючий договір на закупку товарів, робіт та послуг має оскаржуватися виключно у судовому порядку. Встановлення терміну давності для оскарження процедур закупівель;

- Виведення з тендерів науково-технічних, науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що пройшли конкурсний відбір згідно з порядком проведення конкурсів наукових проектів або є завданнями та заходами державних цільових програм;

- Скасування положень щодо реєстру учасників процедур державних закупівель;

- Встановлення суспільного контролю у сфері державних закупівель на основах Законів України «Про об’єднання громадян», «Про інформацію»;

- Введення єдиного державного видання і єдиного державного веб-порталу для розміщення інформації про тендери і забезпечення вільного доступу до неї.

**ЗУСТРІЧ ІНІЦІАТИВНОЇ ГРУПИ «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ» З ГОЛОВОЮ  
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ О.О. МОРОЗОМ, ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ В.А.  
ЮЩЕНКОМ, ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОМ УКРАЇНИ В.Ф. ЯНУКОВИЧЕМ**

*3-4 травня 2007 року*

**Уладить проблеми за «круглим столом»**

Председатель Верховной Рады Украины Александр Мороз в четверг провел встречу с делегацией Гражданской платформы защиты конституционного строя в составе Владимира Семиноженко, Бориса Олейника, Петра Толочко, Георгия Крючкова, Виктора Мусияки.

Члены делегации выразили обеспокоенность ситуацией, сложившейся в Украине, охарактеризовав ее как такую, которая несет в себе угрозы политической, экономической и общественной стабильности, отметив, что политический процесс рискует окончательно выйти из правового поля, стать неуправляемым и очень опасным.

А. Мороз, оценивая ход событий, подчеркнул необходимость не допустить «раскола Украины». Коалиция и правительство, отметил он, настаивают на том, чтобы все стороны конфликта действовали «исключительно в правовом поле».

По убеждению членов делегации, залогом решения конфликта должно стать конструктивное взаимодействие и диалог между институтами власти и гражданского общества. В этом контексте участники встречи выступили с инициативой проведения общенационального «круглого стола» с участием всех сторон конфликта, известных государственных, политических и общественных деятелей, церковных иерархов, научных работников и экспертов.

Председатель Верховной Рады Украины поддержал эту инициативу, предложив провести такой «круглый стол» как можно быстрее. А. Мороз также считает дельным предложение Гражданской платформы о проведении аналогичного «круглого стола» по обсуждению изменений в Конституции Украины.

Члены делегации также намерены встретиться с Премьер-министром Украины.

Гражданская платформа защиты конституционного строя была создана 11 апреля с. г. по итогам заседания Гражданской конституционной ассамблеи «Пути правового разрешения политического кризиса в Украине», инициированного, в частности, общественно-политическим объединением «Украинский форум», Общественным форумом «Объединим Украину», Народно-патриотичным объединением «За Украину».

*Пресс-служба Верховной Рады Украины, «Голос України», 4 травня 2007 року*

**"Украинский форум" готов помочь Ющенко и Януковичу решить спорные вопросы**

"Украинский форум" предложит алгоритм реализации соглашения Ющенко-Януковича о досрочных выборах. Об этом сообщает пресс-служба "Украинского форума".

В сообщении отмечается, что по итогам серии встреч инициативной группы "Украинского форума" с председателем Верховной рады, президентом Украины и премьер-министром "Украинский форум" внесет свои предложения по оптимальному урегулированию всех спорных политических вопросов.

Напомним, что "Украинский форум" выступил с инициативой проведения 7 мая открытых общественных слушаний "Урегулирование политического кризиса: как и когда?" с участием президента Украины, главы ВРУ, премьер-министром, лидерами парламентской коалиции и оппозиции.

3 мая инициативная группа "Украинского форума" в составе Владимира Семиноженко, Виктора Мусияки, Бориса Олийныка, Георгия Крючкова, Петра Толочко провела рабочую встречу с председателем ВР Александром Морозом.

4 мая состоялись консультации представителей "Украинского форума" с премьер-министром Виктором Януковичем и президентом Украины Виктором Ющенко, по завершении которых на двусторонней встрече президент и премьер достигли принципиальной договоренности о проведении досрочных выборов.

*«Подробности», 4 мая 2007 года*

## **Відкриті громадські слухання «ЧЕРЕЗ ПОДОЛАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ – ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

*«Український дім», м. Київ, вул. Хрещатик, 2  
7 травня 2007 року*

### **Підсумковий документ**

Україна переживає масштабну, тривалу політичну кризу, що призвела до небезпечного і не передбачуваного розвитку подій.

Консультації керівників держави, які завершилися досягненням принципових домовленостей, відкрили шлях до врегулювання конфлікту, що загрожує національним інтересам України, її єдності і незалежності.

Учасники Відкритих громадських слухань «Через подолання політичної кризи – до сталого розвитку України» схвально сприйняли продемонстровану лідерами держави здатність до компромісу, до прийняття на основі державницького підходу зважених рішень, усвідомлення ними усієї повноти відповідальності за долю України, за наслідки діяльності і бездіяльності влади.

Впевнені, що проведення дострокових парламентських виборів в узгоджений шляхом консультацій термін дозволить громадянам України виявити свою волю, належним чином оцінити діяльність державних органів і позицію політичних сил, обрати владу, здатну вирішувати в інтересах народу доленосні питання розвитку суспільства і держави.

Розвиток подій останнього часу продемонстрував також зростаючу роль громадянського суспільства у формулюванні завдань для владних структур та контролі за їх здійсненням. Саме недостатнє врахування голосу громадськості стало останньою причиною того, що криза виявилася тривалою, глибокою і набувала вибухонебезпечного характеру.

Учасники Громадських слухань вважають **найважливішими і невідкладними завданнями:**

- Завершення конституційної реформи, включаючи реформу місцевого самоврядування;
- Завершення судової реформи;
- Здійснення необхідних структурних і соціальних реформ;
- Розробку стратегії розвитку України на засадах конкурентноздатності держави у світовому економічному просторі.

**Необхідними передумовами** для цього є здійснення **термінових кроків** з метою остаточного і якнайшвидшого врегулювання політичної кризи:

- Скасування правових актів і рішень, які суперечать Конституції України і здетонували конфлікт у владних структурах;
- Внесення Верховною Радою України у терміновому порядку змін до виборчого законодавства з метою врегулювання питань, пов'язаних з проведенням позачергових парламентських виборів за пропорційною системою з відкритими списками політичних партій;
- Надання сили закону Регламенту Верховної Ради України з внесенням до нього необхідних змін і відображення повноважень парламентської опозиції;
- Прийняття інших законодавчих актів, яких вимагає ситуація в суспільстві, необхідність забезпечення злагодженої, конструктивної взаємодії усіх гілок і інститутів влади.

При вирішенні цих питань всі державні органи і політичні сили мають діяти виключно у конституційно-правовому полі. Базові принципи верховенства права не можуть бути підмінені ніякими домовленостями.

Учасники Громадських слухань готові залучити широкі кола громадськості, експертного співтовариства до розробки стратегії розвитку України, підготовки пропозицій щодо внесення необхідних змін до Конституції України.

Здійсненням зазначених заходів Україна ще раз продемонструє усьому світу, що українське суспільство здатне знайти вихід із найскладнішої ситуації, забезпечити повнокровне функціонування демократичних інститутів.

Учасники Громадських слухань висловлюють вдячність Парламентській Асамблеї Ради Європи, Організації з Безпеки і Співробітництва в Європі, Європейській Комісії, лідерам і парламентам дружніх країн, які своєю виваженою позицією сприяли врегулюванню кризової ситуації в Україні.

Учасники Слухань вважають за необхідне продовжити публічне обговорення у форматі круглих столів, конференцій, інших заходів за участю керівників держави, політичних діячів, представників громадськості, експертів актуальних питань, пов'язаних із забезпеченням стабільності в суспільстві, завершенням конституційної реформи, створенням умов для сталого розвитку України.

**Прийнято учасниками Відкритих громадських слухань «Через подолання політичної кризи – до сталого розвитку України» 7 травня 2007 року у м. Києві у присутності Голови Верховної Ради України О.О. Мороза та Прем'єр-міністра України В.Ф. Януковича.**

### **Компромисс в прямом эфире**

Договоренности между Президентом и премьером по поводу досрочных выборов, как кажется, востребованы сегодня всеми — такой сценарий несомненно предпочтительней возможных «силовых решений» конфликта. Однако последовавшие затем заявления первых лиц государства поставили гораздо больше вопросов, чем дали ответов. В любом случае путь к политическому консенсусу будет долгим, ведь как и когда сможет переизбираться парламент, неясно до сих пор. Однако главное даже не это. Во-первых, принятое решение пока является чисто политическим, а не политико-правовым. Во-вторых, проведение выборов само по себе еще не гарантирует последующей политической стабильности — ее залогом могут стать только эффективные уступки и компромиссы. Как минимум, политические соглашения должны стать более прозрачными и последовательными. В конце концов, это в интересах самих политиков, разучившихся доверять не только оппонентам, но и соратникам.

Первая масштабная попытка согласовать свои позиции публично была предпринята в понедельник в Украинском доме. Спикер парламента Александр Мороз, премьер-министр Виктор Янукович, экс-президенты Леонид Кравчук и Леонид Кучма, представители политических сил, входящих в парламентскую коалицию, академики и авангард интеллигенции собрались на Открытых общественных слушаниях «Через преодоление политического кризиса — к стабильному развитию Украины», инициированных «Украинским форумом». Более «упрямой» оказалась президентская сторона и лидеры оппозиции — договариваться в прямом эфире они не захотели. Зато коалиционное представительство было довольно широким — Раиса Богатырева, Петр Симоненко, Иван Бокий, Сергей Кивалов, Анна Герман, Николай Янковский, Вячеслав Богуслаев. Хочется надеяться, что это неслучайно, и коалиция всерьез намерена искать компромиссный выход из сложившейся ситуации.

Ход обсуждения подтвердил, что поводы для оптимизма действительно имеются — все участники согласились с необходимостью проведения выборов и завершения конституционной реформы. Каждый из выступавших также счел нелишним подчеркнуть, что политикам следует вернуться в правовое поле и отработать избирательное законодательство. Однако, как всегда, «дьявол скрывался в деталях», которые практически каждому из лидеров представлялись по-своему.

Так, Александр Мороз усмотрел в совместном премьерско- президентском решении желание переформатировать существующую коалицию и предложил уже сейчас вывести из нее соцпартию, чтобы «сэкономить» на выборах. По его мнению, их результат известен заранее — Президенту все равно придется договариваться с Партией регионов. Сам премьер в подобных «тайных желаниях» не признался и заявил, что вопрос о переформатировании правящей коалиции вообще не стоит на повестке дня, назвав, впрочем, объединение регионалов и нашеукраинцев наиболее оптимальным с точки зрения консолидации страны. Вместе с тем создать год назад такую коалицию не позволили именно завышенные властные амбиции «оранжевых». И вот итог — досрочное прекращение полномочий Верховной Рады, для которого не было никаких оснований, кроме недовольства оппозиции. Ведь «правительство работало стабильно, росла экономика, мы стояли на пороге структурных реформ». Сегодня, когда выборы неизбежны, решение о них, по мнению премьера, должен принять не Президент, а парламент. Чтобы повернуть процессы в правовое русло и утвердить необходимые законы, Верховной Раде следует возобновить свою работу. Как добавил член «Украинского форума», Юрий Алексеев, «парламентариев нужно закрыть на ключ — пусть принимают законы, без которых не будет стабильности!»

Леонид Кравчук также предложил свой план выхода из политического кризиса — нужно разработать специальные акты о взаимодействии ветвей власти, как можно скорее завершить конституционную реформу и подписать своеобразную Концепцию государственного примирения. Согласно ей, партийные лидеры отказались бы от эксплуатации в политической борьбе «взрывоопасных» для общества тем НАТО, языка, церкви... Известный юрист, член Совета «Украинского форума» Виктор Мусяка заметил, что главное — это все-таки проведение реформы Основного Закона. С полноценной Конституцией никакие дополнительные механизмы, согласовывающие полномочия ветвей власти, не понадобятся.

Речь в защиту Конституции произнес и Леонид Кучма: «Действующая Конституция — это результат многолетнего труда. Предусмотренный в ней баланс властей предполагает взаимную ответственность за правление со стороны правительства и парламента». Впрочем, бывший президент Украины также отметил явные нелогичности в Основном Законе — в частности, правительство должно быть «целостной структурой», то есть полностью назначаться Верховной Радой. Ведь наличие в нем министерской квоты Президента, как мы видели, служит дополнительным источником конфликтов. К «мощным полномочиям», которые есть сегодня у Президента, Кучма отнес его право распускать парламент, однако, предостерег от манипулирования этим правом с целью создания «нужной» коалиции. Леонид Данилович также подчеркнул, что у нас все-таки «есть законодательная власть» — она легитимна, несмотря на президентский указ, вплоть до избрания нового депутатского корпуса. Именно из этого следует исходить президентской стороне, готовя «правовой каркас» разрешения кризиса.

Лидер коммунистов Петр Симоненко вновь потребовал одновременных досрочных выборов и парламента, и президента — только так, по его мнению, удастся устранить сами причины политического противостояния. А вот Владимир Литвин подробно остановился на изменениях в закон о выборах Рады: они должны проходить по открытым спискам, также следует снять избирательный барьер. Как это возможно технически — совершенно неясно, ведь одного желания Владимира Михайловича вернуться в законодательный орган здесь явно недостаточно. Как заметил на это Леонид Кучма, нынешний барьер и так очень низкий, а его полная ликвидация приведет к тому, что «ради прохождения в парламент одного человека будут покупаться села, и партий в Раде окажется триста пятьдесят».

Тем не менее, существующие разногласия не помешали участникам слушаний принять итоговый документ. В нем поддерживается стремление лидеров государства к



компромиссу, подчеркнута необходимость завершения конституционной и судебной реформ. Нельзя обойти вниманием и то, что открытое обсуждение накопившихся в политикуме проблем признано эффективной практикой — на предварительный суд общественности предложено вынести итоги заседания рабочей группы по подготовке выборов.

Вместе с тем вопрос о том, будут ли на самом деле учтены властью результаты дискуссии в «Украинском доме», остается открытым. Чего ждали от мероприятия его организаторы и достигнуты ли, по их мнению, поставленные цели? Об этом мы спросили главу «Украинского форума» Владимира Семиноженко.

Вместе с тем вопрос о том, будут ли на самом деле учтены властью результаты дискуссии в Украинском доме, остается открытым. Чего ждали от мероприятия его организаторы и достигнуты ли, по их мнению, поставленные цели? Об этом мы спросили главу «Украинского форума», председательствовавшего в ходе публичных слушаний Владимира Семиноженко.

— Насколько известно, первоначально предполагалось, что в слушаниях примет участие Президент Украины.

— Да. Инициативная группа «Украинского форума» провела встречи и с премьер-министром, и с главой парламента, и, конечно, с Президентом Украины. Каждая из сторон проявила большую заинтересованность в том, чтобы выйти на открытый формат переговоров, принять наше предложение о совместном участии в Открытых слушаниях. Как Вы знаете, непосредственно после наших встреч с главой государства и главой правительства состоялись их двухсторонние переговоры. И они закончились принятием принципиальных договоренностей — досрочным выборам быть, при условии согласования даты их проведения.

— Таким образом «Украинский форум» выступил в роли миротворца?

— В известной степени. Сложилось воедино множество факторов и причин, и мы стали своеобразным катализатором сближения позиций.

— Президент действительно дал согласие участвовать в слушаниях вместе с руководителями коалиции?

— Более того, все это время «Украинский форум» работал в тесном контакте с Секретариатом Президента Украины, совместно вырабатывался сценарий, текст Итогового документа. Была твердая уверенность в том, что глава государства будет. Но за два часа до начала слушаний президентский штандарт из Украинского дома убрали... Формально по причине отсутствия на тот момент результатов от рабочей группы, которая по инициативе Президента и премьера должна готовить проекты решений по реализации компромиссного сценария выхода из кризиса. «Украинскому форуму» предложили перенести слушания на более поздний срок.

— И все-таки они состоялись. Почему? Ведь в отсутствие Президента и представителей оппозиции получилась, скорее, встреча руководителей коалиции с общественностью.

— Коалиция сегодня немонолитна, и мы услышали совершенно разные точки зрения на происходящие процессы вокруг перспективы досрочных выборов. Действительно, без участия автора указа о досрочных выборах, а также представителей политических сил, кровно заинтересованных в скорейшем проведении избирательной кампании, дискуссия изначально не могла быть столь результативной, как мы хотели. Однако мы решили не переносить слушания. Дело в том, что это не первая наша попытка создать нейтральную дискуссионную площадку для открытого обмена мнениями между всеми сторонами политического конфликта. В феврале этого года был запланирован круглый стол «Украинского форума» по проблемам конституционной реформы. Это вообще центральный круг проблем в нынешней ситуации. И опять ожидалось присутствие первых лиц государства. По просьбе Президента Украины мы даже перенесли дату проведения круглого стола с 14 на 15

февраля с тем, чтобы обеспечить ему удобную возможность принять участие в дискуссии. И опять буквально накануне все отменилось. Хотя была проведена огромная предварительная работа, в том числе в тесном сотрудничестве со службами Секретариата. Были личные встречи с Президентом представителей «Украинского форума».

— Почему Президент в последний момент меняет решение?

— Мне сложно достоверно судить о причинах. Из наших бесед с Виктором Андреевичем я вынес стойкое ощущение того, что глава государства воспринимает и принимает инициативы «Украинского форума», готов к обсуждению противоречий, существующих между ветвями и субъектами власти, именно на нейтральной территории — то есть не у себя, не в Кабмине, не в Раде, а по приглашению третьей стороны. У Президента есть понимание необходимости взвешенного диалога, неизбежности компромисса и уступок. Так что я бы отнес эти случаи сорвавшегося участия Виктора Андреевича на счет так называемой партии войны, которая есть в окружении любого государственного деятеля, и Президент Украины, к сожалению, — не исключение. Еще одной причиной может быть то, что формат мероприятий, предлагаемый «Украинским форумом», пока нов для Украины. Нам еще сложно привыкнуть к мысли, что крупные политики иногда могут идти в фарватере общественных инициатив, что это не урон для их репутации и статуса, а наоборот, колоссальный плюс. Ведь народ, в конечном счете, прислушивается к тем политикам, уважает тех политиков, которые готовы с уважением слушать народный голос. Справедливо будет сказать, что повод считать Президента пусть пока заочным участником общественных слушаний, есть. Представители Секретариата Президента, в частности Роман Бессмертный, серьезно отнеслись к предложению, высказанному в ходе дискуссии: результаты деятельности рабочей группы (по подготовке совместных решений) должны стать предметом следующего раунда слушаний. Уже с участием Президента Украины. Так что мы уверены, что с третьей попытки «Украинский форум» добьется своей цели.

— А какие цели ставит перед собой «Украинский форум», организовывая такие круглые столы?

— В первую очередь создавать прецеденты активного и непосредственного участия общества в выработке государственных решений. Ведь одних только выборов, даже включая досрочные, для этого недостаточно. Нужна результативная общественная активность в межвыборный период. Как справедливо отметил академик Юхновский, руководителям страны жизненно необходимо слышать мнение людей, не относящихся к их ближайшему окружению. Также мы стремимся своей деятельностью развивать культуру диалога в политике. Пока представители разных политических сил и групп влияния отрицают правомочность и вообще право на существование противоположающейся стороны, страна будет нырять из одного кризиса в другой. «Украинский форум» не участвует в гонке за властью, и поэтому мы можем позволить себе такую роскошь — давать равные возможности высказаться и быть услышанными абсолютно всем политикам. И тем самым, в конечном счете, способствовать повышению качества отечественной политики. Потому что легко сформировать определенное общественное мнение при помощи продуманных технологий, дозированной и «приготовленной» информации. А обмануть народ в прямом эфире еще не удавалось никому.

*Татьяна Мосенцева, «День», 11 мая 2007*

## **Відкрите засідання «Українського форуму» «ЯК ВТРИМАТИ УКРАЇНСЬКУ ВЛАДУ У ПРАВОВОМУ ПОЛІ?»**

*«Український дім» , м. Київ, вул. Хрещатик, 2  
25 травня 2007 року*

### **Підсумковий документ**

25 травня 2007 року відбулося Відкрите засідання «Українського форуму» за участю Кравчука Леоніда Макаровича, члена Робочої групи з підготовки дострокових виборів, Президента України (1991-1994 рр.), членів Ради «Українського форуму» Бойка Віталія Федоровича, Книшова Геннадія Васильовича, Крючкова Георгія Корнійовича, Мусіяки Віктора Лаврентійовича, Семиноженка Володимира Петровича, Сироти Михайла Дмитровича, Толочка Петра Петровича, голів та суддів Верховного Суду України і Конституційного Суду у відставці Маляренка Василя Тимофійовича, Мироненка Олександра Миколайовича, Кононенка Віктора Івановича, а також Копиленка Олександра Любимовича, директора Інституту законодавства Верховної Ради України, Коліушка Ігора Борисовича, голови Центру політико-правових реформ, Єрмолаєва Андрія Васильовича, директора центру соціальних досліджень „Софія”, Романова Романа Валерійовича, директора програми „Верховенство права” Міжнародного фонду „Відродження”, Сіренка Василя Федоровича, член-кореспондента НАНУ.

Учасники засідання, обговоривши нагальні проблеми та виклики, пов'язані з розвитком політичних подій в Україні, дійшли спільної думки, що **діяльність і рішення органів державної влади, вищих посадових осіб, чиновників, представників суддівського корпусу відбуваються з суцільним порушенням норм Конституції законів України і це є викликає обурення і протест в українському суспільстві. Початок цьому руйнівному процесу був покладений Указом Президента України про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України V скликання.**

**Політичний процес має бути негайно повернений у конституційне і правове поле України.** Визнаючи складність політичних обставин, глибину і масштабність кризи, що охопила українську владу, ми пропонуємо такий шлях повернення і закріплення політичної ситуації у правовому полі:

1. Президент України, органи державної влади, усі суб'єкти законодавчої ініціативи призупиняють або скасовують дію Указів, інших правових та нормативних актів, що спричинили розгортання та поглиблення нинішньої кризи.
2. Президент України, органи державної влади, усі суб'єкти законодавчої ініціативи об'являють тимчасовий мораторій на видання правових та нормативних актів, здійснення кадрових змін на вищому рівні державного управління, особливо таких, що сприятимуть ескалації конфлікту, та визнають його (мораторію) абсолютну обов'язковість до виконання, допоки Верховною Радою України не буде схвалений пакет законів, необхідних для проведення дострокових парламентських виборів.
3. Визнання усіма сторонами політичного протистояння дієздатності та правомочності Верховної Ради України, Конституційного Суду України, відновлення їх повноцінної роботи.
4. Поновлюється активна робота з завершення конституційної реформи в Україні.
5. Президент України, Прем'єр-міністр України, Голова Верховної Ради України проводять відкриті консультації у прямій телевізійній трансляції, в ході яких має визначитися остаточна дата проведення дострокових виборів, погоджені усі спірні правові та процедурні питання, необхідні для цього.

Учасники засідання підтримали ініціативу «Українського форуму» зі сприяння проведенню такої зустрічі на вищому рівні, здійснення її організаційного та інформаційного забезпечення і доручили вести усі необхідні комунікації члену Робочої

групи з підготовки дострокових виборів, Президенту України (1991-1994 рр.) Л.М. Кравчуку та голові «Українського форуму» В.П. Семиноженку.

## **Відрите засідання «Українського форуму «ЧИ Є ЗАГРОЗА УКРАЇНСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ?»**

*Велика конференц-зала Бізнес-центру «Леонардо»,  
м. Київ, . вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
1 червня 2007 року*

### **Підсумковий документ**

Учасники Відкритого засідання Громадсько-політичного об'єднання «Український форум» із стурбованістю відзначають, що, **хоча** після опублікування Спільної заяви Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України щодо невідкладних заходів, спрямованих на розв'язання політичної кризи шляхом проведення позачергових виборів до Верховної Ради України, **і вдалося зупинити сповзання до силового вирішення конфлікту і кровопролиття, остаточного врегулювання політичної кризи досягти не вдалося.**

**Не вирішене головне завдання – повернення політичного процесу у правове, конституційне поле.** Більше того, домовленостями «трьох» по суті освячене незаконне дострокове припинення указами Президента України від 4 і 26 квітня 2007 року повноважень Верховної Ради України. А зупинення Президентом України на два дні свого Указу від 26 квітня 2007 року з метою реалізації невідкладних заходів, спрямованих на розв'язання політичної кризи шляхом проведення позачергових виборів, створило прецедент, неприпустимий для демократичної держави: можливість всупереч Конституції, при відсутності встановлених нею підстав, розігнати главою держави демократично обраний парламент, припинити його повноваження, потім «дозволити» йому зібратися на якийсь час, щоб прийняти нав'язані законодавчі акти, після чого знову розігнати.

Такі дії є тим більш нелогічними, що, передбачивши у «Спільній заяві» інші, ніж в Указах Президента України від 4 і 26 квітня підстави, а саме - скорочення до менше ніж 300 народних депутатів України складу Верховної Ради України (частина друга статті 82 Конституції України) і неможливість у зв'язку з цим здійснення Верховною Радою України покладених на неї повноважень, **Президент, Голова Верховної Ради і Прем'єр-міністр фактично визнали, що для видання Указів від 4 і 26 квітня про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України і проведення дострокових виборів не було законних підстав.**

Водночас таке рішення створює ще один небезпечний прецедент: **будь-яка політична сила, яка на наступних виборах до Верховної Ради України здобуде менше ніж половину, але більше 150 мандатів, може спровокувати нові вибори.**

Ми категорично відкидаємо як таке, що суперечить Конституції України (стаття 90), теорії і світовій практиці парламентаризму, намагання утвердити в нашій державі **практику порушення одного з основоположних принципів державно-конституційного будівництва – безперервного функціонування влади**, в тому числі її законодавчої гілки.

Викликають серйозні сумніви щирість і здійсненність декларацій, які містяться у «Спільній заяві», - про «гарантування недопущення ескалації політичної кризи», «будь-яких спроб нагнітання протистояння у суспільстві» та «упередження усіх можливих дій щодо провокування «силового» розвитку подій», зобов'язання сторін «не допускати поза межами своєї компетенції втручання у діяльність органів судової влади та правоохоронних органів».

З цими деклараціями ніяк не узгоджуються:

- перепорядкування – всупереч чинному законодавству – безпосередньо Президенту України Внутрішніх військ МВС, що вже мало не призвело до кривавого зіткнення підрозділів силових структур;

- здійснена з порушенням Конституції і Закону зміна складу Ради національної безпеки і оборони України, намагання перетворити її на слухняне знаряддя в руках Президента у протистоянні з парламентською коаліцією та сформованим нею Урядом;
- протиправне втручання посадових осіб у діяльність судових органів;
- укорінення практики призначення Президентом «виконуючими обов'язки» та звільнення з посад керівників державних органів, які згідно з Конституцією мають призначатися і звільнятися з посад Верховною Радою України;
- не звільнення Президентом з посад голів обласних і районних держадміністрацій, яким відповідні ради двома третинами голосів депутатів висловили недовіру.

**Особливе занепокоєння викликає ситуація, що склалася навколо Конституційного Суду України.** Його роботу заблоковано і дезорганізовано. Відбувається дискредитація суддів Конституційного Суду. Окремих з них звільнено з посад з порушенням Закону «Про Конституційний Суд України». Як наслідок – **єдиний в Україні орган конституційної юрисдикції фактично став недієздатним.**

Учасники засідання вважають за необхідне привернути увагу суспільства й до того, що протиправне дострокове припинення повноважень, а, отже, діяльності Верховної Ради України на тривалий час (як мінімум, на 5 місяців) **заблокує розгляд і прийняття найважливішого фінансового документу – Державного бюджету України на 2008 рік**, проект якого Кабінет Міністрів України згідно з Конституцією України (частина друга статті 96) зобов'язаний до 15 вересня ц.р. подати до Верховної Ради, **що загрожує дезорганізацією у всьому народному господарстві.**

Хід подій свідчить також про обґрунтованість застережень «Українського форуму» відносно негативних наслідків практики закритих від суспільства переговорів вищих посадовців, ігнорування думки громадськості, науковців, експертів, нав'язування досягнутих на таких переговорах домовленостей.

**Українське суспільство має знати, що зруйнування правової системи, утвердження правового нігілізму у діяльності найвищих державних органів, їх посадових осіб, фактичне знищення парламентаризму, конституційного судочинства, дезорганізація судової системи, реформування якої не виправдано зволікається, підпорядкування силових структур різним державним органам в умовах протиприродного дуалізму виконавчої влади призвели до того, що Україна опинилася перед загрозою втрати своєї державності.**

У зв'язку з цим «Український форум» вважає за необхідне ще раз підтвердити нашу принципову позицію щодо необхідності:

- негайного повернення діяльності усіх гілок влади, усіх державних органів і посадових осіб у конституційне, правове поле, передусім скасування неконституційних указів Президента України та прийнятих у відповідь правових актів Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, які здетонували політичну кризу і небезпечно загострили ситуацію в суспільстві;

- забезпечення безперервного і повноправного функціонування єдиного органу законодавчої влади в Україні – Верховної Ради у нинішньому складі до відкриття першого засідання Верховної Ради, яка буде обрана на наступних – позачергових – виборах, зосередивши її діяльність на розгляді і прийнятті Закону про Державний бюджет України на 2008 рік та законодавчих актів, ухвалення яких забезпечує вирішення нагальних економічних і соціальних завдань, гарантування прав і свобод громадян;

- створення умов для негайного відновлення повноправного функціонування Конституційного Суду України та врегулювання ситуації навколо Генеральної прокуратури;

- продовження роботи з підготовки і розгляду у встановленому порядку пропозицій стосовно змін до Конституції України, насамперед у частині реформування органів влади на регіональному рівні та місцевого самоврядування;
- завершення судової реформи та реформи правоохоронних органів, передусім Служби безпеки України.

### **Україна без парламента**

Могут ли соображения политической целесообразности в форс- мажорных обстоятельствах заменить правовые императивы?

На протяжении двух месяцев украинские государственные деятели чуть ли не каждый день жертвуют «буквой» закона во имя его абстрактного «духа». Последние политические события многими называются не иначе как «конституционным абсурдом». Чем закончится этот затянувшийся «эксперимент», станет ясно не завтра, и даже не 30 сентября — последствия сегодняшних «договоренностей трех» во многом напоминают мину замедленного действия. Какие долгосрочные риски несут в себе беспрецедентный выход из правового поля и «ручное управление» системой власти? Как их предотвратить? Ответы на эти вопросы искали участники открытого заседания «Украинского форума» «Существует ли угроза украинскому парламентаризму?» — известные украинские политики, судьи Конституционного и Верховного Судов в отставке, экс-председатели ЦИК, эксперты-правоведы.

Открывая заседание, глава «Украинского форума» Владимир Семиноженко отметил, что сегодня некоторые политики действуют по принципу «нет государственного института — нет проблемы». Жертвой политического конфликта уже стали Конституционный Суд, Генеральная прокуратура, теперь пришла очередь парламента. Предложенный механизм прекращения его деятельности через «самороспуск» 151 депутата нарушает основополагающий принцип государственного строительства — непрерывность народного представительства и государственной власти, прежде всего функционирования ее законодательной ветви. В таком случае, не слишком ли велика цена достигнутого компромисса? Вопрос отнюдь не риторический. В условиях отечественного политикума, когда шантаж выступает чуть ли не главным средством достижения целей, любая партия или блок, которые на выборах получают более 150 мандатов, но не будут иметь квалифицированного большинства в парламенте, могут спровоцировать роспуск Верховной Рады. Фактически в результате уже достигнутых договоренностей страна почти на полгода остается без парламента. А как быть с Государственным бюджетом на следующий год, проект которого до 15 сентября правительство должно представить в Верховную Раду? Как быть с решением других неотложных проблем, требующих законодательного обеспечения? Кроме того, в сложившейся ситуации правительство будет пребывать в статусе «исполняющего обязанности», а такой кабинет нельзя ни сменить, ни проконтролировать.

Вызывает сомнения и сама процедура сдачи мандатов. Достаточно категорично прокомментировал ее известный юрист, член совета «Украинского форума» Виктор Мусияка: Верховная Рада, действительно, правомочна при избрании не менее двух третей депутатского корпуса, однако в Конституции не сказано, что наличие меньшего числа депутатов — это причина для досрочных выборов. Согласно официальной трактовке Конституционного Суда от 2002 года, в таком случае деятельность парламента приостанавливается до того момента, пока Верховная Рада не дополнится до нужного количества избранников. А Александр Мироненко, бывший судья Конституционного Суда, добавил, что норма о «двух третях» вообще писалась под смешанную систему выборов. Пропорциональный же принцип формирования депутатского корпуса предполагает замещение освободившихся в результате «самоубийства» одних фракций мест депутатами из списков оставшихся

парламентских партий. Вполне возможно, что такое толкование 82 статьи Конституции вскоре может быть подтверждено вердиктом Конституционного Суда. И что тогда?

Выйти из этой правовой, а на самом деле — политической коллизии якобы можно с помощью так называемого «обнуления» партийных списков. Тем не менее, считать данную интригу исчерпанной явно преждевременно. Во-первых, ряды депутатов из фракций БЮТ и НСНУ, желающих добровольно сдать мандаты, на поверку оказываются не такими уж и стройными. Блок «Народный союз «Наша Украина» вообще может потерпеть фиаско в этом проекте из-за невыясненных отношений с партией А. Кинаха. Во-вторых, обнуление списков было признано незаконным Печерским судом — его решение не отменено. В-третьих, спикер Верховной Рады Александр Мороз называет данный прецедент «авантюрой» и заверяет общественность, что парламент продолжит заседать на этой неделе. Получается, что и теперь Верховная Рада все-таки не распущена, а значит, и сами досрочные выборы пока что останутся скорее возможностью, нежели действительностью. Виктор Мусияка считает, что поводом для перевыборов должна послужить 90-я статья Конституции: и оппозиция, и коалиция не собираются на заседания на протяжении тридцати дней. Во всяком случае, любое нарушение закона в связи с прекращением работы Верховной Рады вызовет сомнения в легитимности собственно досрочных выборов, чем не преминут воспользоваться политические силы с завышенными амбициями. Так что и через четыре месяца Украина может по-прежнему не иметь полноценного парламента.

Вероятность уже не клинча, но полного коллапса системы государственного управления связана, по мнению главы Счетной палаты Украины Валентина Симоненко, с особенностью украинской демократии — в последнее время она все больше становится «договорной». То есть закон и право рассматриваются как вторичные по отношению к личным договоренностям, а вот насколько они прочны — видно уже сейчас. Как заметил член совета «Украинского форума» Борис Олийнык, так называемая согласованная «позиция трех» фактически вновь утонула в сведениях личных и межфракционных счетов, а всякое перемирие — только временное. Александр Мироненко высказался еще резче: «заявление трех» — это пример попрания верховенства права, ведь вольное истолкование норм и законов — крайне ненадежная точка опоры для антикризисных действий. Поэтому, уверен глава Верховного суда в отставке Виталий Бойко, проведение досрочных выборов без восстановления доверия к судебной власти, прежде всего — со стороны высших чиновников, заведет страну в новый тупик. А нам следует быть готовыми к тому, что суды будут активными участниками выборов. Ведь количество избирательных споров, которые решаются в судах, увеличивается в геометрической прогрессии. Между тем, судебное и процессуальное законодательство в Украине далеко от совершенства. И это — новый потенциальный тупик, в который страна может угодить после выборов. По мнению Бойко, парламент пятого созыва должен посвятить все оставшееся время усовершенствованию законодательной базы деятельности судов. В частности, созданию сети специализированных административных судов.

Только эффективные и некоррупцированные суды в нынешней ситуации могут «сбалансировать» ветви власти. В связи с этим заметим, что в США главным противовесом сильному президенту служит не конгресс, а Верховный суд. У нас же, по замечанию Василия Маляренко, бывшего председателя Верховного Суда, «эффективным» судом политики продолжают считать тот, который выносит решения в их пользу. А то, что постановления разных судов (а иногда одного и того же) противоречат друг другу, зачастую кому-то только на руку — например, на протяжении нескольких дней как минимум три человека могли не без оснований называть себя генпрокурором.



Как заметил Виктор Кононенко, судья Верховного Суда в отставке, когда бушуют политические страсти, суды не могут быть действенными. Между тем, именно недееспособные суды становятся первой жертвой политической конъюнктуры. Выйти из этого порочного круга возможно только при наличии солидарного желания всех ветвей власти «возродить» судебную систему и в дальнейшем жестко сверять собственные политические цели с законом. Главное же — «дышло» должен перестать быть Основным Законом, ведь у сегодняшнего конфликта есть системные предпосылки, которые сохранят свою актуальность и после досрочных выборов.

В заключение участники Открытого заседания еще раз подчеркнули, что подлинный компромисс будет достигнут только тогда, когда стороны придут к согласию относительно необходимости завершить конституционную и провести судебную реформы. Других гарантий политической стабильности нет. Сегодня лидерам государства хватило политической воли, чтобы договориться и избежать силового противостояния. Однако, хватит ли ее завтра, когда власть столкнется с очередным вызовом — новой коалициадой?

*Татьяна Мосенцева, «День», 6 июня 2007*

## **ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЇ, БРІФІНГИ, ПРЕС-КЛУБИ**

**Прес-конференція за підсумками Всеукраїнського соціологічного опитування “ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ”**

*Прес-центр «УНІАН»  
27 листопада 2006 року*

### **Прес-реліз**

В рамках організованого Громадсько-політичним об'єднанням “Український форум” проекту “Безпека-2010”, мета якого - розгорнути загальнонаціональну дискусію щодо суспільно гострої проблеми зовнішньополітичної інтеграції України передбачається:

комплексне вивчення суспільної думки з приводу національної безпеки України та її членства у військово-політичних союзах;

проведення Міжнародного круглого столу “Безпека України у геополітичному вимірі” за участю відомих вітчизняних та іноземних політиків, експертів і громадських діячів;

підготовка та оприлюднення підсумкової доповіді.

Першим етапом проекту “Безпека-2010” стало проведення Всеукраїнського соціологічного дослідження “Геополітичний вибір України: реалії проблеми, перспективи” з метою з'ясування ставлення громадськості до можливого членства України в НАТО або Організації договору колективної безпеки країн СНД (ОДКБ).

Дослідження проводилося на замовлення “Українського форуму” Інститутом соціології НАНУ та фірмою „Юкрейніан соціолоджі сервіс” з 11 по 22 жовтня 2006 року у всіх областях України, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі (всього у 95 міських та сільських поселеннях). Загалом за квотною національною вибіркою було опитано 2007 респондентів, які за статтю, віком, освітою, типом їхнього поселення та областями репрезентують населення України у віці понад 18 років. Анкета містила 70 питань. Похибка вибірки, з урахуванням дизайн-ефекту, не перевищує 3%.

Соціологічне дослідження є унікальним з огляду на комплексне вивчення громадської думки стосовно проблем національної безпеки України та її зовнішньополітичної інтеграції:

загальне позитивне або негативне ставлення громадян до вступу України в НАТО/ОДКБ,

ставлення до можливих відповідних рішень Уряду та Верховної Ради, готовність взяти участь у референдумах.

Питання геополітичного вибору України розглядалися з наданням максимально широкого спектру альтернативних позицій.

Результати дослідження засвідчили насамперед, що переважна більшість громадян всіх соціально-демографічних груп сьогодні не відчуває реальних загроз незалежності та територіальній цілісності держави. Майже дві третини опитаних оцінюють рівень загроз як незначний або взагалі відсутній, тоді як значним або дуже значним його вважають не більше чверті громадян.. Саме такі оцінки рівня загроз національній безпеці України та здатності держави самостійно її забезпечувати, а не рівень поінформованості щодо різних військово-політичних блоків, на думку аналітиків – організаторів дослідження, зумовлюють ставлення суспільства до членства України у військових альянсах та до підтримки ідеї позаблокового, нейтрального статусу України.

Дослідження підтвердило стійке переважання негативного ставлення до вступу України в НАТО (проти - 65,1%, за – 23,5%), а також серйозні регіональні розбіжності у ставленні громадян до євроатлантичної інтеграції. Так, її прихильників більше ніж

противників у 7 західних областях України (47,5% та 32,1% відповідно). У цьому регіоні вступ України до НАТО підтримує менше половини населення. У решті областей домінує неприйняття такого геополітичного орієнтуру, причому у деяких – дуже виразне (88,2% проти вступу до НАТО у Донбасі та Криму).

Водночас дослідження засвідчило, що найбільшою підтримкою громадян (52,1% по всій Україні) користується вибір нейтрального позаблокового статусу держави. При цьому 44,2% опитаних вважають, що Україна здатна самостійно забезпечувати власну безпеку. Більшість українців вважає, що вступ України до НАТО призведе до значного збільшення бюджетних витрат на оборону (56,2%), а майже половина (44,8%) - що вступ до НАТО призведе до розвалу ВПК. 80% опитаних пов'язують зі вступом до НАТО різке або деяке погіршення стосунків з Росією, а 60% очікують поліпшення таких стосунків у разі вступу України до ОДКБ.

**“Український форум” вважає за необхідне привернути увагу громадськості та політикуму до таких висновків, зроблених на підставі даних соціологічного дослідження:**

Співвідношення кількості прихильників та противників входження України до НАТО або ОДКБ варіюється у жорсткій залежності від регіону. Тому будь-яке остаточне рішення з приводу зовнішньополітичної інтеграції України, схвалене найближчим часом, виявиться політично, а, головне, громадсько небезпечним, може спровокувати подальший розкол України.

Різне ставлення громадян до вступу України у військово-політичні союзи у більшості випадків виходить не з об'єктивних оцінок наслідків певного рішення, а навпаки – негативне чи позитивне ставлення до факту вступу зумовлює оцінки наслідків. Отже, громадяни вслід за політиками роблять свій вибір щодо геополітичного майбутнього України здебільшого на підставі стереотипів, а сам вибір виявляється ціннісним, світоглядним.

Подолати масові стереотипи неможливо лише за допомогою інформаційних та просвітницьких кампаній агітаційно-пропагандистського плану. Потрібен ґрунтовний, всебічний, а головне - неупереджений аналіз політико-економічних наслідків можливих геополітичних рішень. “Український форум” має намір запропонувати організацію такого аналізу на відповідному рівні.

## **Прес-конференція за результатами КРУГЛОГО СТОЛУ «РЕФОРМУВАННЯ СБУ: ДЛЯ ВЛАДИ ЧИ ДЛЯ ГРОМАДЯН?»**

Прес-центр «ІНТЕРФАКС-УКРАЇНА»,  
5 березня 2007 року

### **Прес-реліз**

27 лютого та 3 березня 2007 року у конференц-залі «Українського форуму» відбулися засідання Круглого столу «Реформування Служби безпеки України: для влади чи для громадян?».

В його роботі взяли участь члени Ради «Українського форуму» Володимир Горбулін, Анатолій Зленко, Георгій Крючков, Віктор Мусіяка (голова Громадської ради при СБУ), Володимир Семиноженко, экс-голови Служби безпеки України Євген Марчук та Ігор Сметшко, радник Голови СБУ Анатолій Мудров, експерт апарату РНБО Олександр Литвиненко, експерт «Українського форуму» Володимир Фесенко.

На засіданні розглядалися актуальні питання, пов'язані з реформуванням Служби безпеки України і сектору безпеки в цілому у контексті переходу до парламентсько-президентської моделі державного управління. Учасники Круглого столу висловили стурбованість ситуацією, що склалася навколо Служби безпеки, намаганнями використати її в політичній боротьбі.

Особливу увагу було приділено **проблемам:**

забезпечення ефективності Служби безпеки з огляду на сучасні виклики національній безпеці,

законодавчого врегулювання і координації діяльності спецслужб,

зміцнення кадрового потенціалу СБУ,

забезпечення дієвого громадського контролю за її роботою.

**Основними напрямками реформи Служби безпеки України**, на думку учасників Круглого столу, мають стати:

уточнення завдань і повноважень СБУ, позбавлення її правоохоронних та інших непридатних їй функцій;

удосконалення системи державного та громадського контролю за діяльністю Служби;

зміцнення оперативної ланки Служби безпеки – фундаменту її діяльності;

одночасне проведення реформи СБУ та реформ судової і правоохоронної систем.

Круглий стіл «Реформування Служби безпеки України: для влади чи для громадян?» започаткував практику спільного обговорення важливих питань державного життя, у даному випадку - напрямів реформування сектору безпеки відповідно до потреб демократичного суспільства, експертами найвищого рівня та представниками громадянськості.

За підсумками Круглого столу запропоновані фахові рекомендації щодо цілей і напрямів реформування Служби безпеки і сектору національної безпеки, які надіслані Президенту України, Голові Верховної Ради України, Прем'єр-міністру України, Секретарю Ради національної безпеки і оборони України, керівництву Служби безпеки України.

**Прес-клуб за участю народних депутатів України Матвієнка А.С. і Чорновола Т.В.: «ВІД «ХОЛОДНОЇ» ДО «ГАРЯЧОЇ» ПОЛІТИЧНОЇ ВІЙНИ: ХРОНІКА ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ»**

*Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, . вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
16 березня 2007 року*

**Чорновіл підозрює Балугу в роботі на БЮТ**

"Сьогодні ідея дострокових виборів не вигідна нікому, в тому числі персонально Юлії Тимошенко", — каже минулої п'ятниці народний депутат від Партії регіонів Тарас Чорновіл, 42 роки. У прес-клубі "Українського форуму" проходив круглий стіл під назвою "Від холодної до гарячої політичної війни: хроніка політичного протистояння".

Водночас нардеп вважає, що саме публічна позиція Тимошенко щодо дострокових виборів розколює досягнуті Ющенком, Януковичем і Морозом домовленості.

— Спрацював фактор розколу і через Балугу, — поправляє піджак Чорновіл. — Я переконаний, що Балуга сьогодні працює не на президента, а на Тимошенко.

53-річний "нашоукраїнець" Анатолій Матвієнко уважно слухає Чорновола. Зрідка всміхається. Потім каже:

— Нині розкол у країні, бо медовий місяць після Універсалу національної єдності Ющенко і Янукович провели в розлуці замість пошуку компромісів.

Чорновіл бере зі столу цукерку. Їсть її, потім щось малює.

Колишній нардеп Михайло Сирота, 50 років, говорить, що вірогідність дострокових виборів висока і вони приведуть до двопартійної системи.

— Влада зосередиться в руках БЮТу та Партії регіонів, — каже. Потім наголошує на нестабільності усередині цих політичних сил. — Зараз у Партії регіонів величезні внутрішні протиріччя між Януковичем, групою Азарова та групою Ахметова—Клюєва. Партія тримається саме через досить велику зовнішню загрозу. Те саме — щодо Юлії Володимирівни. Члени БЮТу заявляють, що їхня партія могутня. А що буде з партією, якщо Тимошенко передумає її очолювати?

*«Газета по-українски», 19 березня 2007 року*

**Експерт: "Нужен не закон о президенте, а закон о его конституционных полномочиях"**

"Закон о президенте не нужен, потому что тексты проектов, которые мы рассматривали, на 90% переписывают текст Конституции Украины, нужен закон о гарантии совершения президентом его конституционных полномочий", - заявил 16 марта, на заседании пресс-клуба на тему "От "холодной" до "горячей" политической войны: хроника политического противостояния", исполнительный секретарь "Украинского форума" Георгий Крючков. Об этом сообщает корреспондент ИА REGNUM в Киеве.

"Такой закон будет четко отображать гарантии совершения президентом его конституционных полномочий. Это был бы прекрасный закон", - считает он. Также он высказал мнение о необходимости закона об оппозиции, но не в той форме, в которой он подготовлен. "Мне кажется, что это не закон об оппозиции, а закон о захвате власти", - подчеркнул Георгий Крючков. Эксперт высказал мнение о том, что сегодня действиями некоторых политических сил нанесен удар по авторитету государства Украина. Он согласен с тем, что ситуация в стране в определенной мере подогревается искусственно. "Объективных предпосылок нет, но есть силы, которые заинтересованы в том, чтобы довести ее к взрыву. Конституция перестала быть основой в государстве на многих уровнях", - считает Георгий Крючков. Он также

высказал мнение о сегодняшних проблемах: "У нас нет президента всей Украины. Когда Ющенко заявил, что он поддерживает ту силу, которая сейчас борется против правительства - то это уже не президент всей Украины. На мой взгляд, Ющенко многое потерял". Также Крючков выразил обеспокоенность тем, что происходит перегруппировка сил и подтягивание под себя силовых структур. Он считает, что политические силы заигрались в универсалы, меморандумы и договора.

*Информационное агентство «REGNUM»*

### **Тарас Чорновил: Идея досрочных выборов - "рейдерская схема"**

"Мы спекулируем понятием "парламентский кризис", но его нет по определению. В Украине формально никакого кризиса нет - это самоедство", - заявил 16 марта, на заседании пресс-клуба "Украинского форума" на тему "От "холодной" до "горячей" политической войны: хроника политического противостояния", народный депутат Украины от Партии Регионов Тарас Чорновил. Как сообщает корреспондент ИА REGNUM в Киеве, Чорновил считает, что "спекуляцией фразами "противостояние", "раскол общества" - формируется негативное отношение к нам, подталкивается к тому, чтобы высказывания и заявления обрасли определенными действиями и привели к результату, о котором говорят".

По мнению Тараса Чорновила, "сложившийся моральный и, частично, политический (в ограниченной форме) кризис можно преодолеть тремя путями. Первый - все заявления и договоренности, которые делаются, должны жестко соответствовать законодательным нормам, второй - умение держать слово и выполнять договоренности, третий - основным политическим игрокам разобраться в своих политических командах". "Силы, которые жестко выступают за проведение досрочных выборов, ничего от этого не выиграют: все будет так, как было", - продолжил депутат от Партии Регионов. По его словам, "проблема в другом: у нас политика очень "забизнесирована" - отрыв политики от большого бизнеса не состоялся". По его мнению, есть группы из большого бизнеса, которые создали его на основе рейдерских схем и, может быть, идея досрочных выборов, которая не выгодна всем политическим силам, в том числе и БЮТ, из той же схемы. "Безусловно, в период безвластия бизнес чувствует себя намного лучше, но ведь рейдерство на этом и развивается", - подчеркнул Тарас Чорновил.

*Информационное агентство «REGNUM»*

### **Януковичу и Ющенко следовало провести медовый месяц в любви**

Единство Украины сегодня поставлено под серьезную угрозу. Как сообщает корреспондент УРА-Информ, такое заявление сделал народный депутат от фракции блока «Наша Украина» Анатолий Матвиенко сегодня, 16 марта, в ходе круглого стола на тему: «От «холодной» до «горячей» политической войны».

– Раскол усиливается. Более того, он становится близким к тому, чтобы стать реальностью, – заявил депутат.

По мнению Матвиенко, демократические начала топчутся, свобода слова под угрозой, а нерыночные механизмы не могут служить залогом успешной экономики.

– Отсутствие смелости говорить правду и политика популизма – не к добру, – считает нашеукраинец.

Он добавил, что правовой нигилизм, который сейчас происходит, – это то, что было в лучшие времена при Кучме.

– Причины этого лежат в том, что медовый месяц после подписания Универсала Президент Ющенко и Премьер Янукович провели в разлуке, вместо того чтобы провести его в общей любви к Украине и в поисках ответственных путей реализации этой любви, – убежден Матвиенко.

Он добавил, что Янукович понимает, что «инерция бросать претензии предшественникам уже закончилась».

– Как и Президент понимает, что все-таки он является не лидером оппозиции, и ему не нужно объяснять то, что в этом государстве он – Президент и радоваться от того, что кто-то что-то не так говорит. Этого мало. Нужно отвечать за государство, которое стало на путь краха, – считает Матвиенко.

*Информационное агентство «УРА-ИНФОРМ»*

### **В России хотят поставить памятник Тимошенко за верность Путину**

– Лидер БЮТ Юлия Тимошенко реализует в Украине политику Президента Российской Федерации Владимира Путина, – заявил народный депутат от фракции «Наша Украина» Анатолий Матвиенко. Как передает корреспондент УРА-Информ, такое мнение политик высказал сегодня, 16 марта, во время работы пресс-клуба «Украинского форума» на тему: «От «холодной» до «горячей» политической войны?»

По мнению политика, в политической борьбе существуют не только два субъекта, в лице Президента («Наша Украина») и в лице Премьер-министра (Партия регионов), а еще к ним нужно прибавить коалицию как таковую, где есть СПУ и КПУ.

– Также есть еще и оппозиция в лице БЮТ (не Объединенная оппозиция. – Ред.), и это уникальный субъект на политической карте Украины, – сказал Матвиенко. – Также есть еще и Россия – читайте Путин и его режим. И кстати. БЮТ и Путин сегодня имеют достаточно большую площадь общих интересов, как это ни парадоксально.

По мнению политика, и БЮТ, и Путин хотят, чтобы в Украине было как можно хуже.

– И это платформа не публичная, а, скорее, заочного, но очень мощного сотрудничества, – сказал Матвиенко. – И я, будучи в России, уже давно поставил бы Юлии Владимировне (Тимошенко. – Ред.) памятник за то, что она реализует политику Путина в Украине.

Также политик отметил, что у правительства и Президента казалось бы общие цели, так как они хотят сделать как можно лучше для Украины.

– Но этот фундамент общих интересов в три ряда обмотан проволокой, и к ней подведено очень большое напряжение, – заявил Матвиенко.

*Информационное агентство «УРА-ИНФОРМ»*

### **Сирота: Досрочные выборы в Украине вполне вероятны**

Вероятность проведения досрочных выборов достаточно высока -считает Член совета "Украинского форума" Михаил Сирота. Об этом он заявил в ходе состоявшегося сегодня первого заседания пресс-клуба "Украинского форума" на тему "От "холодной" до "горячей" политической войны?"

"На мой взгляд, досрочные выборы в парламент, при всей их абсолютной незаконности и антиконституционности вполне вероятны. Но это не решит проблем, и мы можем стать свидетелями целой череды постоянных досрочных выборов, с непредсказуемыми для Украины последствиями. Двухпартийная система в данных условиях не возможна в принципе, даже при условии, что в парламент попадут две партии - Партия регионов и БЮТ. Учитывая их неоднородность, большое количество внутренних группировок - ни БЮТ, ни Партия Регионов не смогут уйти от развала. Да и сейчас, этого развала не происходит только потому, что для них достаточно высока внешняя угроза", - отметил Михаил Сирота.

"Досрочные выборы это не выход. Конституционный кризис не может решиться без стратегии развития государства. К сожалению, этим сейчас никто не занимается ни власть, ни оппозиция. Если же в Украине найдутся представители политической элиты, ставящие государственные интересы выше личных и займутся созданием стратегии

развития государства - политические кризисы в ближайшее время Украине угрожать не будут", - подчеркнул Михаил Сирота.

*«Подробности»*



## Прес-конференція «ПЛАН ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ»

Прес-центр Інформаційного агентства ІНТЕРФАКС-УКРАЇНА  
10 квітня 2007 року

### Прес-реліз

Виходячи з ситуації, що склалася сьогодні в Україні, і очевидних намірів окремих політичних сил до її загострення, позачергові вибори народних депутатів України є цілком можливим шляхом до компромісного розв'язання політико-правової кризи, збереження конституційного ладу і громадської стабільності. Адже очевидно, що у нинішньому складі органи державної влади не зможуть конструктивно співпрацювати у забезпеченні стабільних умов державного розвитку. З підписанням Президентом України Указу про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України V скликання, в державі розпочаті процеси, які не матимуть зворотної дії незалежно від того, яким за змістом і суттю буде вердикт Конституційного суду щодо правомочності дій усіх учасників політичного процесу в Україні.

Разом з тим проведення дострокових виборів до Верховної Ради України 27 травня 2007 року за умов відсутності законодавчо визначеної процедури їх проведення, передбачених у Державному бюджеті коштів, загостренням проблеми зі складом Центральної виборчої комісії України, наявності низки інших політико-правових суперечностей, неможливе.

**«Український форум» пропонує план заходів з розв'язання політичної кризи і довгострокової стабілізації ситуації в країні:**

- Завершити конституційну реформу, зокрема – виключити з тексту Основного Закону усі двозначні тлумачення та вдосконалити ті формулювання, які наразі слугують підставою для суб'єктивних, а часто й волюнтаристських трактування механізму взаємодії між гілками влади та повноважень окремих владних суб'єктів. Також у найближчий термін має бути завершена реформа органів місцевого самоврядування.

- Створити спільну Конституційну комісію, яка забезпечуватиме напрацювання проекту змін до Конституції у форматі відкритого діалогу.

- Забезпечити розгляд проекту Закону «Про внесення змін до Конституції України» протягом поточної сесії Верховної Ради України.

- Забезпечити остаточне ухвалення нової редакції Основного Закону на початку наступної сесії Верховної Ради у вересні 2007 року.

- У зв'язку з внесенням змін до Конституції України призначити вибори: до місцевих рад на грудень 2007 року, до Верховної Ради України – на березень 2008 року, Президента України – на червень 2008 року.

- Прийняти перехідні положення України щодо процедури проведення виборів усіх рівнів і визначення тривалості каденції органів влади, що обиратимуться.

**Для якнайскорішого виходу з політичного протистояння першочерговими і абсолютно необхідними кроками є:**

- поновлення консультацій на вищому рівні за участю Глави держави, Прем'єр-міністра України, Глави Верховної Ради України. Без цього жоден зі сценаріїв з мирного врегулювання політичної кризи в Україні нездійснений.

- скасування указів і постанов, прийнятих протягом 2-3 квітня 2007 року, які очевидно суперечать конституційним приписам і спрямовані на ескалацію протистояння між інститутами державної влади;

- прийняття необхідних змін до бюджету України щодо фінансування виборчої кампанії у повному обсязі;

- прийняття змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» з метою уточнення процедури проведення дострокових виборів та

впровадження пропорційної виборчої системи в мажоритарних округах або, у крайньому випадку, з відкритими списками.

Тільки у випадку послідовної реалізації планів з короткострокового і довгострокового врегулювання кризової ситуації, в Україні будуть сформовані передумови не тільки для тривкого політичного компромісу і примирення, а й для появи нової якості міжінституційної взаємодії. Органи державної влади, обрані з дотриманням усіх норм і приписів українського законодавства на засадах повної правової легітимності, відкритості для громадського контролю зі збереженням принципів регіонального і політичного представництва, стане надійним фундаментом для вільного розвитку нашої держави.

**ПРЕС-КЛУБ «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ» за участю експерта "Українського форуму" Володимира Фесенка, директора Центру соціальних досліджень "Софія" Андрія Ермолаєва и керівника Центру досліджень політичних цінностей Олеся Донія**

*Штаб-квартира «Українського форуму»,  
м. Київ, . вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
16 травня 2007 року*

### **Политологи: Компромисс будет иметь "рыночную" цену**

Сегодня в "Украинском форуме" руководитель Центра прикладных политических исследований, эксперт "Украинского форума" Владимир Фесенко, директор Центра социальных исследований "София" Андрей Ермолаев и председатель Центра исследований политических ценностей Олесь Доний встретились с журналистами, чтобы прокомментировать последние политические события.

Правда, вопреки ожиданиям, комментировать было практически нечего - сегодняшней день так и не стал решающим ни в плане премьерско-президентских договоренностей, ни в плане завершения деятельности рабочей группы. Поэтому в центре обсуждения оказались такие вопросы, как "цена" компромисса и вероятность силовых сценариев разрешения кризиса.

По замечанию Андрея Ермолаева, все стороны нынешнего конфликта начали с того, что поставили друг перед другом сознательно завышенные требования, чтобы потом "сторговаться" до реальной, "рыночной" цены. Ею могли бы быть такие взаимные уступки - самороспуск коалиции как основание для легитимного прекращения полномочий парламента, но при условии, что досрочные парламентские выборы состоятся уже осенью.

Что же касается силового варианта, то, по словам Владимира Фесенко, он возможен с существенной поправкой на украинскую специфику - не расстрел парламента, как в 1993 году в России, а, к примеру, проведение досрочных выборов с игнорированием процедур и законов или без "коалиционных партий". Как показывает "кризисное" развитие событий, управление взаимными фобиями сторон уже успели стать эффективной политической технологией.

"А страх и всеобщее недоверие, - подчеркнул Ермолаев, - это благодатная почва для формирования авторитарной системы". По словам эксперта, для того, чтобы этого не допустить, в переговорах политиков, как минимум, не должно быть "третьего лишнего" - компромисс "против" третьей стороны (например, спикера Александра Мороза или Юлии Тимошенко) заложит предпосылки нового противостояния. Как максимум - сторонам требуются общие стратегические перспективы.

Достижимо ли это в рамках правового поля станет предметом более детального экспертного обсуждения, которое - в ближайших планах "Украинского форума", сообщает пресс-служба организации.

*«Подробности»*

## **БРИФІНГ, ПРИСВЯЧЕНИЙ РОЗГЛЯДУ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН В КОНСТИТУЦІЮ УКРАЇНИ»**

*Штаб-квартира «Українського форуму», м. Київ,  
вул. Б. Хмельницького, 17/52, літера А  
23 травня 2007 року*

### **Позиція «Українського форуму»**

Причини нинішньої затяжної політичної кризи значною мірою укорінені у незавершеності конституційної реформи, наявності в тексті чинної Конституції положень, що припускають двозначні або суперечливі тлумачення. Це провокує численні політичні конфлікти і боротьбу за перетягування повноважень між інститутами і суб'єктами державної влади. **Без вдосконалення Конституції в частині системи владних повноважень ефективно розв'язати кризу неможливо.**

Дострокові вибори до Верховної Ради України є **частковим рішенням** кризової ситуації за умов абсолютного дотримання правових і конституційних вимог, оптимізації законодавчої бази (передусім виборчого законодавства). **Легітимність дострокових виборів має бути визнаною усіма учасниками політичного і виборчого процесу в Україні, міжнародною спільнотою.** У протилежному випадку вибори та їх підсумки сприятимуть загостренню політичних конфліктів.

Ініціатива з розгляду Верховною Радою України проекту Закону «Про внесення змін до Конституції України» є актуальною і необхідною у нинішніх умовах. **Парламентську дискусію щодо напрямів оптимізації тексту Конституції, усунення суперечливих і конфліктогенних положень треба розпочинати негайно.** Але політичні дебати повинні супроводжуватися загальносуспільним обговоренням проблем, пов'язаних з завершенням конституційної реформи України.

**Враховуючи необхідність створення належних конституційно-правових і політичних умов для врегулювання політичної ситуації і, насамперед, проведення легітимних, прозорих виборів до Верховної Ради України, «Український форум» виходить з того, що:**

1. Системне корегування конституційних засад державного управління має здійснюватись у режимі загальносуспільної дискусії з широким залученням експертного і фахового співтовариства у нейтральній площині з урахуванням і збалансуванням усіх точок зору, представлених у суспільстві;

2. «Український форум» налаштований на активізацію загальнонаціональної дискусії щодо напрямів завершення конституційної реформи в Україні в рамках Громадянської конституційної асамблеї, створеної у листопаді 2006 року;

3. Наслідком діяльності Громадянської Конституційної Асамблеї має стати **Концепція вдосконалення Конституції** (принципові положення стосовно системи владних повноважень, регіональної влади і місцевого самоврядування, судоустрою), яка пройде ретельне експертне, політичне та загальносуспільне обговорення і буде запропонована для розгляду Верховній Раді України.

Конституційний процес є основоположною і невід'ємною частиною демократичного державотворення в Україні. Цей процес має відбуватися за умов широкого залучення експертного співтовариства та інститутів громадянського суспільства. Лише у цьому випадку Основний Закон України стане підґрунтям тривкого політичного компромісу і стабілізації, консолідації нації в цілому.

## **ЗАЯВИ «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ»**

### **СУСПІЛЬСТВО МАЄ НАРЕШТІ СТАТИ АКТИВНИМ СУБ'ЄКТОМ У ВИЗНАЧЕННІ ДОЛІ ДЕРЖАВИ**

Домовленості провідних політичних сил, досягнуті в результаті роботи Круглого столу, внесення Президентом України на затвердження Верховної Ради кандидатури прем'єр-міністра від парламентської коаліції ми розглядаємо як єдино можливий неконфронтаційний спосіб розв'язання політичної кризи, що загрожувала з часом перетворитися на масштабне громадське протистояння. Однак про остаточне подолання системної кризи державної влади говорити зарано.

Ми поділяємо стурбованість українського суспільства тим, що для досягнення компромісного рішення шляхом реалізації чітких вимог Конституції і дотримання загальноприйнятого у демократичних країнах порядку формування органів державної влади потрібно було стільки часу і зусиль. Зловживання конституційними повноваженнями, що закладає небезпечні традиції ручного керування і тотальної непередбачуваності політичного процесу в Україні, може стати причиною вразливості та хиткості правлячої коаліції. Адже вона сформована партіями, які тривалий час були непримиренними ідейними опонентами.

У сучасному світі, щр динамічно розвивається, невизначеність державного курсу рівнозначна невизначеності національного майбутнього. Тому досягнення політичної стабільності і вирішення стратегічних проблем соціально-економічного розвитку України залежать від того, як швидко українське суспільство отримає відповіді на запитання:

Чи стане підписаний Універсал національної єдності моральним імперативом взаємодії гілок влади і політичних сил?

Яким чином враховуватимуться складні і різноспрямовані інтереси суспільства, які не можна вмістити в жодний Універсал?

Хто і на яких засадах визначатиме стратегічний вектор розвитку України з урахуванням того, що визначення засад зовнішньої і внутрішньої політики держави за Конституцією є виключно прерогативою парламенту?

На чому базуватиметься конкурентоспроможність держави?

Якими діями, а не гаслами буде консолідоване суспільство?

Які зовнішньополітичні пріоритети забезпечуватимуть реалізацію національних інтересів?

Впевнені, що одержати відповіді на ці запитання можливо лише у ході широкої загальнонаціональної дискусії. В умовах, коли коаліційні торги спричинили девальвацію авторитету політичних сил, а державна політика ризикує бути остаточно позбавленою морально-правового стрижня, влада як ніколи потребує дієвої громадської та неупередженої фахової оцінки.

«Український форум» постійно виступатиме з незалежних позицій стосовно ключових рішень і дій всіх інститутів державної влади, поєднуватиме ініціативи і думки провідних вчених, громадських діячів, політиків у громадський порядок денний. Суспільство має нарешті стати активним суб'єктом у визначенні долі держави. Іншого способу рухатися вперед для України наразі не існує!

**Засновники «Українського форуму»** Анатолій ЗЛЕНКО, Геннадій КНИШОВ, Георгій КРЮЧКОВ, Андрій КУРКОВ, Віктор МУСІЯКА, Володимир СЕМИНОЖЕНКО, Валентин СИМОНЕНКО, Михайло СИРОТА, Сергій ТАРУТА, Петро ТОЛОЧКО, Олександр ЧАЛИЙ

*5 серпня 2006 року*

## **ВИЙТИ З ГЛУХОГО КУТУ СУПЕРНИЦТВА У ВЛАДІ МОЖНА ТІЛЬКИ ПРАВОВИМ ШЛЯХОМ**

"Український форум" поділяє тривогу суспільства щодо небезпечного розвитку політичної ситуації в державі. Протягом тривалого часу громадяни змушені спостерігати війну за повноваження на вищих щаблях влади, чиновницьке свавілля на місцях при вирішенні життєво важливих для населення питань, лобістське викривлення законодавчої діяльності Верховної Ради України. Замість злагодженої роботи усіх інститутів влади в ім'я держави і людини в Україні триває безглузда конкуренція персональних амбіцій і вузькопартійних цілей. Ціною цього є руйнація засад представницької демократії і соціальної держави.

Патологічні процеси у внутрішньополітичному житті України вже отримали небажаний резонанс у світовому співтоваристві. Скандальна ситуація навколо Міністерства закордонних справ України, що є нонсенсом у міжнародній практиці і абсолютно неприпустимою для цивілізованої країни, невизначеність із законами "Про Кабінет Міністрів України", "Про Раду національної безпеки і оборони України", постійне порушення найвищими посадовцями норм Конституції і чинного законодавства спричинилися до того, що нашу державу сприймають як осередок правового нігілізму і нестабільності в центрі Європи. Це ставить під сумнів реалізацію європейської перспективи України.

Коріння нинішньої політичної хвороби ми вбачаємо у неподоланій традиції нехтувати законом - з одного боку, недосконалості конституційно-політичної системи - з іншого. Незавершеність переходу до парламентсько-президентської республіки, гальмування реформи місцевого самоврядування, передчасний перехід до виборів рад усіх рівнів на суто партійній основі створили підґрунтя для розвитку небезпечних явищ у державному житті.

Вийти з глухого куту суперництва у владі і стагнації держави можна правовим, і тільки правовим шляхом. На часі - завершення конституційної реформи в Україні! Але це неможливо зробити тільки силами замкненого на себе владного середовища.

Відповідно до широко підтриманої суспільством ініціативи, "Український форум" скликає Громадську конституційну асамблею з метою акумулювання експертного ресурсу суспільства задля підготовки конкретних пропозицій із вдосконалення положень Конституції і законів України, зокрема стосовно регулювання діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, судової системи, виборчого законодавства.

Ми звертаємося до представників громадськості, експертного і наукового співтовариства, політикуму, судового корпусу, засобів масової інформації з запрошенням взяти участь у роботі Громадської конституційної асамблеї.

Електронна адреса Оргкомітету Асамблеї: [uf@org.ua](mailto:uf@org.ua).

Впевнені: тільки безпосередня повноцінна участь громадськості у вдосконаленні конституційних засад державного розвитку є запорукою успішного поступу України в напрямку ефективної європейської демократії.

**25 січня 2007 року**

## **СПОСОБНА ЛИ ВЛАСТЬ РЕФОРМИРОВАТЬ САМУ СЕБЯ?**

Проблема построения эффективной модели власти в Украине сегодня обострена до предела. Несовершенство изменений в Конституцию сделало объективной реальностью постоянные институциональные конфликты, вплоть до «войны полномочий».

Подобная ситуация несет в себе очевидные угрозы политической и общественной дестабилизации. Вместе с тем, как показывает практика, в узком властном кругу эти проблемы не решаемы. Ведь главные политические игроки по определению не могут быть беспристрастны и объективны, когда речь идет об их полномочиях. И потому единственно результативным форматом может быть широкий общественно-политический диалог при участии гражданских организаций, представителей центральных органов власти и местного самоуправления, профессиональных юристов и экспертов по конституционному праву. В продолжение дискуссии, начатой в ходе Круглого стола «Конституционный процесс в Украине: что дальше?», который прошел 30 октября 2006 года, «Украинский форум» выступает с инициативой создания Гражданской Конституционной Ассамблеи и проводит в феврале обсуждение проблем реформирования Конституции и оптимального формата государственного устройства.

Уверены: в сложившейся ситуации рефери в спорах между ветвями власти должно быть гражданское общество.

*7 лютого 2007 року*

## «УКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ» ПРОПОНУЄ КОМПРОМІС ПО ВИХОДУ З КРИЗИ

Минув рік після парламентських виборів. Однак в державі, по суті, продовжується виборча кампанія. Політична ситуація, що склалася сьогодні в Україні, серйозно загрожує суспільній стабільності, безпеці і перспективам розвитку нашої держави.

Протистояння між інститутами влади, нехтування Конституцією і законами України практично паралізували всю систему державного управління. Сьогодні це протистояння вже перекинулося на вулиці, що неприпустимо і невинувато. Бо вулиця не може вирішувати гострі проблеми, що накопичилися в державі. Та й хто візьме на себе відповідальність за не передбачувані наслідки вуличного протистояння?

З боку політичних сил аморально втягувати громадян у власні конфлікти. Вони зобов'язані знайти правовий вихід із ситуації. Поки державне життя зводиться до розподілу повноважень, боротьби за владу і сфери економічного впливу, держава втрачає час для здійснення необхідних реформ. Відставання України від лідерів світової економіки поглиблюється.

На цьому тлі зростає масовий негативізм і недовіра по відношенню до політики і державної влади як такої.

Ми виходимо з того, що:

всі політичні проблеми в державі мають вирішуватися виключно в правовому полі;

без завершення конституційної реформи дострокові вибори не вирішать основної проблеми – зневажливого ставлення суб'єктів влади до закріплених на сьогодні конституційних повноважень Президента, Парламенту, Кабінету Міністрів та до самої ідеї парламентсько-президентської форми правління. В умовах відсутності будь-яких рішень Конституційного Суду, вибори тільки спровокують нову хвилю дестабілізації і правового хаосу;

без корегування виборчої моделі, принаймні у частині відкритості партійних списків, результати будь-яких виборів постійно відтворюватимуть конфліктне політичне середовище;

переговорний потенціал у взаєминах лідерів держави, політичних сил і інститутів влади ще не вичерпаний. І влада, і опозиція не мають ні морального, ні політичного права перекидати свою відповідальність за вирішення найгостріших політичних проблем на плечі суспільства.

Закликаємо учасників політичного процесу припинити «бойові дії» між опонентами, адже оскільки вони перетворюються на війну проти власного народу, майбутнього України. Необхідно виробити **алгоритм компромісу**, основними складовими якого мають стати:

1. Усвідомлення всіма сторонами політичного протистояння спільної відповідальності за розвиток ситуації в Україні і зобов'язання чітко дотримуватися норм чинної Конституції і законів;

2. Мораторій на політичне маніпулювання питаннями і проблемами, що розколюють українську націю (мовні, релігійні питання, членство в НАТО, інших міжнародних союзах і організаціях);

3. Проведення трьохсторонніх консультацій між Президентом України, Головою Верховної Ради України та Прем'єр-міністром України для прийняття консолідованих рішень щодо основ Стратегії національного розвитку.

Впевнені: тільки шляхом розумного компромісу і взаємних поступок між політичними силами та інститутами влади можна забезпечити цілісність та поступальність державного курсу України, гарантування конституційних прав і свобод українських громадян, консолідувати націю.

Звертаємось до української громади із закликом не допустити втягування наших людей у масове протистояння, яке певні політичні сили намагаються використати у



своїх вузько партійних цілях. Своє слово стосовно оптимального вирішення гострої ситуації, що склалася, має сказати українська інтелігенція.

**30 березня 2007 року**

## **КОЖНИЙ НЕОБЕРЕЖНИЙ КРОК МОЖЕ СТАТИ СИГНАЛОМ ДО СИЛОВОГО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ**

Сьогодні Україна стоїть на порозі найбільш небезпечного політичного протистояння за всі часи її існування як незалежної держави. Конфлікт між гілками влади остаточно вийшов з правових берегів, що несе реальні загрози громадській стабільності та спокою у країні. Кожний необережний крок керівників держави може стати сигналом до силового вирішення політико-конституційної кризи.

Виходячи із нашої заяви, яку було оприлюднено 30 березня 2007 року, члени Ради «Українського форуму» ще раз стверджують:

- без впровадження змін до виборчого законодавства та завершення конституційної реформи дострокові вибори лише посилять суспільну нестабільність і політичний хаос. Ідея правової держави може втратити у суспільстві останні крихти довіри;
- всі політичні проблеми в державі мають вирішуватися виключно у правовому полі;
- використання громадян у владних суперечках є неприпустимим та аморальним!

Нездатність політиків професійно виконувати власні обов'язки та діяти відповідно до своїх конституційних повноважень не повинна слугувати приводом для вуличних зіткнень. Указ Президента викликає багато питань щодо його легітимності. Проте остаточно правову оцінку рішення про розпуск Верховної Ради має винести лише Конституційний Суд!

У ситуації, що склалася, «Український форум» закликає Президента, Прем'єр-міністра та Голову Верховної Ради до негайного відновлення політичного діалогу і пропонує усім сторонам конфлікту нейтральний і рівновіддалений від центрів влади майданчик для спільного пошуку правових виходів із кризи – Громадську Конституційну Асамблею. За ініціативою громадськості Асамблея вже стала загальнонаціональним круглим столом для обговорення найгостріших проблем конституційного процесу в Україні.

Впевнені: тільки шляхом розумного діалогу і компромісів між політичними силами та інститутами влади можна забезпечити цілісність та поступальність державного курсу України, гарантувати конституційні права і свободи українських громадян, консолідувати націю.

**Від імені «Українського форуму»** Книшов Г.В., Крючков Г.К., Курков А.Ю., Мусіяка В.Л., Олійник Б.І., Семиноженко В.П., Симоненко В.К., Сирота М.Д., Толочко П.П.

**3 квітня 2007 року**

### **ЗАЯВА З ПРИВОДУ ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ, ЩО СКЛАЛАСЯ В УКРАЇНІ**

Ми, представники академічної спільноти України, поділяючи спільні громадські і загальнолюдські цінності, віруючі у могутній потенціал нашої держави, будучи рівновіддаленими від інтересів і цілей усіх політичних сил вважаємо своїм обов'язком висловити свою громадську позицію з приводу ситуації, що склалася сьогодні в Україні.

Політичні сили і лідери, що задіяні у протистоянні, дедалі чіткіше демонструють неприйняття змістовних компромісів і прагнення нарощувати оберти конфліктності у взаємодії інститутів державної влади. І Президент, і парламент України, фактично відмовившись визнавати легітимність і правомочність один одного, заводять країну у тупик правового нігілізму. Гірше за усе, що, не спромігшись дійти компромісу, політики не знайшли нічого кращого за «вуличні дискусії» і мобілізацію громадських сил в якості останнього доводу.

Ми закликаємо лідерів держави покласти край цим небезпечним тенденціям і зупинити сповзання України до перспективи громадянського протистояння! Розв'язувати конфлікт, створений руками політиків, мають самі політики.

За столом переговорів, у відкритих дискусіях, через взаємні поступки, демонструючи один одному повагу, політичні лідери мають створювати належні умови для вільного розвитку держави, суспільства, людини. Адже поки політики концентруються на мистецтві нищення ідейних супротивників, поступово знищуються перспективи України як конкурентоспроможної, динамічної, сучасної європейської держави. У випадку реалізації силового сценарію розв'язання політичного протистояння Україна втратить державність як таку. Така перспектива несумісна з громадянським сумлінням і патріотичним чуттям абсолютної більшості українців, нації в цілому.

Ми вимагаємо від політиків прийняти на себе спільну відповідальність за розв'язання політичної кризи у конституційно-правовому полі. Любов до України сильніша за прагнення до влади!

Члени Ради «Українського форуму» - академіки НАН України:

Голова Українського фонду культури Борис Олійник

Голова «Українського форуму» Володимир Семиноженко

Директор Інституту археології НАНУ Петро Толочко

**3 квітня 2007 року**

## **ЗУПИНИТИ ЕСКАЛАЦІЮ НАПРУЖЕНОСТІ**

Рада «Українського форуму» висловлює тривогу у зв'язку із подальшим загостренням політичної ситуації. В той час, коли у завершальну фазу війшов розгляд Конституційним судом України питання про конституційність президентського указу стосовно дострокового припинення повноважень Верховної Ради п'ятого скликання, а представники парламентської коаліції і опозиції розпочали політичні консультації, коли з'явилась можливість узгодження позицій конфліктуючих сторін щодо виходу з триваючої кризи Президентом України В.Ющенком виданий Указ про перенесення раніше призначених ним виборів народних депутатів України на 24 червня 2007 року.

**Ми не знаходимо цьому розумного пояснення.** Зроблено новий небезпечний крок, який ще більше дестабілізує політичну обстановку, і, судячи з подій у суспільстві, може мати трагічні наслідки.

Не можна далі не зважати на те, що настрої втоми, зневіри сягають в суспільстві критичної межі. Все голосніше лунають вимоги припинити безглузде протистояння, безпринципну боротьбу за владу, зайнятися нарешті по-справжньому невідкладними справами – проведенням структурних і соціальних реформ, створенням реальних передумов для поліпшення життя наших людей, гарантувати на ділі конституційні права і свободи громадян.

Необхідними передумовами для цього, за нашим переконанням, є відмова від шантажу, ультиматумів, погроз і усвідомлення представниками усіх гілок влади своєї беззаперечної відповідальності за долю Вітчизни, нашого народу.

Політичний конфлікт вже завдав серйозної шкоди міжнародному авторитету України. Він викликає занепокоєння світової, насамперед, європейської громадськості. Це переконливо викладено у прийнятій Парламентською Асамблеєю Ради Європи розгорнутій Резолюції.

У світі склалася однастайна думка – ситуацію в Україні мають врегулювати лише представники української влади і лише діючи в правовому конституційному полі.

Починаючи з 7 березня 2007 року у своїх заявах Рада «Українського форуму» пропонувала шляхи розв'язання політичної кризи. Обґрунтованість цих пропозицій підтверджено розвитком останніх подій.

### **Ми наполягаємо на необхідності:**

- негайного скасування правових актів усіх суб'єктів влади, які спровокували і поглиблюють конфлікт;
- прискорення розробки і розгляду Верховною Радою України узгоджених пропозицій стосовно завершення конституційної реформи, включаючи реформування системи влади на регіональному рівні, місцевого самоврядування, судову реформу, внесення змін до виборчого законодавства, які б гарантували проведення вільних дійсно справедливих виборів;
- забезпечення неухильного дотримання і виконання усіма державними органами, їх посадовими особами вимог Конституції України.

Ми не проти «очищення», про яке говорить Президент В. Ющенко, але погоджуємось з вимогами переважної більшості громадян, які вважають, що через втрату довіри з боку народу таке очищення шляхом виборів мають пройти і парламент, і Президент, і місцеві представницькі органи. І зробити це потрібно по завершенню конституційної реформи, після внесення необхідних змін до Конституції України і виборчого законодавства.

***Звертаємось до Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, лідерів парламентської коаліції і опозиції із закликом відкинути особисті амбіції, якнайшвидше досягти порозуміння, внести спокій у наше розбурхане суспільство. Цього чекають і цього вимагають наші співвітчизники.***

**27 квітня 2007 року**

## **ЗВЕРНЕННЯ РАДИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ І «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ» ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА, БІЗНЕСУ ТА ПОЛІТИКУМУ УКРАЇНИ**

Сьогоднішня політична криза в Україні спровокована незавершеністю конституційної реформи, правовим нігілізмом, конкуренцією за сфери економічного впливу і — головне! — відсутністю стратегічного бачення розвитку держави.

Через електоральну, культурну, цивілізаційну неоднорідність українського суспільства країна балансує на межі розколу, і ці тенденції посилюються. Політична еліта не спромоглася ані досягти єдності щодо перспектив державного будівництва, ані запропонувати суспільству цілісну амбітну модель розвитку держави у сучасному світі.

Як наслідок, Україна стрімко втрачає свої позиції в глобальній економічній конкуренції. Сьогодні ми відстаємо не тільки від розвинених країн, а й від своїх найближчих сусідів. В основу економічного зростання, замість інновацій, енергозбереження та сучасних знань, покладено вичерпні ресурси та екстенсивні чинники.

Глибока демографічна криза, занепад національної освіти і науки, зростання дефіциту кваліфікованих кадрів на ринку праці, вплив мізків набувають хронічного характеру і консервують структурну відсталість економіки України.

Навіть найвищих показників економічного зростання на ресурсній основі недостатньо для здійснення прориву у коло високорозвинених благополучних держав. Наша країна, розташована у географічному центрі Європи, ризикує надовго залишитися на її економічному й гуманітарному узбіччі.

У цій кризовій ситуації, що висвітлила застарілі політичні хвороби, чи має Україна шанс на прорив? Безумовно! В екстремальних ситуаціях, перед загрозливими викликами у народі з'являється друге дихання, здатність мобілізуватися та проявити весь потенціал своєї мудрості й сили. Ми впевнені: сьогодні Україна отримала шанс вийти на якісно новий рівень державної політики, економічного розвитку, громадянської активності, відповідальності бізнесу.

Саме громадяни України, не чекаючи результатів виборів, які навряд чи приведуть до влади кардинально нове покоління управлінської і політичної еліти, мусять визначити стратегічні пріоритети й цілі розвитку держави та нації, об'єднатися навколо сучасної національної ідеї, спрямованої у майбутнє.

Рада конкурентоспроможності України та Український Форум пропонують суспільству підтримати таку ідею. Це — ідея конкурентоспроможності України у глобальній економіці знань.

Здійснення економічного прориву на засадах мобілізації найцінніших ресурсів нації, а саме — її інтелекту та знань, модернізації суспільних, політичних, економічних відносин є прийнятним і зрозумілим для кожного громадянина України, незалежно від місця проживання, сфери діяльності та політичних уподобань. Ми всі зацікавлені у зростанні національної економіки, досягненні високих життєвих стандартів, якісній і доступній освіті, продуктивній науці, сучасній системі охорони здоров'я, широких перспективах самореалізації.

Конкурентоспроможність країни має стати основою довгострокової економічної стратегії та політичної практики. Ми закликаємо лідерів держави, політиків, представників бізнесу, громадськості, науки і освіти взяти участь у Форумі національного згуртування і підписати Пакт про конкурентоспроможність, визначивши основним стратегічним пріоритетом розвитку держави нарощення національних конкурентних переваг у світовій економіці. Відповідний пункт має бути внесений до Універсалу національної єдності.

Ми, українці, маємо продемонструвати собі і світові здатність дивитися у майбутнє, бути відповідальними за долю держави і прийдешніх поколінь!

**Ю.Полунсєв**, голова Ради конкурентоспроможності України; **В.Семиноженко**, голова Українського форуму, академік Національної академії наук України; **В.Мостовий**, засновник РКУ, головний редактор тижневика «Дзеркало тижня»; **В.Брюховецький**, засновник РКУ, президент Національного університету «Києво-Могилянська академія»; **І.Дзюба**, засновник РКУ, академік Національної академії наук України; **Ю.Глеба**, академік Національної академії наук України, головний виконавчий директор і співзасновник Icon Genetics AG; **О.Тодійчук**, координатор з питань реалізації Меморандуму Україна—ЄС у сфері енергетики в рамках програми INOGATE; **Е.Лібанова**, член-кореспондент Національної академії наук України, заступник директора Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України; **В.Геєць**, академік Національної академії наук України, директор Інституту економіки та прогнозування НАН України; **С.Міщенко**, голова ТОВ «Ілта»; **С.Оксанич**, президент ВАТ «КІНТО»; **Я.Микитин**, голова правління ВАТ «Каховський завод електрозварювального устаткування»; **В.Панков**, голова спостережної ради ЗАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»; **А.Колодюк**, президент Всеукраїнського фонду «Інформаційне суспільство України»; **Я.Яцків**, академік Національної академії наук України, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України; **В.Якубовський**, керуючий Чорноморським регіоном Міжнародного технічного товариства БЮРО ВЕРІТАС по Україні, Білорусі, Молдові, Грузії, Вірменії, президент і співзасновник Українського товариства якості; С.Лобойко, керуючий директор венчурної компанії «ТЕХІНВЕСТ»

*21 травня 2007 року*

## ПОКЛАСТИ КРАЙ ПРОТИСТОЯННЮ

Принципова домовленість керівників держави стосовно проведення 30 вересня ц.р. позачергових парламентських виборів була сприйнята у суспільстві як реальний і необхідний шлях відвернення подальшого загострення політичної кризи. Однак обраний метод врегулювання ситуації – лише через припинення повноважень більше ніж 150 народними депутатами – сприйнятий неоднозначно.

По-перше, є ознаки того, що припинення депутатських повноважень відбувається не без тиску лідерів депутатських фракцій, з чим згодні не всі члени цих фракцій і що є неприпустимим для демократичної і правової держави. До того ж, в цьому процесі відсутня чітко визначена процедура.

По-друге, не можна погодитись і з тезою про те, що парламент, обраний у 2006 році, має припинити виконання своїх повноважень, тобто законодавчу діяльність. Така постановка питання несумісна з одним з основних принципів парламентаризму – безперервністю народного представництва.

Не виключено, що початок законотворчої діяльності новообраної Верховної Ради України може затягнутись на значний час у зв'язку з обранням керівництва парламенту, формуванням коаліційної більшості і нового уряду. Це ставить під загрозу можливість правового врегулювання багатьох нагальних соціальних, економічних та інших проблем, і передусім, прийняття Державного бюджету на 2008 рік (його проект Уряд має подати на розгляд Верховної Ради до 15 вересня). У політико-правовому плані це означає, що Україна залишиться без законодавчого органу, чим створюються умови узурпації влади в державі.

При всій складності ситуації проведення парламентських виборів 30 вересня ц.р. визнається практично всіма політичними силами як можливість покінчити з гострою фазою кризи, що неприпустимо затяглася і вкрай негативно позначилася на авторитеті України в світі.

Для якнайшвидшого введення політичного процесу у конституційне, правове поле вважаємо за необхідне негайно провести зустріч найвищих керівників держави, лідерів політичних сил, представлених у Верховній Раді, і домовитись про таке:

1. Завершити процедуру припинення повноважень, обумовлену в ст. 82 Конституції України кількістю народних депутатів прийняттям відповідних рішень ЦВК і парламентом.

2. Не проводити після цього протягом 30 днів пленарних засідань Верховної Ради і тим самим створити незаперечні конституційні підстави для призначення позачергових парламентських виборів.

3. Виходити з того, що до обрання нового складу Верховної Ради і набуття нею повноважень нинішній склад парламенту зберігає свої повноваження, як це передбачене частиною першою статті 90 Конституції України. При цьому Верховна Рада утримуватиметься від розгляду питань, з яких є суттєві розбіжності у суспільстві.

4. Учасники домовленостей зобов'язуються визнати результати виборів 30 вересня ц.р. і не ставити питання про їх перегляд.

Впевнені: такі рішення будуть схвально сприйняті нашими громадянами. Суспільство втомилося і вимагає конкретних кроків суб'єктів влади, які поклали б, нарешті, край протистоянню і сприяли спокійній, конструктивній роботі усіх гілок влади на благо нашої держави.

**12 червня 2007 року**



## **РІК «УКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ»: ПІДСУМКИ**

«Український форум» за порівняно короткий час – менше ніж за рік вагомо заявив про себе і зайняв чільне місце серед інститутів громадянського суспільства. Пояснюється це, зокрема, такими обставинами.

По-перше, «Український форум» об'єднав авторитетних, знаних в Україні та за її межами, представників української інтелігенції – вчених, діячів мистецтва, політиків, державних діячів, професіоналів високого ґатунку у різних сферах життя держави. Спільними рисами для них є щирість, толерантність, високе почуття відповідальності, повага до думки і позиції своїх колег.

По-друге, об'єднання з перших кроків зосередило увагу на гострих проблемах суспільного і державного життя, з яких вкрай важливо акумулювати думку співвітчизників, здійснити високофахову експертизу, виробити рекомендації. Це насамперед проблеми геополітичного вибору України, пов'язані із подальшим вдосконаленням української Конституції, структури влади, проблеми судової реформи і реформи безпекового сектору та інші. Вони виносились на обговорення Круглих столів (у тому числі міжнародних), відкритих засідань Ради «Українського форуму». Їх робота транслювалася по телебаченню, висвітлювалась у друкованих органах.

По-третє, обговорення згаданих проблем завершувалось, як правило, прийняттям узгоджених підсумкових документів, в яких містилися підготовлені на високому фаховому рівні конкретні пропозиції, що направлялися Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, Раді національної безпеки і оборони України, іншим державним органам.

«Український форум» прагне активно втручатися у політичні процеси, що відбуваються в країні, чітко дотримуючись принципової позиції: як би не розгорталась подія, які пристрасті не вирували б у суспільстві, як би не загострювалась ситуація, усі державні органи, посадові особи і насамперед найвищі керівники держави мають діяти виключно у правовому, конституційному полі, робити все, аби згуртувати наше суспільство, не допустити його розколу, утверджувати в державі конституційний принцип верховенства права, повагу до закону, забезпечувати неухильне додержання конституційних прав і свобод громадян.

Впевнений: саме на такому шляху і далі зростатиме авторитет «Українського форуму», його вплив на консолідацію суспільства, на розв'язання актуальних економічних, соціальних та інших проблем, що постають перед Україною.

**Георгій Крючков**, виконавчий секретар «Українського форуму»,  
народний депутат України,  
голова Комітету Верховної Ради України III-IV скликань  
з питань національної безпеки і оборони

Україна в своєму розвитку обрала метою стати дійсно демократичною, соціальною правовою державою. Як свідчить досвід багатьох держав світу-цей шлях далеко не простий. А для нашого суспільства він має свої особливості. Менталітет більшості громадян формувалася в умовах командно-адміністративної системи, де панував чинник доцільності, а участь громадян у визначенні напрямків розвитку держави обмежувалася їх безальтернативними виборами представників владних структур.

Для сьогодення особливе значення має формування громадянського суспільства, в умовах якого має постійно відбуватися діалог влади з громадянами, згуртуванням суспільства навколо вирішення найважливіших питань державного розвитку.

Приклад річної діяльності громадсько-політичного об'єднання «Український форум» свідчить про можливість ефективного впливу широкого громадського загалу на формування ідей державного розвитку, пошуку варіантів розв'язання ключових

проблем суспільного значення, злагоди в суспільстві. Обговорення гострих проблем сьогодення, таких як стан конституційної реформи, вдосконалення судової системи, підвищення ефективності роботи владних структур, подолання протистояння між органами державної влади та інших, яке відбулося за ініціативою «Українського форуму» в умовах гласності з використанням засобів масової інформації, знайшли позитивний відгук як серед політичної еліти держави, так і серед широкої громадськості.

Знаковими показниками позитивного сприйняття діяльності «Українського Форуму», його авторитету серед громадських об'єднань є постійне зростання кількості його членів, активна співпраця з засобами масової інформації,

Проголошений принцип роботи об'єднання: «Створення стратегії національного розвитку є можливим лише за участі самої нації» – активно впроваджується в життя. Хочеться побажати «Українському Форуму» і на майбутнє плідних результатів в цьому напрямку.

**Віталій Бойко**, член ради «Українського форуму»,  
Голова Верховного Суду України (1995-2002 рр.),  
Віце-президент Асоціації суддів України В.Ф.Бойко

„Український форум" став чи не найпершою в Україні громадсько-політичною організацією, яка на найвищому фаховому рівні започаткувала широке обговорення найбільш гострих і важливих для українського суспільства проблем.

Для мене особливо важливою є ініціатива „Українського форуму" щодо створення Громадської Конституційної Асамблеї. Адже нині саме змінені Конституція, незавершена конституційна реформа, стали основним чинником розвитку затяжної політичної кризи. Радикальні заяви щодо необхідності прийняття нової редакції Основного закону шляхом проведення референдуму лише розпалюють вогонь політичних протистоянь. Силкові методи завершення конституційної реформи неприпустимі. Тому особливо важливою є робота Громадської Конституційної Асамблеї, яка дозволяє задіяти в проведенні конституційної реформи широке коло фахівців та й просто небайдужих до долі держави громадян, що дасть можливість більш повно врахувати основні суспільні інтереси.

На майбутній рік хочу побажати „Українському форуму" завершити роботу по формуванню науково обґрунтованої, суспільно необхідної Стратегії розвитку України на короткотермінову та довготермінову перспективу. Адже без цього українська держава навряд чи зможе ефективно розвиватись, а органи державної влади та високопосадовці із-за постійних політичних протистоянь практично не здатні виконати таку роботу.

**Михайло Сирота**, член ради «Українського форуму»,  
народний депутат України II-III скликань,  
керівник Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з доопрацювання та прийняття проекту Конституції України (1995-1996 рр.)

Недовга ще історія громадсько-політичного об'єднання «Український форум» уже лишила слід у державно-політичному житті України. Насамперед проведенням цілого ряду круглих столів, присвячених розв'язанню політичної кризи, а також визначенню місця України у сучасному глобалізованому світі. Крім високоавторитетних членів самого форуму, до дискусій неодмінно залучалися колишні президенти України Л.М.Кравчук і Л.Д.Кучма, екс-президент Польщі Квасневський, провідні політологи Росії і Європи.

Надзвичайно резонансною подією став круглий стіл, присвячений проблемам політичної єдності України. Йому передувала кропітка підготовча робота. Ініціативна група Форуму на чолі з його головою В.П.Семиноженком провела переговори з Президентом України В.А.Ющенком, прем'єр-міністром В.Ф.Януковичем і головою Верховної Ради О.О.Морозом. Основним змістом цих зустрічей, як, зрештою, і самого

Круглого столу, було знаходження прийняттого для усіх сторін виходу з того тупику, в якому вони опинилися. В роботі столу взяли участь В.Ф.Янукович і О.О.Мороз, які чітко і недвозначно заявили, що вони неухильно дотримуватимуться у своїх діях Конституції і законів України і сприймуть усі конструктивні пропозиції щодо подолання кризи. На жаль, з невідомих причин, не взяв участі в засіданні В.А.Ющенко, хоч «Український форум» отримав його попередню згоду, а також запевнення в тому, що діятиме в межах конституційних повноважень.

Думається, є всі підстави стверджувати, що до подолання напруження в країні і знаходження трьома лідерами України порозуміння щодо проведення дострокових виборів Верховної Ради восени 2007 р., доклав зусиль і «Український форум». З огляду на його склад, він виконує не лише важливу посередницьку політичну функцію, але й набуває значення морального авторитету в державі. Це зокрема засвідчують звернення засобів масової інформації до членів Форуму дати оціночні коментарі до тих чи інших політичних подій в Україні, а також трансляції роботи круглих столів провідними телеканалами України.

Особливістю «Українського форуму» є й те, що крім важливої посередницької ролі, він розробляє власні пропозиції в галузях конституційної реформи, судової системи, виборчого законодавства, і в інших сферах державно-політичного розвитку України. І в цьому плані є не лише звичайною громадською організацією, але й серйозною науково-аналітичною структурою академічного зразка, укомплектованою відповідними кваліфікованими експертними кадрами.

Під час роботи круглого столу, у роботі якого брали участь Л.М.Кравчук, В.Ф.Янукович, О.О.Мороз, провідні юристи України, один із членів «Українського форуму» сказав, що наше громадсько-політичне об'єднання відбулося. Воно справді відбулося, і має гарні перспективи подальшого свого розвитку. Що стосується його впливу на перебіг політичних подій, то він буде тим відчутнішим, чим демократичнішими будуть процеси в Україні. Але саме це і є одним з головних завдань форуму на майбутнє.

**Петро Толочко**, член ради «Українського форуму»  
Директор Інституту археології НАНУ

«Українському форуму» – всього рік. Але за цей короткий період він яскраво і гучно заявив про себе. Важко знайти інші приклади, коли в заходах громадської організації регулярно беруть участь керівники вищих державних інституцій країни, коли до позиції Форуму прислухаються і громадськість, і представники влади.

«Український форум» – блискуче зібрання авторитетних представників національної еліти, якому можуть позаздрити не лише громадські організації, а й більшість політичних партій країни. Проте на відміну від різноманітних політичних сил, Форум уособлює не тенденції конфлікту та ідеологічного розколу, а намагання об'єднати країну, формулювати і просувати сучасну стратегію суспільного розвитку.

Для сучасного суспільно-політичного життя України Форум став унікальним явищем, оскільки в його лавах ефективно співпрацюють радники Президента і Прем'єр-міністра, впливові представники різних політичних команд. Це саме те, чого не вистачає нашому політикуму, який безглуздо тупцює у трясовині політичної кризи.

За рівнем представництва, змістом і формами діяльності «Український форум» можна порівнювати і з Римським клубом, і з елітарними об'єднаннями політичної і інтелектуальної еліти, які існують в міжнародному середовищі і в багатьох країнах світу. Вже сьогодні Форум хоча і неформально, але реально виконує функції громадської представницької палати. Вплив організації є масштабним і різноманітним – від участі в конституційному процесі (через заходи Громадської Конституційної Асамблеї) і розробки пропозиції щодо стратегії національної безпеки і реформування Служби безпеки України до організації святкування ювілею Івана Франка.

«Український форум» стає однією з рушійних сил суспільно-політичного розвитку країни. І це лише початок. Великому кораблю – велике плавання!

**Володимир Фесенко**, експерт „Українського форуму”,  
директор Центру прикладних політичних досліджень «Пента»

На мою думку, громадсько-політичне об'єднання «Український форум» - це хороша ініціатива, адже вона спрямована на пошуки шляхів консолідації і стрімкого розвитку українського суспільства. Форум постійно веде діалог з широкими верствами населення, організовує дискусії з найважливіших проблем розвитку України.

Використовуючи ініціативи та вже набутий досвід, надалі Форуму бажано налагодити контакти і активніше залучати до своєї діяльності фахівців, науковців, управлінців з усіх областей України, діяти більш широко і результативно в організації суспільного діалогу, який спонукатиме органів влади і політичні сили до висновків і врахування громадської думки. Своєю діяльністю Форум довів, що таке масштабне завдання йому під силу.

**Валерій Геєць**, член ради «Українського форуму»,  
директор Інституту економіки і прогнозування НАНУ

«Український форум» від першокроків спрямовує свою діяльність не лише на похиле умиротворення опонентів, а на злагоду в суспільстві, шануючи навіть полярні точки зору.

До безсумнівних позитивів Інституції віднесемо й той факт, що ще у зав'язі нинішнього конфлікту «Український форум» чинив усе можливе, аби закликати сторони сісти за круглий стіл порозуміння. На жаль не всі очільники відгукнулись на наш поклик. Однак Форум усе ж зумів зібрати до гурту наповажніших суспільно-політичних авторитетів саме в зеніті протистоянь. І, поза ложною скромністю, скажемо, що напруга на день нинішній таки спалаю, і в цьому – присутня заслуга й «Українського форуму».

Я взяв лише один, «мироносний», аспект. А тим часом в активі Форуму – це чимало добродійних акцій.

**Борис Олійник**, член ради «Українського форуму»,  
Голова Українського фонду культури

Перший рік становлення «Українського форуму» – безумовно, унікальної громадської інституції – припав на період серйозної політичної кризи в Україні, яка загострила необхідність проведення низки важливих внутрішніх реформ, вдосконалення цілих пластів наробленого досі українського законодавства. І «Український форум» не міг залишитися осторонь цих проблем, постійно акцентуючи суспільну увагу на питаннях конституційної, судової та інших реформ. Однак й зовнішньополітичним аспектам державного розвитку Форум надавав важливого значення, провівши кілька важливих і резонансних заходів. Адже ми впевнені, що проблеми розробки і реалізації зовнішньої політики України потребують не менш прискіпливої уваги і активної участі громадськості, ніж внутрішні політичні справи.

Гадаю, на майбутнє, і в першу чергу в контексті наступних виборів, Форум має присвятити цій тематиці належну увагу, оскільки перспективи України як незалежної держави не віддільні від факторів, що визначають динамічні зміни у глобальному світі. Від чітких зовнішньополітичних орієнтирів на пряму залежать й ті пріоритети, на яких базуватиметься вирішення конкретних завдань політичного і соціально-економічного розвитку України. Не менш важливим є розгляд питань, пов'язаних зі стратегічним визначенням зовнішньополітичного курсу держави, націленого на надання Україні гідного місця у міжнародних відносинах.

Найближчим завданням Форуму має бути проведення глибокого громадського аналізу європейського вектору України саме у частині його практичного наповнення,

виходячи з поточних завдань нав'язування безпосередніх багатопланових зв'язків з Європейською спільнотою.

**Анатолій Зленко**, заступник голови «Українського форуму»,  
Міністр закордонних справ України (1990-1994, 2000-2003 рр.)

«Український форум» має помітні здобутки в активізації суспільної уваги до проблем збереження конституційного ладу, завершення конституційної реформи, удосконалення засад судової влади.

В умовах гострої державно-політичної кризи «Український форум» провів низку круглих столів за участі відомих політиків, визнаних фахівців права, пропонуючи правові і політичні рецепти виходу суб'єктів влади в правове поле держави.

Найближчим часом Конституційна асамблея, створена «Українським форумом», здійснить низку публічних засідань з обговорення президентської ініціативи щодо необхідності прийняття нової редакції Основного закону, а також ініціатив основних політичних суб'єктів. Буде, також, представлено проект змін до Конституції України, підготовлений «Українським форумом». Наша громадська організація буде активно залучати до обговорення начальних проблем державно-політичного устрою широкі кола громадян і їх об'єднання. В період виборчої кампанії ми максимально широко інформуватимемо громадян про особливості їх правового статусу як виборців. «Український форум» нарощуватиме свою активність в сфері правового просвітництва і правової аналітики.

**Віктор Мусяка**, член ради «Українського форуму»  
віце-спікер Верховної Ради України III скликання

У доробку «Українського форуму» - вже багато масштабних заходів. Завдяки відкритості та експертній глибині дискусій, які проходили під егідою Форуму, чимало важливих проблем державного життя отримали новий поштовх до розв'язання та новий імпульс до пошуків шляхів розвитку.

«Український форум», незважаючи на досить активну участь у політиці, передусім є громадським об'єднанням. І його діяльність спрямована на всебічну реалізацію суспільних інтересів силами самого суспільства. У цьому – головна мета «Українського форуму». І за цей рік Форум доклав усіх зусиль для того, щоб ця мета стала реальністю.

Громадсько-політичне об'єднання «Український форум» виявилось першим та одним з небагатьох, хто доклав реальних зусиль налаштувати конструктивний діалог між конфліктуючими сторонами гілок влади та інститутами громадянського суспільства України під час політичної кризи в державі. Форум ще раз довів, що є чи не найефективнішим майданчиком, на якому можливо надати справді суспільно значущого звучання думкам і позиціям широких верств українського суспільства, перетворивши їх на дієвий важіль впливу на хід політичного процесу в Україні.

**Микола Янковський**, член Ради «Українського форуму»  
Голова правління ВАТ «Концерн «Стирол»

За рік існування «Український форум» встиг стати своєрідним центром тяжіння для багатьох політиків і громадських діячів. Активна робота Форуму з організації значущих для суспільства дискусій, залучення до співпраці провідних експертів, фахівців, науковців, підготовка ґрунтовних доповідей з актуальних проблем сьогодення - все це виявилось потрібним суспільству і корисним для держави.

Особливе місце в річній історії «Українського форуму», безумовно, посідає та наполеглива і послідовна робота, яку було проведено для врегулювання політичної кризи в Україні. Зібрати за одним столом, у розпач конфліктів, представників різних

політичних сил виявилось досить складно, але необхідно. «Український форум» чимало зробив для того, щоб політична колізія зрештою була вирішена.

Впевнений, у майбутньому на Форум чекає чимало масштабних завдань, які вирішуватимуться з максимально широкою участю громадськості.

**В'ячеслав Богуслав**, член Ради «Українського форуму»  
Президент відкритого акціонерного товариства «Мотор-Січ»

«Український форум» лише за рік встиг стати помітним явищем в українському житті. Частково це можна пояснити тим, що Форум завжди концентрував увагу і зусилля у спробах винайти рішення саме тих проблем, які мають надзвичайне значення для держави і суспільства – конституційна і судова реформи, реформування безпекового сектору, зокрема його зовнішньополітичної складової, та багато інших.

Але «Український форум» передусім унікальний своєю інтелектуальною атмосферою: члени цього клубу часто розділяють протилежні погляди, але це не заважає, а, навпаки, допомагає результативним дискусіям. Мені здається, що до «Українського форуму» починають прислуховуватися саме тому, що Форум уважно ставиться до усіх точок зору.

**Володимир Горбулін**, член Ради «Українського форуму»  
Секретар РНБО України (1996-1999 рр.), радник Президента України,  
Директор Інституту проблем національної безпеки

Навіть мене, як людину загалом відсторонену від участі у будь-яких громадських чи політичних об'єднаннях, ідея створення «Українського форуму» зацікавила від самого початку. З витоків до сьогодні, це об'єднання залишається унікальним інтелектуальним центром, осередком інтелігенції, яке, широко залучаючи експертів і фахівців з різних сфер знання і діяльності, демонструє здатність до глибокого неупередженого аналізу найгостріших проблем держави і суспільства, до надання обґрунтованих висновків та рекомендацій щодо шляхів їх розв'язання.

За цей рік я почув чимало схвальних відгуків про діяльність Форуму. Люди відмічають, передусім, притаманні усім заходам «Українського форуму» високий професіоналізм, активну громадську позицію і, що мабуть найважливіше сьогодні, але, на жаль не часто побачиш в політиці, – принциповість, толерантність, доброзичливість і конструктивність у дискусіях. Для мене абсолютно очевидним є те, що «Український форум» став важливим та потрібним для суспільства.

Тож «Українському форуму» в жодному випадку не можна зупинятись, а потрібно ще активніше та наполегливіше продовжувати свою роботу.

**Геннадій Книшов**, член Ради «Українського форуму»  
Директор Національного Інституту серцево-судинної хірургії ім. М. Амосова НАНУ

Українське суспільство та український політикун відчуває сьогодні брак конструктивних ідей. Все багатство політичного життя зведене до стандартного набору гасел та дій. Це, між іншим, пов'язане із тим, що політичні партії, органи влади практично не залучають ані науковців, ані експертне середовище, а та співпраця, що існує зводиться виключно до вирішення технологічних завдань.

Тому одним з найважливіших завдань, яке виконує сьогодні „Український форум”, є підсилення інтелектуальної складової української політики. Він пропонує якісно новий формат дискусії, розрахований як на політиків, так і на експертів.

Потребу в такій дискусії наочно довела політична криза 2007 року. Аналізуючи її, ми можемо прийти до невтішного висновку – в центрі уваги політиків опинилися зовсім не питання майбутнього держави, а виключно питання боротьби за владу та повноваження. За такого підходу Україна поступово скочується до втрати державності, втрачає своє положення на міжнародній арені.

Серед учасників Форуму є люди різних поглядів, але певним чином вони всі є однодумцями, оскільки їх об'єднує мета – прагнення визначити стратегічні шляхи розвитку країни, усвідомити ризики, які містить у собі нинішній перебіг світових подій. Достатньо переглянути перелік дискусійних тем, круглих столів, ознайомитися із складом їх учасників для того, щоб переконатися у серйозності намірів цієї організації.

Можливо, саме в такий спосіб, стимулюючи суспільний, науковий, політичний діалог, „Український форум” зуміє створити передумови для конкуренції ідей.

Переконаний, що цю організацію чекає серйозне майбутнє і коло „Українського форуму” буде лише розширюватися.

**Сергій Гринецький**, член Ради «Українського форуму»,  
депутат Одеської обласної ради

Літо 2006 року можна було назвати найтривожнішим за всю історію незалежної України. Люди, навіть відпочиваючи на морі, постійно прислухались до радіоновин, шукали свіжі газети. Країна завмерла в очікуванні. Політичні опоненти не хотіли розмовляти один з одним і навіть політичні союзники не могли знайти спільної мови. Змучившись від монологів політичних лідерів, українці хотіли почути їх діалог, побачити їх бажання служити державі, а не власним інтересам.

Саме в цей момент й з'явився «Український форум», головним завданням якого стала підготовка політичної площадки для діалогу, пошук об'єднуючих ідей для суспільства й політикуму. За рік «Українському форуму» вдалось дуже багато зробити. Позиція учасників «Українського форуму» зіграли свою роль в гармонізації політичних відносин в країні.

Голос Форуму звучав на радіо й телебаченні. У віртуальному світі українського Інтернету він також став активним, уважним та швидкореагуючим гравцем.

Я надіюсь, що і в майбутньому «Український форум» буде асоціюватись з політичною гармонією, бажанням збалансувати всі політичні інтереси та спрямувати їх на службу українській державі.

**Андрій Курков**, член Ради «Українського форуму»,  
письменник, член Європейської кіноакадемії

Для успішного розвитку нашої держави фінансова основа – це надзвичайно важлива складова. Адже ефективне функціонування економіки, вмиле господарювання, зростання достатку кожного громадянина – це запорука стабільності кожної держави.

Однак, наше суспільство протягом останнього часу пережило з вини політиків цілу низку потрясінь, які звичайно ж, негативно відбилися й на економіці в цілому та матеріальному становищі громадян зокрема. «Український форум» вжив цілу низку заходів для врегулювання політичної кризи, постійно працює у напрямку зміцнення громадянського суспільства, яке б виростало у своїй свідомості та силі настільки, що б не дозволило політикам безвідповідально маніпулювати долею цілої держави та її громадян для досягнення власних цілей, задоволення своїх політичних амбіцій, навчило та вимагало від політиків виконання програм, зобов'язань, у тому числі й фінансово-економічних.

**Ігор Мітюков**, член Ради «Українського форуму»  
Генеральний директор Інституту фінансової політики

В річницю «Українського форуму» я радий засвідчити, що наша організація відбулася, більш того – їй вдалося об'єднати політиків, громадських діячів та експертів з різними, часто протилежними поглядами. Те, що ми змогли дійти змістовного компромісу щодо основних проблем державного порядку денного, дає всі підстави сподіватися, що й вітчизняному політикуму це під силу. Перші кроки у цьому напрямку

вже зроблені. За круглим столом «Форуму» зустрічалися Анатолій Матвієнко і Тарас Чорновіл, Олександр Мороз і Юрій Костенко, Олександр Квасневський і Леонід Кучма.

Протягом року «Український форум» оперативно реагував на найгостріші проблеми суспільно-політичного життя, не раз звертався до центральних органів влади з пропозиціями відносно виходу з тривалого політичного протистояння, працював над вдосконаленням інституційного дизайну України. Ці зусилля не були марними – достатньо лише відмітити, що рекомендації ПАРЄ щодо подолання кризи майже збіглися з планом врегулювання, який запропонував Форум! Важливо, щоб прислухатися до думки власних громадян нарешті почала й українська влада.

**Василь Роговий**, член Ради «Українського форуму»

Міністр економіки України (1998-2001),

Заступник секретаря Ради національної безпеки і оборони України (2006-2007)

«Український форум» - це об'єднання, яке кожному його учаснику дає можливість поєднати державницький, професійний або життєвий досвід з суто громадянською, особистою позицією. На моє переконання, саме у цій площині акумулюються найкращі ідеї, шляхи їх втілення у життя. Але приймаючи рішення про заснування Форуму, ми з колегами не підозрювали, що започатковуємо цілий суспільно-політичний рух в Україні.

За рік «Українському форуму» вдалося здобути репутацію потужного громадянського експертного центру, здатного генерувати не тільки рекомендації, а й цілі алгоритми розв'язання найважливіших проблем держави: від конституційної реформи до бюджетної політики. Критичне мислення, здоровий глузд, практичний досвід та теоретична глибина вигідно відрізняли дискусії, організовані «Українським форумом». Можливо, наші пропозиції подобалися не всім, але вони завжди були доцільними та ефективними.

«Український форум» ставить перед собою масштабні завдання і саме тому домагається значущих результатів. Цього стилю Форум буде дотримуватися й у майбутньому. Суспільно-політичне життя в Україні є достатньо складним та драматичним – робота «Українського форуму» вкрай державі Україна.

**Валентин Симоненко**, заступник Голови «Українського форуму»

Голова Рахункової палати України



## **НАШІ ГОСТІ**

### **Учасники заходів «Українського форуму»**

**Азаров Микола Янович**, Перший віце-прем'єр-міністр України, Міністр фінансів України

**Атаманенко Борис Анатолійович**, член-кореспондент НАН України, перший заступник виконавчого директора УНТЦ

**Балаклицький Іван Ілліч**, голова Державної судової адміністрації України

**Барабаш Юрій Григорович**, завідуючий кафедрою конституційного права Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого

**Барвіцький Віктор Юрійович**, помічник судді КСУ

**Беляєвич Вадим Едуардович**, адвокат ЮФ «Василь Кисіль і партнери»

**Бенч Ольга Григорівна**, заступник Міністра культури і туризму України

**Березенко Олексій Андрійович**, головний редактор Дирекції інформаційних програм НРКУ

**Биструшкін Олександр Павлович**, начальник Головного управління культури та мистецтв КМДА

**Богатирьова Раїса Василівна**, керівник фракції Партії Регіонів у Верховній Раді України V скликання

**Богословська Інна Германівна**, заступник Міністра юстиції України

**Богуцький Юрій Петрович**, Міністр культури і туризму України

**Бокий Іван Сидорович**, керівник фракції Соціалістичної партії України у ВРУ

**Буймістер Валерій Григорович**, народний артист України

**Бурлуцький Андрій**, актор Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка

**Варницький Віктор Станіславович**, шеф-редактор програми «Факти тижня» ICTV

**Варфоломєєва Тетяна Вікторівна**, ректор Академії адвокатури України

**Веселовський Андрій Іванович**, заступник Міністра закордонних справ України

**Винниченко Тарас Юрійович**, директор ДП Завод хімічних реактивів

**Власенко Сергій Володимирович**, адвокат, партнер ЮФ „Магістр і партнери”

**Вознюк Володимир Денисович**, президент Всеукраїнської Незалежної суддівської асоціації

**Войтюк Ірина Анатоліївна**, ректор Академії суддів України

**Волков Олександр Федорович**, суддя Верховного суду України, заступник Голови Ради суддів України

**Вукетич Йозеф-Маркус**, Надзвичайний і Повноважний Посол Австрії в Україні

**Гайдукевич Віталій Віталійович**, телеведучий каналу «НТН»

**Гальченко Сергій Анастасійович**, директор Державного музею Т. Шевченка

**Гарань Олексій Васильович**, директор Центру досліджень національної безпеки, директор Школи політичної аналітики

**Герман Ганна Миколаївна**, народний депутат України V скликання

**Гнатенко Андрій Васильович**, в.о. голови Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України

**Головатий Сергій Петрович**, народний депутат України

**Гордон Дмитро Ілліч**, головний редактор газети «Бульвар Гордона»

**Горкавенко Володимир Васильович**, заступник міського голови м. Слов'янська

**Грищенко Костянтин Іванович**, Міністр закордонних справ України (2003-2005 рр.), радник Прем'єр-міністра України

**Грін Джеймс**, керівник Центру інформації та документації НАТО

**Гуцал Анатолій Феодосійович**, перший заступник директора Національного інституту проблем міжнародної безпеки при РНБОУ

**Данн Айбана М.**, Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні

**Демченко Сергій Федорович**, голова Вищого господарського суду

**Дергачов Олександр Петрович**, провідний науковий співробітник Інституту політичних та етнопонаціональних досліджень НАН України

**Дзюба Іван Михайлович**, академік НАН України

**Діденко Олександр Миколайович**, керівник Секретаріату партії «Трудова Україна»

**Доній Олесь**, керівник Центру досліджень політичних цінностей

**Дорошенко Іван Васильович**, директор Київського державного музичного театру для дітей та юнацтва

**Драч Іван Федорович**, голова ради Товариства "Україна-Світ"; голова президії Конгресу української інтелігенції

**Євдокімов Валерій Олександрович**, президент Спілки юристів України.

**Смець Іван Григорович**, голова ЦВК України (1994-1996 рр.)

**Єрмолаєв Андрій Васильович**, директор центру соціальних досліджень „Софія”

**Єсик Тарас Миколайович**, головний спеціаліст відділу правового забезпечення Державного комітету з державного матеріального резерву України

**Жебровський Борис Михайлович**, Перший заступник Міністра освіти і науки

**Жулинський Микола Григорович**, директор Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, академік НАН України

**Забара Юрій Сергійович**, головний редактор газети „Юридична практика”

**Захаревич Михайло Васильович**, генеральний директор Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка, народний артист України

**Збітнєв Юрій Іванович**, голова Всеукраїнської партії «Нова сила»

**Зубков Олексій**, артист Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка

**Івшина Лариса Олексіївна**, головний редактор газети «День»

**Ізовітова Лідія Павлівна**, в.о. Голови Вищої Ради юстиції України

**Кампо Володимир Михайлович**, суддя Конституційного суду України

**Капітоненко Микола Геннадійович**, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин

**Кармазин Юрій Анатолійович**, Голова Центральної ради Партії захисників Вітчизни

**Карпачова Ніна Іванівна**, Уповноважений ВРУ V скликання з прав людини

**Кваснєвські Олександр**, Президент Польщі (1995-2005 рр.)

**Кемпе Фредерик**, президент Атлантичної ради (США)

**Кисіль Василь Іванович**, старший партнер адвокатського об'єднання „Василь Кисіль і партнери”

**Ківалов Сергій Васильович**, народний депутат України V скликання, голова ЦВК (2004-2005 рр.)

**Ключковскі Яцек**, Надзвичайний і Повноважний Посол Польщі в Україні

**Княжицький Микола Леонідович**, голова правління ВАТ ТК «Тоніс»

**Коврига Олександр Володимирович**, завідувач відділу освіти та науки Головної служби гуманітарної політики Секретаріату Президента України

**Кожокін Євгеній Михайлович**, директор Інституту стратегічних досліджень (РФ)

**Козюбра Микола Іванович**, завідувач Кафедри державно-правових наук Національного університету „Києво-Могилянська академія”, суддя Конституційного суду України у відставці

**Коліушко Ігор Борисович**, керівник Головної служби політики інституційного розвитку Секретаріату Президента України

**Коновалюк Валерій Ілліч**, голова партії «Трудова Україна»

**Кононенко Віктор Іванович**, суддя Верховного суду України у відставці

**Константинов Віктор Юрійович**, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин.

**Копиленко Олександр Любимович**, директор Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАНУ

**Копилов Вадим Анатолійович**, Перший заступник Міністра фінансів України  
**Костенко Юрій Іванович**, голова Української Народної партії  
**Костерін Володимир Олександрович**, голова наглядової ради ВАТ "Телеканал "Тоніс", голова Партії зелених України  
**Котюк Володимир Олександрович**, завідувач Кафедрою теорії та історії держави і права юридичного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка  
**Коцюба Олександр Павлович**, член-кореспондент АПрН України  
**Кравчук Леонід Макарович**, Президент України у 1991-1994 рр.  
**Кузьмук Олександр Іванович**, віце-прем'єр-міністр України  
**Кучма Леонід Данилович**, Президент України у 1994-2004 рр.  
**Лаба Володимир Степанович**, Голова правління Тендерної палати України  
**Лавринович Максим Олександрович**, партнер ЮФ „Лаврінович і партнери”  
**Литвин Володимир Михайлович**, Віце-президент НАНУ, Голова Верховної Ради України у 2002-2006 рр.  
**Литвиненко Олександр**, експерт апарату РНБО України  
**Лиховий Ігор Дмитрович**, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Республіці Білорусь, Міністр культури і туризму України (2005-2006 рр.)  
**Лігачова Наталія Львівна**, головний редактор Інтернет-видання «Телекритика»  
**Лубківський Роман Мар'янович**, голова Комітету Національної премії України ім. Т.Шевченка  
**Лукаш Олена Леонідівна**, Перший заступник Міністра Кабінету Міністрів України  
**Лутківська Валерія Володимирівна**, заступник Міністра юстиції України  
**Любченко Костянтин Валерійович**, Перший заступник Міністра економіки України  
**Мабучі Муцуо**, Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні  
**Макаров Олег Анатолійович**, адвокат ЮФ „Василь Кисіль і партнери”  
**Максимчук Святослав**, актор Національного академічного українського драматичного театру ім. М. Занковецької (м. Львів)  
**Малежик В'ячеслав**, заслужений артист Російської Федерації  
**Мальський Маркіян Зіновійович**, декан факультету міжнародних відносин Львівського національного університету.  
**Манжола Володимир Андрійович**, завідувач кафедру Інституту міжнародних відносин  
**Марчук Євген Кирилович**, Прем'єр-міністр України (1995-1996 рр.), Секретар Ради національної безпеки і оборони України (1999-2003 рр.), Міністр оборони України (2003-2004 р.)  
**Матвієнко Анатолій Сергійович**, народний депутат України  
**Матвійчук Анатолій**, співак, композитор  
**Мендусь Ярослав Петрович**, Секретар Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя  
**Мироненко Володимир Миколайович**, завідувач сектору державних закупівель Національної космічної агенції України  
**Мироненко Олександр Миколайович**, суддя Конституційного суду у відставці  
**Міняйло Віталій Павлович**, начальник управління фінансів Національної космічної агенції України  
**Мовчан Павло Михайлович**, голова ВУТ "Просвіта" ім. Т.Шевченка  
**Мороз Олександр Олександрович**, Голова Верховної Ради України V скликання  
**Мостовий Володимир Павлович**, головний редактор газети «Дзеркало тижня»  
**Мудров Анатолій Миколайович**, радник Голови Служби безпеки України  
**Мусієнко Іван Михайлович**, народний депутат України III скликання  
**Нечипоренко Володимир Макарович**, народний артист України  
**Нечипоренко Юрій Аркадійович**, Голова київського обласного апеляційного суду  
**Онищенко Ірина Григорівна**, голова Лиги захисту демократії і Конституції

**Онищенко Олексій Семенович**, генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

**Онопенко Василь Васильович**, Голова Верховного суду України

**Орел Анатолій Костянтинівич**, радник Прем'єр-міністра України

**Павличко Дмитро Васильович**, голова Української всесвітньої координаційної ради

**Павліченко Олександр**, директор Бюро інформації Ради Європи

**Паламаренко Олексій**, артист Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка

**Панчук Петро Фадейович**, заслужений артист України.

**Парахонський Борис Олександрович**, завідувач відділу глобальної та європейської інтеграції Національного інституту проблем міжнародної безпеки

**Пасенюк Олександр Михайлович**, голова Вищого адміністративного суду

**Патон Борис Євгенович**, Президент Національної академії наук України

**Петришин Олександр Віталійович**, головний вчений секретар Академії правових наук України, академік АПрН України

**Печериця Олександр**, артист Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка

**Пилипенко В'ячеслав Павлович**, заступник голови Рахункової палати України

**Пилипчук Петро Пилипович**, Перший заступник Голови Верховного суду України, Голова Ради суддів України

**Пирожков Сергій Іванович**, заступник Секретаря Ради національної безпеки і оборони України

**Підпалов Леонід Васильович**, радник Прем'єр-міністра України

**Плющ Іван Степанович**, Голова Верховної Ради України у 1991-1994, 2000-2002 рр., Секретар Ради національної безпеки і оборони України

**Побережний Валерій Іванович**, голова Солом'янського районного суду м. Києва

**Погребинський Михайло Борисович**, директор Київського центру політичних досліджень і конфліктології

**Подільчак Ольга Миколаївна**, доцент кафедри теорії і практики прокурорської діяльності Академії прокуратури України

**Полунєєв Юрій Володимирович**, голова Ради з конкурентоспроможності України

**Прокопович Наталія Володимирівна**, голова Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції

**Пустовойтенко Валерій Павлович**, Прем'єр-міністр України (1997-1999 рр.)

**Райцин Аркадій Емілійович**, директор Загальнонаціональної програми «Людина року»

**Регенбрехт Йоханнес**, заступник Посла Німеччини в Україні

**Рейніля Лаура**, Надзвичайний і Повноважний Посол Фінляндії в Україні

**Рєзников Олексій Юрійович**, партнер ЮФ „Магістр і партнери”

**Рибчинський Юрій Євгенович**, народний артист України

**Різун Володимир Володимирович**, директор Інституту журналістики

**Романов Роман Валерійович**, директор програми „Верховенство права” Міжнародного фонду „Відродження”

**Русов Максим Сергійович**, заступник голови Донецької обласної державної адміністрації

**Рябець Михайло Михайлович**, голова ЦВК України (1997-2004 рр.)

**Савенко Микола Дмитрович**, президент Асоціації суддів України, суддя Конституційного суду України у відставці

**Салига Тарас Юрійович**, завідувач кафедри української літератури імені акад. М.Возняка, Дійсний член Наукового товариства імені Т.Шевченка. Член правління Спілки письменників України

**Серьогін Олександр Юрійович**, Голова Ради директорів антирейдерського союзу

підприємців України

**Серьогіна Світлана Григорівна**, завідувач Кафедрою державного будівництва Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого

**Симоненко Петро Миколайович**, керівник фракції КПУ у Верховній Раді України V скликання

**Ситник Костянтин Меркурійович**, академік НАНУ

**Сіренко Василь Федорович**, член-кореспондент НАН України

**Сірий Микола Іванович**, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. Корецького НАНУ

**Скомороха Віктор Єгорович**, Голова Конституційного суду України (1999-2002 рр.)

**Скопенко Віктор Васильович**, ректор Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка

**Скрипник Ганна Аркадіївна**, директор Інституту мистецтвознавства, фольклористики, та етнології ім. М.Т. Рильського

**Слісаренко Василь Вікторович**, віце-президент Спілки кооператорів та підприємців України

**Смєшко Ігор Петрович**, голова Служби безпеки України (2003-2005 рр.)

**Ступка Богдан Сильвестрович**, художній керівник Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка, народний артист України

**Ступка Остап Богданович**, заслужений артист України

**Супрун Людмила Павлівна**, голова Народно-демократичної партії України

**Таукач Ольга Георгіївна**, головний редактор журналу «Політика і час»

**Теплюк Михайло Олексійович**, заступник Керівника Апарату ВРУ

**Тимченко Іван Артемович**, голова Конституційного суду України (1996-1999 рр.)

**Тихий Володимир Павлович**, академік Академії правових наук України, суддя Конституційного суду України у відставці

**Ткачук Віктор Артурович**, науковий директор Інституту дослідження Росії

**Толстенко Володимир Леонідович**, народний депутат України, голова підкомітету з питань процесуального законодавства Комітету ВРУ з питань правосуддя.

**Третьяков Дмитро Михайлович**, юрист Секретаріату Європейського суду з прав людини, м. Страсбург

**Тронько Петро Тимофійович**, академік НАНУ

**Філенко Володимир Пилипович**, заступник голови Партії «Реформи і порядок»

**Фокін Вітольд Павлович**, Прем'єр-міністр України (1990-1992 рр.)

**Форманчук Олександр**, артист Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка

**Футей Богдан**, федеральний суддя США

**Харріс Мартин**, заступник Посла Великобританії в Україні

**Хісамов Іскандер Амінович**, головний редактор журналу «Експерт-Україна»

**Чемберджи Михайло Іванович**, ректор Київської дитячої академії мистецтв

**Чернов Євгеній Дмитрієвич**, директор Шосткінського казенного заводу «Імпульс»

**Черномірдин Віктор Степанович**, Надзвичайний і Повноважний Посол Російської Федерації в Україні

**Чирипюк Дмитро Іванович**, заслужений діяч мистецтв України

**Чорновіл Тарас В'ячеславович**, народний депутат України V скликання

**Шаповал Володимир Миколайович**, представник Президента України у Конституційному Суді України (2005-2007), голова Центральної виборчої комісії України

**Шаров Ігор Федорович**, голова Міжнародного економічного комітету

**Шевченко Валентин Павлович**, голова Військового апеляційного суду України

**Шевченко Ігор Анатолійович**, Президент Асоціації правників України, старший партнер ЮФ «Шевченко, Дідьковський і партнери»

**Шемшученко Юрій Сергійович**, директор Інституту держави і права ім. В. Корецького НАНУ

**Шерр Джеймс**, експерт Центр вивчення конфліктів при Академії оборони Великобританії

**Шибко Віталій Якович**, голова Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики

**Шицький Іван Богданович**, Голова Судової палати у господарських справах Верховного Суду України

**Шлінчак Віктор**, головний редактор Інтернет-видання «Главред»

**Шукліна Наталія Георгіївна**, завідувача Кафедрою конституційного і адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченко

**Юйшен Гао**, Надзвичайний і Повноважний Посол Китайської Народної Республіки в Україні

**Юхновський Ігор Рафаїлович**, голова Українського інституту національної пам'яті, академік НАНУ

**Яворівський Володимир Олександрович**, голова Національної спілки письменників України

**Янукович Віктор Федорович**, Прем'єр-міністр України

**Яцків Ярослав Степанович**, член Президії НАН України